

TYÖKANSAN KALENTERI

1913

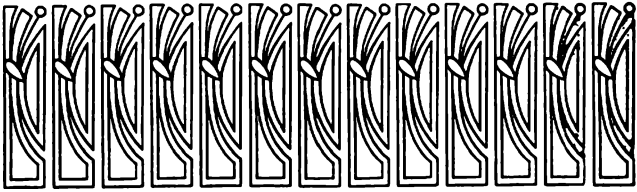
KANADAN SUOMALAISEN TYÖVÄESTÖN VUOSIJULKAISU

TYÖKANSAN KUST.-YHTIÖN KUSTANTAMA

Työkansan Kustannus-Yhtiön Kirjapaino
Port Arthur, Ont., Canada.

Canadan hallitusmuoto.

ENGLANNIN YLIVALTA CANADAN YLI.

Canadan hallitusmuodon ihailijat sanovat tällä maalla olevan perustuslaillisen perinnön, ainoan laatuaan, — se on koetellut brittiläiset hallitus- ja lakijärjestelmät. Tämä järjestelmä on otettu käytäntöön Canadassa monista välttämättömyyksistä ja muodosteltu vastuunalaisen hallitusmuodon kehityksen kanssa. Päätekijänä koko järjestelmässä on „kansan tahto“. Vaikkakin kuningas on „kansan tahdon“ täyttävä, hänen valtaansa rajoittaa kansan valitsevat edustajat parlamentin alahuoneessa.

Ylin valta brittiläisessä maailmassa on annettu hallitsijalle, kuninkaalle, joka ministeristönsä neuvosta kutsuu parlamentin koolle, lykkää sen istunnot toistaiseksi ja hajottaa parlamentin. Ministeriensä neuvon mukaan hän nimittää virkamiehet, siirtomaa-kubernöörit, tuomarit, arkkipiispat, piispat, dekanukset ja lähettiläät. Hän julistaa sodat, solmii rauhat ja tekee sopimuksia. Hän hallitsee armeijaa, laivastoa ja rahanlyöntiä. Hän antaa hyväksymisen laeille ja myöntää ylimystön oikeuksia. Hänellä on „prerogatiivinen“ armahdusoikeus.

Ministeristö valitaan puolueesta, jolla on enemmistö parlamentin alahuoneessa. Jokainen ministeristön

jäsen on vastuunalainen siitä valtiodepartementista jonka päämies hän on. — Pääministeri (premier) useimmiten ei johda mitään hallitusdepartementtia.

Valtakunnan (imperial) parlamentissa on ylä- ja alahuone. Ylähuoneessa on viisisataa seitsemänkymmentä kuusi jäsentä, joihin kuuluu hengellisiä loordeja (Lords spritual) (piispoja ja arkkipiispoja) ja maallikko loordeja (Lords Temporal) (paroneja, kreivejä, marsalkkoja ja herttuota). Suurbritannian peerit pitävät edustajapaikkansa elinajan ja paikka on perinnöllinen. Irlannin peerit, jotka Irlannin ylimystö yhteisesti valitsee, valitaan elinajaksi, jotavastoin Skotlannin ylimykset valitaan ainoastaan yhden parlamentin ajaksi. Alahuoneen jäsenet valitaan seitsemäksi vuodeksi, eivätkä saa minkäänlaista palkkiota lainlaadinta-työstään. (Nykyisin on tehty parlamentille esitys palkan maksamisesta parlamentin jäsenille, mutta esitystä ei ole vielä hyväksytty). Hallitsija ei voi tehdä, muuttaa tai kumota lakeja eikä määrätä veroja ilman näiden kahden „huoneen“ suostumusta.

Suurbritania on useilla tavoin pidättänyt itselleen ylivallan Canadian yli. Englannin hallitus nimittää kenraalikuvernöörin tavallisesti viideksi vuodeksi kerrallaan. Hän on valtakunnan edustaja Canadassa ja „sidevirkailija“ emä- ja siirtomaan välillä. Suurbritannian Privy Councilin lakineuvoskunta on canadalaisille korkein vetoamisoikeus. Tämä oikeus ei kuulu tele rikosjuttuja, mutta kaikkia muita sille alistettuja raporteja, jotka sitte ratkaisee kuninkaan neuvosto. Nykyisin ovat siirtomaatkin edustettuina kuninkaallisessa neuvostossa, Canada m. m. yhdellä jäsenellä.

Emämaan hallitukselle kuuluu yksinoikeus tehdä sopimuksia, mutta siitä huolimatta useimmissa tapauksissa canadalaisia on valittu komissionereiksi avustamaan sopimusten tekoa.

Valtakunnan parlamentilla on veto-oikeus jokaisen canadalaisen lain yli, joka tutkittaessa osottautuu olevan vahingollinen valtakunnan eduille. Aikaisemmin Englannin hallitus nimitti myöskin Canadian sotaväen ylikomentajan, mutta vuodesta 1903 se oikeus on kuulunut Dominion hallitukselle.

DOMINION HALLITUS.

Kenraalikuvernööri, eli Canadian varakuningas, virallisesti toimii ministeristönsä neuvojen mukaan. Hän kutsuu koolle Dominion parlamentin, lykkää sen istun-

not ja hajottaa sen. Hän hyväksyy tai kumoo laaditut lait. Hän voi kahden vuoden ajaksi Dominion parlamentin laatiman lain tai lait pidättää valtakunnan parlamentin harkittavaksi. Hän nimittää maakuntien kuvernöörit ja on armeijan ja laivaston nimellinen ylikomentaja. Hänellä on „prerogatiivinen“ armahdus oikeus, ja hän voi muuttaa kuolemantuomion. Hän erottaa ministeristön ja kutsuu oppositiosionin johtajan muodostamaan uuden ministeristön. Liittohallinto maksaa kenraalikuvernöörille 10,000 puntaa vuodessa ja ylläpitää Rideau palatsin Ottawassa hänen hallituspalatsinaan.

MINISTERISTÖ.

Canadian kabinetin, jota myöskin kutsutaan: hallitus, ministeristö j.n.e., valitsee kenraalikuvernööri siitä puolueesta, jolla on enemmistö parlamentin alahuoneessa. Kabinetin johtaja on pääministeri, premier. Kansalle vastuunalaisen hallituksen periaatteiden mukaan täytyy niiden ministeristön jäsenten, jotka ovat valittu alahuoneen jäsenistä, mennä vaalipiireihinsä uudestaan valittaviksi. Jokainen ministeristön neljästätoista jäsenestä on suoranaisesti vastuunalainen departementista, jonka päällikkö hän on. Pääministeri on tavallisesti, mutta ei välttämättömästi, ministeristön puheenjohtaja. Valtiosihteerin viraston ohella kabinetti sisältää seuraavat osastot, departementit: Kauppa- ja liikennedepartementti, oikeusdepartementti, meri- ja kalastusdepartementti, sotilas- ja maanpuolustusdepartementti, postihallitus, maanviljelysdepartementti, yleisten töiden departementti, valtiovarain departementti, sisä- ja indianiasiain departementti, rautatie- ja kanali-departementti, tullihallitus ja sisämaantulojen departementti. Hallituksessa on yksi jäsen, yleinen syyttäjä, joka ei kuulu kabinettiin. Jokaisesta osaston (departementin) päällikköä, ministeriä, avustaa apulaisministeri, lukuunottamatta kirjurilau-maa. Nämä apulaiset ovat riippumattomia puoluepolitiikasta ja ovat virassa niin kauan kun „käyttäytyvät hyvin“ — se on, hoitavat tehtävänsä „nuhteettomasti“. Kenraalikuvernööri ja kabinetti nimittävät maakuntien kuvernöörit, Dominion senaattorit, tuomarit, postimestarit, tulli- ja verotusvirkaileijat j.n.e.; valmistavat hallituksen lakialotteet ja johtavat parlamenttaarisia toimia; parlamentin istuntojen välillä he antavat ministeristön määräyksiä, jotka ovat tunnustettu yhtä lailliseksi kuin muutkin päätökset, aina siksi kun parlament-

ti seuraavassa istunnossaan joko kumoaa tai hyväksyy ne.

Ministeristöä on enemmistön alahuoneessa kannatettava, jos ei, niin sen on erottava.

\$2,000 nousevan istuntokausi-palkkion ja rautatiekyytien ohella, jonka kaikki alahuoneen jäsenet saavat, ministeristön jäsenet saavat: pääministeri \$8,000 ja kaikki toiset salkulliset ministerit \$7,000 vuodessa.

Hallituksen moninaisia tehtäviä avustamaan ministeristö voi nimittää yleisiä yirkamiehiä määräämättömäksi ajaksi. Sivilivirkamiehen ehdokkaan täytyy läpi käydä vissi tutkinto ja palvella kokelaana kuusi kuukautta ennen kun hän asetetaan jonkun departementin vakinaiseksi virkamieheksi.

LAINLAADINNAN MÄÄRÄÄVIMMÄT TEKIJÄT.

Dominion hallituksen lainlaadinnassa määräävimät tekijät ovat: kenraalikuvernööri, senaatti ja parlamentin alahuone (House of Commons). Senaattiin, parlamentin ylähuoneeseen kuuluu kahdeksankymmentä jäsentä, jotka kenraalikuvernöörin neuvosto (kenraalikuvernööri ja ministeristö yhdessä) nimittää. Senaattorien täytyy olla Englannin alamaisia, vähintään 30 vuoden vanhoja, \$4,000 arvoisen omaisuuden omistajia ja pitää asua siinä maakunnassa (Quebecin alueessa), jota edustaa. Heidät nimitetään elinijäkseen ja ovat virassaan niin kauan, elleivät tee itseään toimeen kelpaamattomiksi, olemalla poissa kahdesta peräkkäin olevasta parlamentin istunnosta, muuttamalla toiseen maakuntaan asumaan, menettämällä omaisuutensa, tekemällä rikoksen tai valtiopetoksen, tai että he itse eroavat. Senaatin puheenjohtajan nimittää kenraalikuvernöörin neuvosto yhden parlamentin ajaksi. Hän voi äänestää jokaisessa kysymyksessä, mutta äänen tasan mennessä hänen täytyy päättää myönteisesti. Puheenjohtaja ja neljätoista senaattoria muodostavat laillisen määrän, joka voi käsitellä yleisiä asioita. Senaatti voi tehdä kaikkia muita lakialotteita paitsi rahasioita tavalla tai toisella koskevia, jotka tehdään alahuoneessa, mutta jotka senaatti voi hylätä kokonaan, vaan ei muuttaa. Avioeroesitykset ovat aina ensinnä esitetty senaatissa. Kaikkien lakiesitysten täytyy olla kolmessa lukemisessa, kuten määritellään seuraavassa kappaleessa. Senaatin istuntokaudet ovat yhtä pitkät kuin alahuoneenkin. Tavallisten rautatiekyytien lisäksi

si senaattoreille maksetaan \$2,000 korvausta 30 päivää tai enemmän kestäviltä istuntokausilta ja \$10.00 päivältä lyhemmiltä istuntokausilta.

ALAHUONE.

Vuoden 1901 sensukselle perustuva edustajapaikkojen uudestaan jakaminen, joka toimitettiin 1903, antoi eri maakunnille edustajapaikkoja seuraavasti: Ontario 86, Quebec 65, Nova Scotia 18, New Brunswick 13, Manitoba 10, Alberta ja Saskatchewan yhteensä 10, British Columbia 7, Prince Edward Island 4 ja Yukon 1. Quebecilla on aina sama määrätty luku (65) edustajia alahuoneessa, mutta toisissa maakunnissa se vaihtelee väkiluvun kasvamisen tai pienenemisen mukaan, verrattuna Quebecin väkilukuun.*)

Alahuoneen jäsenet valitaan viideksi vuodeksi. Minkäänlaista omaisuusperustaa ei ole, heidän ainoastaan täytyy olla Englannin alamaisia ja vähintään 21 vuotta vanhoja. Alahuoneen jäsen erotetaan parlamentista vararikon, „hengenrikoksen“ ja mielipuolisuuden tähden. Palkka alahuoneen jäsenille istuntokaudelta on sama kuin senaattoreillekin.

Nimitys ja vaalit. Ministeriensä neuvosto kenraalikuvernööri hajottaa parlamentin ja antaa julistuksen yleisistä vaaleista, joihin kuuluu nimitys- ja äänestyspäivät. Nimitykset on tehtävä viikkoa ennen vaalipäivää. Kaksikymmentäviisi valitsijaa voi nimittää ehdokkaan, allekirjottamalla laillisen nimityskaavakkeen ja sijoittamalla \$200.00 vaalivirkailijalle — jonka rahan hallitus pidättää itselleen, ellei ehdokas saa puolia äänimäärästä, jonka valituksi tullut ehdokas sai. Jos ainoastaan yksi ehdokas nimitetään, julistaa vaalivirkailija hänet valituksi hyväksymishuudolla. Vaalit toimitetaan salaisella lippuäänestyksellä yhtenä päivänä ympäri Dominion, paitsi muutamissa hyvin harvaan asutuissa vaalipiireissä, sellaisissa kuin ovat: Gospe, Saguenou, Chicoutuini, Quebecissa; Algoma, Ontariosa; Yale, Burrard ja Cariboo, British Columbiassa, vaalijan määrää vaalivirkailija. Jos joku edustajapaikka joutuu avoimeksi edustajan kuoleman tai kelvottomak-sin tulemisen kautta, niin kenraalikuvernöörin neuvosto määrää pidettäväksi täydennysvaalit.

*) Vuonna 1911 toimitettiin väenlasku, mutta edustuspaikkoja sen mukaan ei ole vielä uudestaan juettu, joten tilastoja siitä ei ole käytettävänämmme.

Puheenjohtaja. Parlamentin alahuoneen on kokonnettava kerran vuodessa harkitsemaan yleisiä asioita. Uuden parlamentin ensimmäisenä kokoutumispäivänä on valittava puheenjohtaja, tavallisesti vallassa olevasta puolueesta, johtamaan parlamentin istuntoja. Puheenjohtaja, tai puhemies, voi äänestää ainoastaan äänten tasan mennessä. Parlamentin kokonaisuudessaan komiteaksi muodostuessa johtaa puhetta varapuheenjohtaja, joka valitaan samaan aikaan kuin varsinainen puheenjohtajakin. Kenraalikuvernöörin neuvoston nimittämä kirjuri ja hänen apulaisensa ottavat ylös parlamentin keskustelut ja kääntävät kaikki yleiset asiakirjat. Näiden ohella on vielä eräs virkamies, joka on samalla parlamentin taloudenhoitaja sekä „poliisikonstaapeli“. Kaikkien lakiesitysten täytyy olla kolmessa lukemisessa ennen kun ne lähetetään senaattiin. Kaikkien raha-asioita koskevien esityksien on lähdettävä alahuoneesta. Siellä myöskin on hyväksyttävä kaikki ministeristön parlamentin istuntojen välillä antamat päätökset ja määräykset. Yhdeksänkymmmentä jäsentä ja puheenjohtaja muodostavat laillisen määrän, joka voipi käsitellä kaikkia asioita. Molempia: ranskan- ja englanninkieliä pitää käyttää kaikissa laeissa ja parlamentin julkaisuissa; keskustelussa voidaan käyttää kumpaa kieltä hyvänsä.

Parlamentin istunnot. Parlamentin istuntojen avaamisessa seurataan vissejä tapoja ja muodollisuuksia. Alahuoneen jäsenet kutsutaan senaatin huoneustoon, minne senaattorit ja ylioikeuden tuomarit ovat kokoutuneet. Kenraalikuvernööri tai hänen sijaisensa lukee molemmilla kielillä valtaistuinpuheen, joka tavallisesti on hallituksen ohjelman selittelyä, johon sisältyy kaikki ne hallituksen lakialotteet, joita sen istunnon aikana käsitellään. Hallituksen lakiesitysten ohella, jotka esittää jotkut kabinetin jäsenet, on olemassa muitakin yleisiä lakiesityksiä, jotka ovat tärkeitä valtiolle ja myöskin yksityisiä esityksiä, jotka käsittelevät yksilöiden, yhtiöiden ja korporatsioonien paikallisia yrityksiä. Useimmissa lakiesityksissä on neljä osaa: nimi, johdanto, lain pykälät ja lailliset muodot, joihin kolmannessa osassa vedotaan. Yleisistä lakiesityksistä tarvitaan ainoastaan mainita parlamentin ilmoituslehtisissä. Yksityisiä esityksiä kuitenkin täytyy seurata anomus ja ilmoitus virallisessa lehdessä kuin myöskin paikallisissa lehdissä. Molemmat, yleiset sekä yksityiset lakiesitykset on parlamentin kokonaisuudessaan tutkittava. Kun tarvittava huomio lakiesitykselle on annettu sen ensimmäisessä lukemisessa, joka edellyttää ainoastaan nimen lukemisen, yksityiset esitykset mene-

vät heti komiteoihin. Tavallisesti pidetään päivä väliä ennen kun sama lakiesitys otetaan uudestaan esille. Toisessa lukemisessa keskustellaan esityksen perusajatuksista, mutta muutoksia ei sallita. Kokonaiskomitean ohella on pysyviä komiteoita, sellaisia kuin lakikomitea, rautatiekomitea; ylimääräisiä komiteoita, kuten menettelytapakomitea j.n.e. Toisen lukemisen jälkeen kaikkien yleisien lakiesityksien vaatimusten tarkoitusta harkitsee joko pysyvä tai ylimääräinen komitea. Tällä komitea-asteella korjaus- ja muutosesitykset ovat aina järjestyksessä. Kaikki hallituksen lakiesitykset lähetetään aina kokonaiskomiteaan toisen lukemisen jälkeen. Sitten kun esitystä on harkittu, raporteeraa kokonaiskomitea toimistaan ja, jos on välttämätöntä, vaatii asiasta uudelleen keskusteltavaksi. Kaikkia yksityisten jäsenten esittämiä yleisiä lakiesityksiä harkitsee kokonaiskomitea kuin myöskin pysyvä ja ylimääräinen komitea. Jälkeen komiteakäsittelyn lakiesitykselle määrätään annettavaksi kolmas lukeminen jonakin vissinä päivänä. Kun lakiesitys on mennyt läpi kaikki nämä asteet alahuoneessa, menee se senaattiin, jossa sitä ensin harkitsee komiteat, ja on se kolmessa lukemisessa samoin kuin alahuoneessakin. Ylähuoneen tekemät muutokset täytyy alahuoneen hyväksyä tai muussa tapauksessa esitys joutuu syrjään istuntokaudeksi. Jos lakiesitys on hyväksytty senaatissa, sen silloin allekirjoittaa molempien huoneiden kirjurit ja kenraalikuvernööri. „Kuninkaallinen hyväksyminen“ istuntokauden lopussa antaa muodollisen lainvoiman lakiesitykselle, joka siitä lähtien tunnetaan nimellä „Parlamentin laki“. Kuudeksi kuukaudeksi lykkääminen merkitsee, että lakiesitys sinä istuntokautena ei tule enään esille. Muutos- ja korjaus-esitys voi täydellisesti hävittää lakiesityksen merkityksen ja siten kumota sen. Puheenjohtaja päättää pienemmissä äänestyksissä „yeas“ tai „nays“ huutojen suuruuden mukaan asian, mutta suurissa, yleisissä kysymyksissä toimitetaan äänestys nimihuudon perusteella, jos vissi luku edustajia vaatii sellaista äänestystä. Parlamentin istunnon lopettamiskäskey lopettaa kaikkien lakiesitysten käsittelyn y. m. parlamenttitoimet.

DOMINION HALLITUKSEN VALTA.

Dominion hallitus hoitaa kaikkia yleis- tai kansallisuontoisia asioita, sellaisia kuin valtion velat ja omaisuus, kauppa ja liikenne, verotus, rahanlyönti ja pank-

kiliike, postipalvelus, väenlasku, maa- ja meripalvelus, merenkulku, majakat, merenrannikoilla ja sisämaan vesillä kalastaminen, karanteeniin sulkeminen, patentit, ja „Copy right“it“, painot ja mitat, indianihallitus, ulkomaalaisten kansalaistuttaminen, rikoslaki, kuritus-huoneet, laivalinjat, rautatiet, kanavat, sähkölennättimet j.n.e., kaikki, jotka koskevat yleisesti koko Canadaa. Liittohallinnon vallan alle myöskin kuuluu kaikki ne asiat, joita ei ole erityisesti nimitetty maakunnalliseksi. Vissit kysymykset, kuten maanviljelys, siirtolaisuus ja rautatiet ovat maankuntahallitusten ja liittohallinnon yhteisen hallinnon alla. Dominionin hallituksella on vuoden sisällä oikeus kumota jokainen maakuntien lainsäätäjäkunnan hyväksymä laki.

Oikeuslaitokset. Canadan ylioikeus perustettiin vuonna 1875 ja siihen kuuluu ylin tuomari ja viisi alemmaa tuomaria. Nämä muodostavat korkeimman canadalaisten veto-oikeuden rikos- ja siviiliasioille. Tuomarit nimittää Canadan kenraalikuvernööri eliniäkseen. Tämän oikeusistuimen yläpuolella on ainoastaan Suurbritanian Privy Council, joka on Suurbritanian siirtomaiden korkein veto-oikeus. Ylioikeudella on tuomiovalta molempien sekä koko Dominionin että maakuntia koskevissa perustuslaillisissa asioissa.

Valtiovarain oikeus, joka ennen oli ylioikeuden osa, erotettiin siitä vuonna 1887. Siihen kuuluu yksi kenraalikuvernöörin nimittämä tuomari, ja se päättää kaikissa niissä asioissa joissa kruunun tulot ja omaisuus on kysymyksessä. Sillä on tuomiovalta m. m. sellaisissa tapauksissa, kun joku on loukkautunut hallituksen yleisissä töissä. Valtiovarain oikeudella on myöskin „amiraalioikeuden“ valta tuomita kauppaa ja liikennettä ja merenkulkua koskevissa kysymyksissä.

Valtion tulot ja menot. Dominionin hallituksen tulot tulevat maahan tuotavien tavarain tulleista ja suostuntaveroista. Tulliverot ovat joko *ad valorem*, joka merkitsee, että tullia otetaan joku vissi prosenttimäärä tavarain markkina-arvosta tahi sitten *specific*, se on määrätty tullilla joltakin vissiltä esineeltä. Suostuntaverot, eli sisämaan tulot ovat tehtailijain maksamia suoranaisia veroja maassa valmistetuista tavaroista, sellaisista kuin paloviina, olut ja tupakka. Lisätuloja hallitus saa myöskin, postilaitoksesta, kanavista j.n.e. Näillä tuloilla maksetaan rautateiden, kanavien y. m. yleisten laitosten rakentamisista johtuneet valtiovelat. Niistä saaduilla varoilla myöskin maksetaan valtion virkamiesten ja lainlaatiijain palkat, postikonttoorien ylläpidosta ja postinkuleuksesta, maanpuolustuksesta, siirtolaisuudesta, indianeista, ratsupoliiseista, kuritus-

huoneista, hallituksen tutkijakunnista, kanavista y. m. johtuvat kulut.

Raha. Dominion hallitus julkaisee 25c., \$1, \$2, \$4, \$50, \$100, \$500, \$5,000 paperirahoja. Näitä rahoja ei saa julaista enemmän kuin neljän miljoonan dollarin arvosta vuodessa. Pankkiseteleitä julkaisevat laillistetut pankit, jotka antavat takuun jokaisesta dollarista, jonka he julkaisevat. Alin nimellisarvo pankkiseteleissä on viisi dollaria. Canadan hopea- ja paperirahat aikaisemmin lyötiin Englannissa, mutta vuonna 1901 perustettiin kuninkaallisen rahapajan haaraosasto Ottawaan, jossa ne senjäljestä on lyöty. Kuluvana vuonna (1912) on lyöty ensimmäiset canadalaiset viiden ja kymmenen dollarin kultarahat.

MAAKUNTAHALLITUS.

Johtavimpana tekijänä maakuntahallitukseen kuuluu kuvernööri, toimeenpaneva neuvosto, lainsäätäjäkunta, ja lakiasäätävä neuvosto tahi maakunnallinen senaatti Quebecissa ja Nova Scotiassa, oikeuslaitokset ja siviilivirkakunta.

Toimeenpaneavat tekijät. Toimeenpaneavat tekijät maakuntahallinnossa ovat kuvernööri ja toimeenpaneva neuvosto. Kuvernöörin nimittää kenraalikuvernöörin neuvosto viideksi vuodeksi kruunun edustajaksi maakuntaan. Hänen tehtävänsä maakuntahallituksessa vastaavat kenraalikuvernöörin tehtäviä Dominion hallituksessa. Hän kutsuu kokoon, avaa, lykkää lainsäätäjäkunnan istunnot ja hajottaa sen. Hän valitsee toimeenpanevan neuvostonsa, tahi kabinetinsä siitä puolueesta, jolla on enemmistö lainsäätäjäkunnassa. Kabinetinsä neuvon mukaan hän tekee nimityksiä ja antaa hyväksymisensä laeille. Kuvernöörin palkka vaihtelee \$7,000—\$10,000 maakuntien mukaan.

Toimeenpaneva neuvosto. Toimeenpaneva neuvosto, tahi ministeristö vaihtelee luvussa viidestä (Manitobassa) yhdeksään (Ontariossa). Kaikille maakunnille yhtäläisiä departementtejä ovat: opetus-, yleisten töiden-, maanviljelys-, kruununmaiden-, valtiorahaston- ja valtiokirjurin departementit. British Columbiassa, Quebecissä ja Nova Scotiassa on jokaisessa myöskin kaivantodepartementti, Quebecissä kalastusdepartementti ja New Brunswickissa on kruununmaiden departementtiin yhdistetty maiden tutkimusvirasto. Joillakin ministeristön jäsenillä on hallussaan useampi kuin yksi departementti; toiset ovat salkuttomia. Maa-

kunnan pääministeri on tavallisesti ministeristön puheenjohtaja ja voi valita johtonsa alaiseksi minkä departementin haluaa. Opetusministeri (Ontariossa) ylivälvo pientenlasten koulut, kansakoulut ja korkeakoulut ja yliopistot. Yleistentöiden ministerin huolena ovat maakunnan rautatiet, kuritushuoneet, vankilat, mielisairaalat j.n.e. Kruununmaiden ministeri vuokraa tahi myypi tuttkimetsiä ja Ontariossa hänen huolenaan ovat myöskin mineraali- ja hiilimaat. Maanviljelysministerillä on valta tehtaiden, meijerien, hedelmä-koe-farmien, mallitalojen ja maanviljelyskoulujen yli. Yleinen syyttäjä neuvoo hallitusta kaikissa lakiasioissa ja on ylin lain ja oikeuden valvoja maakunnassa. Maakunnan kirjuri ja registraattori huolena on hallituksen kirjeenvaihto, rekisteerata maakunnan virkailijain valtuuskirjat, takuut j.n.e. Quebecissä ja Nova Scotiassa ministeristön jäsenet voidaan valita kummasta huoneesta hyvänsä. Maakunnan ministerin tulee, samoin kuin Dominion ministerinkin, mennä vaalipiiriinsä uudestaan valittavaksi senjälästä kun heidät on valittu ministeristöön. Ainoastaan ministeristössä olonsa aikana muut jäsenet ovat oikeutettuja käyttämään arvonimeä „Honourable“, paitsi pääministerille se jää elinikäseen.

Lainlaadinnalliset tekijät. Maakunnan lainlaadinnalliset tekijät ovat: kuvernööri, lakiasäättävä neuvosto Quebecissa ja Nova Scotiassa ja lainsäätäjäkunta. Kuvernöörin tehtävät ovat jo edellä mainittu. Lakiasäättävä neuvosto tahi ylähuone on aivan samallinen kuin liittohallinnon senaatti. Neuvostossa Quebecissä on kaksikymmentäneljä ja Nova Scotiassa kaksikymmentä jäsentä. Heidät nimittää elinijäkseen kuvernöörin neuvosto. Heidän täytyy olla Englannin alamaisia ja vissin omaisuusmäärän omistajia. Puheenjohtajan nimittää kuvernöörin neuvosto myöskin ja hän on virassaan niin kauan kuin häntä huvittaa. Prince Edward Islannissa vuonna 1893 neuvosto yhdistettiin lainsäätäjäkuntaan. Jokainen maakunnan viidestätoista vaalipiiristä nyt valitsevat yhden neuvoston ja yhden lainsäätäjäkunnan jäsenen.

Lainsäätäjäkunta. Maakunnallisen parlamentin (M. P. P.) tahi lainsäätäjäkunnan jäsenen (M. L. A.) pitää olla kaksikymmentä yksi vuotta vanha ja Englannin alamaisen. Kaikissa muissa maakunnissa, paitsi Prince Edward Islannissa, on salainen lippuäänestys. Lainsäätäjäkunnan jäsenet valitaan neljäksi vuodeksi kerrallaan (Quebecissä viideksi vuodeksi). Hallituksen virkailijaa ja urakoitsijaa ei voida valita lainsäätäjäkuntaan. Lainsäätäjäkunnat kokoutuvat istuntoon kerran

vuodessa. Lainlaatijain palkka istuntokaudelta vaihtelee maakuntien mukaan, useimmissa kuitenkin nykyään on se \$1,500 ja sen lisäksi vapaat kyydit rautateillä. Puheenjohtajan tehtävät vastaavat liittoparlamentin alahuoneen puheenjohtajan tehtäviä ja hän valitaan samalla tavalla. Kaikki toiset lainsäätäjäkunnan virkailijat vastaavat alahuoneen virkailijoita ja lainsäätäjäkunnan työ on yhtäläistä. Kaikki lakiesitykset ovat kolmessa lukemisessa ja käyvät eri komiteoissa ennen kun ne menevät lakiasäätävään neuvostoon Quebecissä ja Nova Scotiassa ja kuvernöörin hyväksyttäväksi muissa maakunnissa. Kaikki raha-asioita koskevat esitykset on tehtävä lainsäätäjäkunnassa ja kuvernöörin neuvoston antamat päätökset ja määräykset on hyväksyttävä lainsäätäjäkunnan ensimmäisessä istunnossa. Ontarion lainsäätäjäkunnassa on 106 jäsentä, Quebecin 75, New Brunswickin 46, Manitoban 40, British Columbiassa 42, Nova Scotiassa 38, Albertassa 25, Saskatchewanissa 31, Prince Edward Islannissa 30, Yukon territorin neuvostossa 10.

Maakunnan valta. Jokaisessa maakunnassa lainsäätäjäkunnalla on rajaton valta sellaisissa asioissa kuin: Hallituksen maat, metsät ja kaivannot; sairaaloiden, armeliaisuuslaitosten, vankilain, ojennuslaitosten perustamisessa, ylläpitämisessä ja johtamisessa; kunnallisissa laitoksissa; antaa tehdas, kapakka, ravintola y. m. lupakirjoja; maakunnallisissa yleisissä töissä ja yrityksissä sellaisissa kuin on rautatiet, kanavat, lennätinlaitokset j.n.e., maakunnalliset ja maakuntien väliset; yhtiöiden laillistuttaminen; avioliittoasiat ja joissakin maakunnissa avioerot; oikeuden hallitseminen maakunnassa; rikollisten rankaiseminen sakoilla, kurituksella ja vankeudella; yleinen terveydenhoito, ja kansan opetus. Manitobassa kaikki maakunnan maat, suomaita lukuunottamatta jotka on luovutettu maakunnalle, ovat Dominion hallituksen kontrollin alla. Vaikka-kin kaikki opetusasiat kuuluvat eittämättömästi maakunnallisen hallituksen yllävalvonnan alle, niin ennen konfederatsionia olemassa olleiden kirkkokoulujen opetusoikeuksia maakuntahallitus ei voi muuttaa. Siksi protestanttisella vähemmistöllä Quebecissä ja katoolilaisella vähemmistöllä Ontariossa on ollut yksityisiä kouluja yhtäpitäväisesti Brittiläisen Pohjois-Amerikan lain (British North American Act) kanssa. Tämä laki antaa liittohallinnolle myöskin vallan maakunnallisen lainlaadinnan yli. Kenraalikuvernöörin neuvosto vuoden sisällä voi kumota minkä maakunnallisen lain hyvänsä.

Maakunnallinen oikeuslaitos. Yli-, piiri- ja countyoikeuksien tuomarit nimittää ja heidän palkkansa maksaa Dominion hallitus. Rauhantuomarit ja muut poliisituomarit nimittää maakunta hallitus. Ylempien oikeuksien tuomarien, ennen kun he siksi pääsevät, on täytynyt harjottaa lakimiehen ammattia vähintään kymmenen vuotta; countyoikeuksien tuomarien seitsemän vuotta; poliisituomarien kolme vuotta. Henkilöllä, joka nimitetään rauhantuomariksi, täytyy olla vissi määrä omaisuutta ja he ovat tuomareita ainoastaan siinä countyssa, josta he ovat nimitetty.

Maakunnat hallitsevat ja suojelevat perustuslakia ja maakunnallista oikeuslaitosjärjestöä, molemmilla — siviili sekä kriminali tuomiovallalla. Uusia oikeuslaitoksia voidaan perustaa, vanhoja muuttaa tahi tyyten poistaa. Maakunnan oikeuslaitoksiin kuuluu: alueoikeus, pienempien velkojen perimistä varten; tarkastusoikeus äänestäjien luetteloa varten; oikeuslaitoksia pienempiä rikosasioita varten, joita kuulustellaan poliisituomarin ja rauhantuomarien edessä; countyoikeuksia tärkeämpiä siviiliasioita varten, joita kuulustellaan countytuomarin edessä; korkeita oikeuksia vieläkin suurempia siviili- ja rikosasioita varten; testamentin valmistamisoikeuksia (Probate and Surrogate Courts) vainajien tahdosta ja perintöasioista päättämistä varten; avioero-oikeuksia Nova Scotiassa ja Prince Edward Islannissa; Superior Courts of Appeal (Ylioikeus asian vetoamista varten, ylinoikeus maakunnassa), käsittää ylituomarin ja kolme alemmaa tuomaria.

Maakunnallinen laki. Englantilainen rikoslaki valitsee kaikissa maakunnissa, paitsi Quebecissä, missä ranskalaista rikoslakia käytetään. Toisissa maakunnissa English Common Law'ta (Englantilasta kirjottamatonta lakia) tahi „tuomarien tekemää lakia — se kun perustuu ennen tehtyihin päätöksiin ja annettuihin tuomioihin — avustaa liitto- ja maakuntaparlamenttien hyväksymät kirjetetut lait. Näitä lakikirjoja aika-ajottain tarkastetaan ja yhdistetään.

Oikeusjutut. Sivilijuttu on sellainen, jossa asia päätetään kansalaisten välillä. Siviili- ja rikosasiain kuulustelua varten korkean oikeuden tuomarit tekevät kiertomatkan maakunnassa kahdesti vuodessa. Sellaisen oikeuden istuntoja sanotaan lakimääräisiksi (assizes). „Nisi Prius“ oikeus käsittää tuomarin ja valamiehistön, jotavastoin „Oyer ja Terminer“-oikeudessa tuomarit yksinään päättävät asian. Sivilijutussa päällekkantaja on joko yksilö tahi korporatsioni, mutta rikosasiassa on kruunu.

Valamiehistöt. Suurvalamiehistön (Grand Jury) valitsee countyn virkailijat äänestyksellä. Tämä valamiehistö tutkii todistuksia, rikosasioissa ainoastaan, nähdäkseen, josko syytetyn täytyy olla kuulustelussa. Jos todistukset osottautuvat sellaisiksi, että enemmän kuulustelut ovat tarpeettomia, niin valamiehistön puheenjohtaja kirjottaa syytöksen yli sanat „No Bill“ ja syytetty vapautetaan. Mutta jos taas todisteet ovat selvästi syytettyä henkilöä vastaan, niin puheenjohtaja kirjottaa syytöksen yli „True Bill“ ja asia jätetään tavallisen valamiehistön tutkittavaksi.

Rikollisen luovutus. Luovutuslaki edellyttää, että vissistä rikoksesta henkilö voidaan tuoda takasin kuulusteltavaksi siihen maahan, josta hän on paennut. Rikokset, joista voidaan luovutustuomio saada, ovat: väärinvannominen, väärennys, varkaus, ryöväys, murha, murhapolito, kavallus j.n.e.

Habeas Corpus. Jos syytetty väittää, että hän on laittomasti pidätetty, hän voi saada oikeudesta Habeas Corpus oikeusmääräyksen vankilan tirehtöörille tuoda sellainen vanki tämän oikeuden eteen. Hän senjällestä lasketaan vapaalle jalalle, jos ei löydetä pätevää syytä minkä perusteella häntä voitaisiin pitää kauemmin vankilassa.

Virkailijat. Lain ylin toimeenpanija on sheriffi (nimismies). Kuvernöörin neuvosto nimittää sheriffin jokaiseen countyyn tahi piirikuntaan. Hänen tehtäviinsä kuuluu oikeusmääräyksiensä toimeenpano, valamiehistöjen kokoonkutsuminen ja vankiloiden ja vanginvartijain ylivalvomisen. Hän nimittää apulaisensa ja virkailijansa. Toiset maakuntahallituksen nimittämät tärkeimmät virkailijat ovat: registraattori, vouti tahi ylioikeuden konstaapeli, countyn kirjuri, countyn yleinen syyttäjä, notario, rauhankirjuri, apulaiskirjuri, konstaapeli, ja koroneri. Nämä sivilivirkailijat ovat virassa niin kauan kun käyttäytyvät moitteettomasti ja itse haluavat.

Maakunnalliset tulot. Maakunnalliset tulot tulevat tukkimetsistä, hallituksen maista, kaivannoista ja kaivanto-oikeuksista; huutokaupanpitäjä-, tehdas-, kapakka- ja ravintolalupakirjoista; vuotuisista apurahoista liittohallinnolta; perintöveroista ja yhtiöiden laillistuttamisista j.n.e.

Territory-hallitus. Mackenzie, Franklin, Yukon ja Uugva territoreilla on samallinen hallinnollinen järjestelmä kuin maakunnillakin, vaikka ne eivät olekaan vielä edistyneet maakunniksi.

KUNNALLIS-HALLITUS.

Neuvostot. County-neuvostolla on valta vankiloita, oikeustaloja ja registerikonttoreita koskevien asiain yli. Oikeus- ja opetusjärjestelmässä sillä on tärkeä tehtävä. County-neuvosto Ontariossa on kokoonpantu kahdesta neuvosmiehestä joka alueelta, jotka valitaan äänestyksellä kahdeksi vuodeksi. Alin neuvosmiesluku, joka edustaa countya on, kahdeksan ja korkein kahdeksantoista. Jokaisen neuvoston ensimmäisessä kokouksessa valitaan sille puheenjohtaja. Toiset pääasiallisimmat countyn virkailijat ovat: sheriffi, rauhankirjuri, rahastonhoitaja, yleinen syyttäjä, registraattori, insinööri, kansakoulujen tarkastaja ja tilintarkastajat. Countytuomarit nimittää liittohallitus.

Kaupungin hallitus. Kaupungin hallitukseen kuuluu pormestari (mayor) ja tavallisesti kolme valtuusmiestä jokaisesta vaalipiiristä. Torontossa on kolme valtuusmiestä jokaisesta kuudesta vaalipiiristä ja sen lisäksi toimeenpaneva hallintolautakunta, johon kuuluu pormestari ja neljä kaupungin valitsijain yhteisesti valitsemaa jäsentä.

Kauppalan hallitus. Kauppalan hallintoon kuuluu pormestari ja kolme valtuusmiestä jokaisesta vaalipiiristä, tai kaksi valtuusmiestä jokaisesta viidestä eli useammasta vaalipiiristä.

Kyläkunta hallitus. Kyläkuntahallintoon kuuluu esimies ja neljä neuvosmiestä. Pormestarit, kunnan esimiehet, hallintolautakunnan jäsenet ja valtuusmiehet valitaan äänestyksellä.

Quebecissä county-neuvostoon kuuluu kaikki kauppaloiden, kylien, seurakuntien ja maalaiskuntien pormestarit ja kunnan esimiehet. Nämä neuvosmiehet valitsevat esimiehen samoin kuin Ontariossakin. Jokainen yllämainituista kunnista valitsevat seitsemän neuvosmiestä kolmeksi vuodeksi. Kunnan pormestarin tai esimiehen valitsee neuvosto yhdeksi vuodeksi. Pormestarit ja valtuusmiehet tai neuvosmiehet lähes kaikissa kaupungeissa ja suurissa kauppaloissa valitaan yleisellä äänestyksellä. Muutamissa harvoissa kaupungeissa valtuusmiehet valitsevat pormestarin.

Nova Scotiassa county-neuvoston jäsen valitaan vuosittain jokaisesta vaalipiiristä. Esimiehen nimittää neuvosto joka vuosi. Kaupungin valtuustoon kuuluu pormestari, joka valitaan joka vuosi, ja ei vähempää kuin kuusi valtuusmiestä, jotka valitaan kahdeksi vuodeksi. Halifaxissa valitaan kahdeksantoista valtuusmiestä kolmeksi vuodeksi, kuusi joka vuosi.

New Brunswickissa jokainen piirikunta vuosittain valitsee kaksi county-neuvoston jäsentä. Esimiehen valitsee neuvosto. Kaupungit ja kauppalat valitsevat pormestarinsa ja valtuusmiehensä.

Prince Edward Islannissa on jonkunlainen kunnallishallitus maakunnan lainlaatijakunnan ja hallituksen yhteydessä. Ainoa muunlainen kunnallishallintojärjestelmä on perustettu Charlottentowniin ja Summersideen, jotka lainlaatijakunnan hyväksymän erikoisen lain mukaan voivat valita pormestarinsa ja valtuusmiehensä.

Manitoban kaupunkien ja kauppaloitten hallintoon kuuluu pormestari ja jokaisesta vaalipiiristä kaksi valtuusmiestä, joista toinen valitaan kahdeksi vuodeksi. Kyläneuvostoissa on pormestari ja neljä valtuusmiestä; kunnallisneuvostoissa on esimies ja neljästä kuuteen neuvosmiehiä sivulain mukaan. Veronmaksajat valitsevat vuosittain lähes kaikki kunnallishallinnon jäsenet.

Pohjoislännen territoreissa ei ole kaupungin hallintojen ohella muita kunnallishallituksia, koska siellä maalaiskuntia ei ole vielä sanottavasti olemassa. Läheisessä tulevaisuudessa tullaan muodostamaan täydellinen kunnallishallintojärjestelmä myöskin maalaiskuntia varten.

British Columbiassa kaupunkien ja kauppaloitten hallitukseen kuuluu pormestari ja viidestä yhdeksään valtuusmieheen; kyläkunta hallitukseen esimies ja neljästä seitsemään neuvosmieheen. Pormestarit ja kuntien esimiehet valitaan vuosittain yleisellä äänestyksellä; valtuusmiehet kaupungeissa ja kauppaloissa vaalipiiritäin. Maakunnan lainlaatijakunta on antanut erityisen kunnallishallintojärjestelmän New Westminsterille, Victorialle, Vancouverille ja Nanaimolle.

Kunnallinen äänioikeus. Pormestarin, valtuuston ja yleensä kunnallishallinnon jäsenien vaaleissa ovat päteviä äänestämään tavallisten veronmaksajien ohella: Ontariossa, Manitobassa ja British Columbiassa, vanhempainsa kanssa asuvat maanviljelijäin pojat; Manitobassa ja British Columbiassa kaikki „homesteadit“ ja verotetut naiset; Ontariossa ja Nova Scotiassa verotetut lesket ja vanhat piit. Rikollisilla ja mielivikaisilla ei ole äänioikeutta. Kaikissa muissa maakunnissa paitsi Quebecissa on salainen lippuäänestys. Kunnallishallinnon ylin virkailija on pormestari tai esimies. Hän johtaa valtuuston istuntoja, allekirjottaa ja leimasimella vahvistaa kaikki valtuuston asiakirjat, kontrahdit, velkakirjat, omistuskirjat ja sopimukset. Muita kunnallisvirkamiehiä on kirjuri, rahastonhoita-

ja, verottaja, veronkantaja, tilintarkastaja, terveydenhoitovirkailija, insinööri, katu- tai tiekomissioneri, asianajaja, poliisipäällikkö, tiemestari, karjapoliisi j.n.e.

●P E T U S J Ä R J E S T E L M Ä .

Yleisestä opetusjärjestelmästä voidaan tässä antaa ainoastaan hyvin lyhyt esitys. Opetusasiain hallinto jokaisessa maakunnassa on opetusministerin departementin ylivalvonnan alla. Maakunnallisia rahaluovutuksia on tehty hallituksen opetusjärjestelmän tukemiseksi, joka alkaa pientenlasten koulukurssista läpi kansa- ja korkeakoulujen maakunnalliseen yliopistoon. Jokaisessa countyssa koulut tarkastaa hallituksen ylitarkastaja tai kaupungin tai countyn tarkastaja. Jokaisessa koulupiirissä kannetaan kouluvero kunnallisveron yhteydessä. Veronmaksajat yleisellä äänestyksellä valitsevat jokaisesta koulupiiristä luottamusmiehet johtamaan kouluasioita ja koulurahastoja.

Ä Ä N I O I K E U S D O M I N I O N M A A K U N N A L L I S S I S S A V A A L E I S S A .

Dominion vaalilain sanotaan olevan yhden vaipaimista vaalilaeista (ei liene totta), joka yleisesti puhuen säättää, että kaikki 21 vuotta täyttäneet miespuoliset maan kansalaiset, joilta rikosten tähden tai muuten ei ole poistettu äänioikeutta, ovat oikeutettuja äänestämään. Ne pätevyudet, jotka oikeuttavat henkilön äänestämään Dominion vaaleissa ovat, paitsi jos on toisin säädetty, samat, jotka oikeuttavat hänen äänestämään maakunnallisissa vaaleissa. Kun nämä vaalilait eroavat jonkun verran toisistaan eri maakunnissa, niin teemme tässä lyhyesti selkoa niistä.

Ontariossa jokainen mies, joka on täyttänyt 21 vuotta tahi täyttää sen 30 päivän sisällä siitä päivästä lukien kun on annettu määräys valmistaa äänestäjien luettelot, on Englannin alamainen synnyntältään tahi kansalaistutettu, ei ole riistetty äänioikeutta jonkun teon tähden tahi muuten laki kiellä hänen äänestämistä, on asunut jatkuvasti Canadassa yhdeksän kuukautta ennen sitä päivää, jolloin ryhdytään valmistamaan äänestäjien luetteloa, johon hänen nimensäkin tulee, on oikeutettu äänestämään Dominion sekä maakunnan vaaleissa.

Quebecissa seuraavat 21 vuotta täyttäneet mieshenkilöt, jotka ovat hänen majesteettinsa Englannin kuninkaan alamaisia synnyltään tahi kansalaistettuja ja eivät ole muuten menettäneet äänioikeuttaan, voivat päästä äänestäjien luetteloon:

1. Vähintään kolmen sadan dollarin arvoiseksi arvioitun kiinteän omaisuuden omistajat jokaisessa kaupungissa tahi maalaiskunnassa, joka on oikeutettu valitsemaan yhden tahi useamman jäsenen lainlaatijakuntaan tahi kahden sadan dollarin todellisesta arvosta omaisuutta muissa kunnissa.

2. Vähintään 30 dollarin vuotuista vuokraa maksavat kiinteän omaisuuden vuokraajat sellaisissa kaupunkikunnissa, jotka valitsevat yhden tahi useamman jäsenen lainlaatijakuntaan tahi vähintään 20 dollaria muissa kunnissa, kuitenkin sillä edellytyksellä, että saannottu kiinteä omaisuus on vähintään 300 dollarin arvoinen kaupungeissa ja 200 dollarin arvoinen muissa kunnissa.

3. Opettajat, jotka toimivat koulukomissionerien tahi luottamusmiesten kontrollin alaisissa kouluissa.

4. Yksityiselämään vetäytyneet maanviljelijät ja omaisuuden omistajat, jotka omistuskirjan, lahjan tai myynnin kautta tahi jotenkin muuten saavat vuokraa rahassa tahi muissa arvoissa vähintään 100 dollaria, johon sisältyy huone y. m. esineet, joita voidaan rahassa arvioida.

5. Maanviljelijäin pojat, jotka ovat työskennelleet vähintään yhden vuoden isänsä maatilalla, jos sellainen tila on kyllin arvokas, jos se on jaettu isän ja poikien välillä yhteisesti omistettavaksi, niin se tekee heidät päteviksi äänestäjiksi tämän luvun mukaan, ja ne, jotka ovat työskennelleet äitinsä maatilalla saman ajan. Jos on useampia kuin yksi poika, niin he kaikki pääsevät äänestäjien luetteloon sitä mukaa kuin omaisuus sallii, vanhimmalla ollen kuitenkin etuoikeus ensin päästä. Nämä sääökset soveltuvat yhtähyvin niihinkin tapauksiin, joissa isällä tahi äitillä on maatiloja useissa kunnissa.

6. Omaisuuden omistajien pojat, jotka asuvat isänsä tahi äitinsä kanssa sellaisissa oloissa kuin edellä on määritelty.

7. Merimiehet ja kalastajat, jotka asuvat vississä vaalipiirissä ja ovat kiinteän omaisuuden omistajia tahi asujia ja veneiden, verkkojen y.m. kalastusvälineiden omistajia, jotka yhteensä ovat vähintään 100 dollarin arvoiset.

8. Maanviljelijäin pojat voivat käyttää yllämainittuja oikeuksia, vaikka heidän isänsä ja äitinsä ovatkin ainoastaan arentitilallisia.

9. Väliaikainen isänsä tai äitinsä maatilalta poissa oleminen kuuden kuukauden ajan tahi koulussa oleminen, ei vie pojalta äänioikeutta.

10. Saarnaajat, papit, lähetyssaarnaajat, jotka ovat asuneet kaksi kuukautta jossakin vaalipiirissä ennen äänestäjien luettelon muodostamista, ovat oikeutettuja äänestämään.

11. Henkilöt, jotka asuvat vaalipiirissä ja saavat palkkoina tai liikkeestä vähintään kolmesataa dollaria vuodessa, tai henkilöt, jotka tekevät kappaletyötä tehtaissa ja saavat vähintään 300 dollaria vuodessa, ovat oikeutettuja äänestämään.

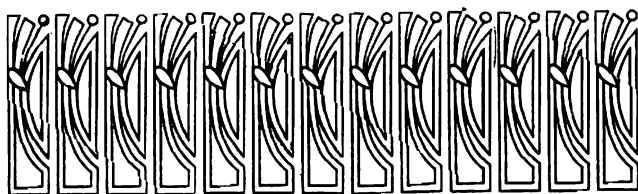
Manitobassa on jokainen 21 vuotta täyttänyt miespuolinen maan kansalainen oikeutettu registreeraamaan itsensä äänestäjien luetteloon ja äänestämään Dominion ja maakunnallisissa vaaleissa, jos hän on asunut vuoden maakunnassa ja vähintään kolme kuukautta ennen registreeraus aikaa siinä vaalipiirissä, jossa hän aikoo äänestää.

Saskatchewanissa ja Albertassa on jokainen 21 vuotta täyttänyt miespuolinen maan kansalainen, jota muuten laki ei kiellä äänestämästä, oikeutettu äänestämään Dominion ja maakunnan vaaleissa, jos hän on asunut vähintään 12 kuukautta toisessa taikka toisessa näistä maakunnista ja vähintään kolme kuukautta siinä vaalipiirissä, jossa hän pyrkii äänestämään.

British Columbiassa jokainen 21 vuotta täyttänyt micshenkilö, joka voi lukea vaalilain tai osan siitä ja on asunut kuusi kuukautta maakunnassa ja kuukauden siinä vaalipiirissä, jossa aikoo äänestää ennen äänestäjien registreeraamista, on oikeutettu synnynäisten maan kansalaisten etuoikeuksiin ja voi äänestää maakunnan ja Dominion vaaleissa.

Äänestys on samallinen kuin Englannissakin, ehdokkaiden nimet on painettu vaalilistalle ja äänestäjä tekee ristin sen nimen kohdalle, jota hän haluaa äänestää. Äänestysliput pannaan lukittuun laatikkoon, jonka vaalivirkailija yksistään avaa. Äänestys tapahtuu kello yhdeksän aamulla ja kello viiden välillä illalla vaalipäivänä ja jälkeen kuuden päivän on vaalivirkailijan lähetettävä tulokset hallituksen kirjurille Ottawaan ja valittujen jäsenten nimet julaistaan Canadian Gazetteissa, joka vastaa London Gazettea.

Yli- ja countyoikeuksien tuomarit, vaalivirkailijat, vaalikirjurit ja agentit, joille maksetaan heidän palveluksestaan, eivät saa äänestää.

Siirtolaisuus Canadaan.

Kapitalistisen maailman yksi huomattavimmista ilmiöistä on työväestön muuttelevaisuus. Sen aiheuttajana ovat huonot palkat ja sietämättömät työ- y. m. olot „kotimaissa“ ja korkeampien palkkojen ja paremman kohtelun saannin toivo muualta. Nämä ovat ne tekijät, jotka saattavat työväestön hyökyaallon tavoin kulkemaan milloin mihinkin suuntaan.

Siirtolaisuus, kuten tätä työväenluokan muuttelusta nimitetään, jakautuu kahteen osaan: ajottaiseen ja vakituisen. Ajottainen siirtolaisuus tapahtuu uesimmiten „kotimaan“ rajojen sisällä. Huonosti palkattu maatyöväestö siirtyy visseinä vuoden aikoina toisille paikkakunnille ansaitsemaan parempaa palkkaa, palatakseen jonkun ajan kuluttua kotiseudulleen. Vakituista siirtolaisuutta on se kun useimmista eri maista työläisiä jatkuvasti muuttaa johonkin sellaiseen maahan tai sellaisiin mailiin, joissa maksetaan parempia palkkoja ja olot työläisillä ovat jossain määrin paremmat kuin mitä ne olivat heidän kotimaissaan. Näistä siirtolaisista ainoastaan pieni osa palaa kotimaihinsa; enemmistö jääpi uuden „isänmaansa“ asukkaiksi ja sulautuvat aikojen kuluttua sen kansaan. Tässä esitetyt tilastonumerot, jotka on otettu Dominion hallituksen julkaisemasta lentokirjasesesta „Immigrations Facts and

Figures“, osottavat viimeksimainitunlaisen siirtolaisuuden suuruutta Canadaan viimesten viidentoista vuoden ajalta.

Tämä säännöllinen siirtolaisvirta on ensin vyörynyt Yhdysvaltoihin. Yhdysvaltain kapitalistit ovat saaneet siitä työvoimaa ja sen kautta on Yhdysvallat kehittänyt siksi suureksi teollisuusmaaksi, joka se tänäpäivänä on. Sinä aikoina joutui Canada kokonaan unhoon, vaikka täällä odotti siirtolaisia samat „suuret tilaisuudet“ kuin Yhdysvalloissakin. Vasta viimeisinä vuosina kun Yhdysvallat ovat alkaneet osottamaan liikkakansoittumisen oireita, kun „suuri länsi“ Yhdysvaltain puolella oli jo kadonnut ja maa tullut yhä yleisemmin asutuksi, jolloin katkerat liikepulat alkoivat seurata toinen toistaan yhä tiheämmin ja kroonillinen työttömyys vaivasi maata, jolloin kapitalistit eivät enään löytäneet tilaa uusille sijoituksille, vasta silloin porvarien silmät kääntyivät Canadian laajoihin luonnonrikkauksiin. Kapitalismi tuli tänne sijoittamaan rahojansa, ja nälkäiset työläiset Yhdysvalloista, Euroopasta ja Aasiasta heinäsiirkkalauman tavoin seurasi sitä. Täällä oli vielä suuri, lukuisia tilaisuuksia täynnä oleva länsi koskemattomana. Avarat aavikot kaipasivat raivaajia, lännen vuorissa jalot metallit odottivat ylöskaivajia, ja niitä tuli — tuli tuhansissa, kymmenissä tuhansissa ja sitten sadoissa tuhansissa ja pian se nousee miljooniin. Seuraava taulu osottaa siirtolaisuutta ja sen kasvua viimesten viidentoista vuoden ajalla Canadaan:

SIIRTOLAIKUUS CANADAAN TAMMIKUUN 1 PÄIVÄSTÄ 1897 MAALISKUUN 31 PÄIVÄÄN 1912.

	Brittiläisistä maista	Yhdysvalloista	Muista maista	Yhteensä
Kalenterivuosi 1897	11,383	2,421	7,921	21,716
„ 1898	11,173	9,119	11,608	31,900
„ 1899	10,660	11,945	21,938	44,543
Ensim. 6 kk. v. 1900	5,141	8,543	10,211	23,895
Fisk. v. 1900—1901	11,810	17,987	19,352	49,149
„ „ 1901—1902	17,259	26,388	23,732	67,379
„ „ 1902—1903	41,792	49,473	37,099	128,364
„ „ 1903—1904	50,374	45,171	34,786	130,331
„ „ 1904—1905	65,359	43,543	37,364	146,266
„ „ 1905—1906	86,796	57,796	44,472	189,064
Fiskaali aika 9 kk. 1906—1907	55,791	34,659	34,217	124,667
Fisk. v. 1907—1908	120,182	58,312	83,975	262,469
„ „ 1908—1909	52,901	59,832	34,175	146,908
„ „ 1909—1910	59,790	103,798	45,206	208,794
„ „ 1910—1911	123,013	121,451	66,620	311,084
„ „ 1911—1912	138,121	133,710	82,406	354,237

Suomalaisia on tämän ajan kuluessa tulleet Canadalaisten satamien kautta yhteensä 15,144.

Yllämainitulla ajalla on 20% brittiläisistä siirtolaisista, 31% Euroopan mannermaalta tulleista siirtolaisista ja 35% Yhdysvalloista muuttaneista ottaneet homestead maita Länsi Canadassa.

KOKONAISSIIRTOLAISUUS BRITTIILÄISISTÄ MAISTA
HEINÄK. 1 PÄIVÄSTÄ 1900 MAALISK. 31
PÄIVÄÄN 1912.

	Englan- lantilai- sia ja Valesil.	Skotlan- tilaisia	Irlanti- tilaisia	Yhteen- sä
Fisk. v. 1900—1901	9,401	1,476	933	11,810
.. .. 1901—1902	13,095	2,853	1,311	17,259
.. .. 1902—1903	32,510	7,046	2,236	41,792
.. .. 1903—1904	36,694	10,552	3,128	50,374
.. .. 1904—1905	49,617	11,744	3,998	65,359
.. .. 1905—1906	65,932	15,846	5,018	86,796
Fiskaali aika 9 kk. 1906—1907	41,658	10,729	3,404	55,791
Fisk. v. 1907—1908	91,412	22,223	6,547	120,182
.. .. 1908—1909	37,482	11,810	3,609	52,901
.. .. 1909—1910	41,144	14,706	3,940	59,790
.. .. 1910—1911	86,212	29,924	6,877	123,013
.. .. 1911—1912	96,806	32,988	8,237	138,121
Yhteensä	601,963	171,897	49,328	823,188

Yllämainitun ajan kuluessa 20 prosenttia englantilaisista ja valesilaisista, 17 prosenttia skotlantilaisista ja 23 prosenttia irlantilaisista siirtolaisista ottivat hallituksen maita. Tämä laskelma perustuu olettamukselle, että 2—5 henkilöä meni keskiarvoisesti joka homesteadille.

KOKONAISSIIRTOLAISUUS CANADAN ERI MAAKUNTIIN HEINÄK. 1 PÄIVÄSTÄ 1000 MAALISK 31 PÄIVÄÄN 1912.

	Quebec	Ontario	Manitoba	Saskatchewan	Alberta	British Columbia	Ei varmistamattomia paikk.	Yhteensä
Fiskaali vuosi 1900—1901	2,144	6,208	11,254	14,100	2,600	2,567	49,149	
" " 1901—1902	2,312	9,798	17,422	22,199	3,483	3,348	67,379	
" " 1902—1903	5,831	17,040	39,535	43,898	5,378	1,838	128,364	
" " 1903—1904	5,448	21,266	34,911	40,397	6,994	1,093	130,331	
" " 1904—1905	4,128	23,066	35,811	39,289	6,008	1,977	146,266	
" " 1905—1906	6,381	25,212	35,648	28,728	26,177	1,766	189,064	
Fiskaali aika 9 kuukautta 1906—1907	6,510	18,319	20,273	15,307	17,559	395	124,667	
Fiskaali vuosi 1907—1908	10,360	44,157	39,789	30,590	31,477	195	262,469	
" " 1908—1909	6,517	19,733	19,702	22,146	27,651	32	146,908	
" " 1909—1910	10,644	28,524	40,129	29,218	42,509	30,721	208,794	
" " 1910—1911	13,236	42,914	80,035	40,763	44,782	54,701	311,084	
" " 1911—1912	15,973	50,602	100,227	46,158	45,957	51,843	354,237	
Vhteensä	89,474	309,422	504,126	608,965	240,414	13,211	2,118,712	

JAAPPANILAINEN SIIRTOLAISUUS CANADAAN.

Fiskaali vuosi 1907—1908	7,601
" " 1908—1909	495
" " 1909—1910	271
" " 1910—1911	437
" " 1911—1912	765

TAULU MERISATAMIEN KAVUTTA MAAHAN TULLEIDEN KOKONAISLUUVUSTA, LUOKKIIN JAETTUNA.

	1897	1898	1899	1900—1901	1901—1902	1902—1903	1903—1904	1904—1905	1905—1906	1906—1907	1907—1908	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	
Kalenterivuosi	1897	1898	1899	1900—1901	1901—1902	1902—1903	1903—1904	1904—1905	1905—1906	1906—1907	1907—1908	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	
”	1898	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	Yhteensä	
”	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	1909	1910	1911	1912	Yhteensä	1,854,031	
Fuhsimaiset kuusi kuukautta 1900	19,304	22,781	32,598	15,352	31,162	40,991	78,891	85,159	102,723	131,268	90,008	204,157	87,076	104,996	189,633	1,456,626	
Fiskaali vuosi	1900—1901	1901—1902	1902—1903	1903—1904	1904—1905	1905—1906	1906—1907	1907—1908	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523
”	1901—1902	1902—1903	1903—1904	1904—1905	1905—1906	1906—1907	1907—1908	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523	
”	1902—1903	1903—1904	1904—1905	1905—1906	1906—1907	1907—1908	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523		
”	1903—1904	1904—1905	1905—1906	1906—1907	1907—1908	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523			
”	1904—1905	1905—1906	1906—1907	1907—1908	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523				
”	1905—1906	1906—1907	1907—1908	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523					
”	1906—1907	1907—1908	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523						
”	1907—1908	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523							
”	1908—1909	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523								
”	1909—1910	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523									
”	1910—1911	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523										
”	1911—1912	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523											
”	Yhteensä	1,456,626	174,102	39,780	183,523												

Todellisia siirtolaisia ovat ne, jotka eivät ole koskaan ennen olleet Canadassa, mutta jotka sanovat alkunsa olevan jäädä tänne pysyväisesti asumaan.

Takaisin palaavia canadalaisia ovat ne, jotka ovat syntyneet Canadassa, tai ovat ennen olleet ääliä.

Huvimatkaillijoita ovat ne, jotka sanovat tulevansa ainostaan vierallemaan.

Salonkimatkustajia ovat ne, jotka matkustavat ensiluokan piletillä. Takaisin palaavia canadalaisia, huvimatkaillijoita ja ensiluokan matkustajia ei luetta siirtolaisiksi.

TAULU CANADALAISISTA SATAMISTA TAKASIN PALAUTETUISTA JA UUTTA TARKASTUSTA VARTEN PIDÄTETYISTÄ SIIRTOLAISISTA, JÄLKEEN JOULUKUUN 1902, JOLLOIN SIIRTOLAISTEN TARKASTUSLAKI ASTUI VOIMAAN.

	Uutta tutkintoa varten pidätetty	Palautetaan
Fiskaali vuosi 1902—1903	273	273
„ „ 1903—1904	1,835	274
„ „ 1904—1905	2,559	611
„ „ 1905—1906	3,570	524
9 kuukaut. fiskaali aika 1906—1907	3,543	440
Fiskaali vuosi 1907—1908	4,573	1,172
„ „ 1908—1909	3,544	509
„ „ 1909—1910	7,202	1,515
„ „ 1910—1911	8,457	2,210
„ „ 1911—1912	5,892	972
Yhteensä	41,448	8,500

Suomalaisia palautettu tällä ajalla 135.

Yhdysvalloista Canadaan tulevien siirtolaisten tarkastus alkoi huhtikuussa 1908 ja siitä ajasta on palautettu Yhdysvaltalaisia seuraavasti:

Fiskaali vuosi 1908—1909	4,580
„ „ 1909—1910	8,997
„ „ 1910—1911	15,404
„ „ 1911—1912	22,034

TAULU SELLAISISTA PALAUTETUISTA, JOTKA JOKU MAAKUNTIA ON JO OTTANUT ASUKKAIKSEEN, JOULU-
 KUUN 1902 JA MAALISKUUN 31 PÄIVÄN 1912 VÄLISELLÄ AJALLA.

FISKALI VUOSI.

	1902- -1903	1903- -1904	1904- -1905	1905- -1906	Maalisk. 31 p. 1907	1907- -1908	1908- -1909	1909- -1910	1910- -1911	1911- -1912	Yhteen- sä
Mercuranta maakunnat	2	3	2	14	19	24	25	13	102
Quebec	18	16	11	27	41	136	684	97	165	186	1,381
Ontario	3	3	8	19	79	383	907	378	349	348	2,477
Manitoba	66	226	48	97	121	174
Saskatchewan	46	64	67	88	3	19	27	19	23	35	1,378
Alberta	4	24	14	63	55	95
British Columbia	4	23	49	56	46	108	287
Yukon Territory	5	1
Yhteensä	67	85	86	137	201	825	1,748	734	784	959	5,626

Suomalaisia on tällä tavalla hallituksen kyydillä viety Suomeen kaikkiaan 29 henkeä.

Tässä esitetty maasta karkottaminen merkitsee sitä, että kun siirtolainen sairastuu johonkin parantumatto-
 maan tahti vaikeasti parantuvaan tautiin niin Canadian hallitus hänen omasta pyynnöstään antaa hänelle va-
 paan piletin kotimaahansa, ellei hän ole ollut niin kauan maassa, että voidaan katsoa maan vakliuiseksi asuk-
 kaaksi.

TAULU NIISTÄ SIIRTOLAISISTA, JOILLE HALLITUS ON MAKSANUT LAHJUKSIA.

	BRITTIÄISIÄ.		AMERIKALAISIA.		EUROPAN MANNERMAALTA.	
	Saapunel- den luku.	Annet- tu lahj- ti luku.	Posent- Saapunel- den luku.	Annet- tu lahj- ti luku.	Posent- Saapunel- den luku.	Annet- tu lahj- ti luku.
Fiskaal vuos! 1904—1905	65,359	11,974	18.00	43,543	3,681	37,364
" 1905—1906	86,796	17,694	20.04	57,796	3,134	44,472
Fiskaal! aika 9 kuuk. 1906—07	55,791	8,861	15.08	34,659	2,561	34,217
" " 1907—1908	120,182	16,193	13.47	58,312	2,226	83,975
" " 1908—1909	52,901	8,046	15.21	59,832	2,647	34,175
" " 1909—1910	59,790	10,682	17.86	103,798	1,872	45,206
" " 1910—1911	123,013	22,109	17.97	121,451	2,965	66,620
" " 1911—1912	138,121	23,183	16.78	133,710	3,613	82,406
Keskiarvoisesti	16.92
					3.70
						7.47

Näistä numeroista käypi selville, että heinäk. 1 päivästä 1904 maaliskuun 31 päivään 1912, on lahjuksia an-
nettu 16.20 prosentille englantilaisista maista tulleille siirtolaisille, 3.70 prosentille Yhdysvalloista tulleille siirto-
laisille ja 7.47 Europan mannermaalta tulleille siirtolaisille.

EUROPASTA TULLEIDEN SIIRTOLAISTEN AMMATIT.

FISKALI Vuosi.

	1903— 1904	1904— 1905	1905— 1906	Maalisk. 31 p. 1907	1907— 1908	1908— 1909	1909— 1910	1910— 1911	1911— 1912	Yhteensä
Siirtolaisten luku	85,159	102,723	131,268	90,008	204,157	87,076	104,996	189,633	220,527	1,215,547
Maanviljelijöitä ja maanvilje- lystyöläisiä	30,278	33,418	38,594	18,191	41,866	25,644	37,177	69,706	72,828	367,702
Ammattityöläisiä	19,354	22,575	31,110	26,807	63,172	18,370	20,121	36,545	61,752	299,815
Mekaanikkoja	14,715	24,943	36,085	24,414	56,335	18,938	20,278	31,410	24,133	251,251
Kirjaintiijäjä ja kauppaapul-	3,530	5,283	7,360	6,686	15,930	7,664	7,037	12,440	14,158	80,088
Kalvanonimiehjä	3,493	2,447	3,142	2,878	4,562	2,353	2,588	5,454	4,348	32,265
Palvelijoita	2,504	5,259	6,345	4,538	10,499	6,615	8,396	15,187	18,390	78,776

YHDYSVALLOISTA TULLEIDEN SIIRTOLAISTEN AMMATIT.

	FISKAALI VUOSI												Yhteensä
	1903— 1904	1904— 1905	1905— 1906	Maalisk. 31 p. 1907	1907— 1908	1908— 1909	1909— 1910	1910— 1911	1911— 1912				
Sihtolaisten luku	45,171	43,543	57,796	34,059	58,312	59,832	103,798	121,451	133,710			658,272	
Maanviljelijöitä ja maanviljelysoiväisiä	16,917	23,434	42,037	29,677	43,323	42,861	63,160	63,672	59,560			384,641	
Ammattioiväisiä	2,798	1,314	1,582	1,852	4,322	7,608	16,286	26,628	44,777			107,167	
Mekaanikkoja	1,435	1,037	1,429	1,184	2,226	4,547	10,842	12,662	10,795			46,357	
Kirjantpitäjiä ja kauppaapul... ..	1,240	665	1,169	892	1,294	2,066	5,131	4,180	3,434			20,071	
Katvosmiehiä	321	141	442	425	917	1,114	2,580	2,936	2,176			11,592	
Palvelijoita	34	3	51	73	.58	182	841	1,569	2,300			5,111	

MENOT SIIRTOLAISUDESTA VUOSISTA 1897 JA 1898 VUOSIIN 1911 JA 1912.

	Fiskaalit vuosi	Brittein saarilla		European manerem.		Yhdysvalloista		Cairidassa		Yhteensä		
		\$	cis	\$	cis	\$	cis	\$	cis	\$	cis	
Fiskaalit	1897—1898	61,000 00	31,000 00	87,000 00	82,104 90	261,194 90	1898	41,000 00	37,000 00	75,000 00	102,878 88	255,878 88
"	1898—1899	41,000 00	37,000 00	75,000 00	102,878 88	255,878 88	1899	96,000 00	63,000 00	112,000 00	163,562 61	434,562 61
"	1899—1900	110,000 00	43,000 00	144,000 00	147,729 63	444,729 63	1900	121,000 00	58,000 00	178,000 00	137,841 55	494,841 55
"	1900—1901	121,000 00	58,000 00	178,000 00	137,841 55	494,841 55	1901	203,000 00	60,000 00	161,000 00	216,913 74	642,913 74
"	1901—1902	203,000 00	60,000 00	161,000 00	216,913 74	642,913 74	1902	236,000 00	78,000 00	205,000 00	225,788 50	744,788 50
"	1902—1903	236,000 00	78,000 00	205,000 00	225,788 50	744,788 50	1903	181,000 00	111,800 00	325,000 00	354,356 69	972,356 69
"	1903—1904	181,000 00	111,800 00	325,000 00	354,356 69	972,356 69	1904	148,000 00	102,600 00	248,000 00	344,668 23	842,668 23
"	1904—1905	148,000 00	102,600 00	248,000 00	344,668 23	842,668 23	1905	174,000 00	42,000 00	151,000 00	244,200 76	611,200 76
"	1905—1906	174,000 00	42,000 00	151,000 00	244,200 76	611,200 76	1906	276,000 00	74,000 00	250,000 00	480,696 51	1,074,696 51
Fiskaalit mitka 9 kuuk.	1907—1908	276,000 00	74,000 00	250,000 00	480,696 51	1,074,696 51	1907	218,305 00	25,050 00	277,182 00	458,789 16	979,326 16
"	1908—1909	218,305 00	25,050 00	277,182 00	458,789 16	979,326 16	1908	251,326 00	18,094 00	241,150 00	449,206 03	960,676 03
"	1909—1910	251,326 00	18,094 00	241,150 00	449,206 03	960,676 03	1910	307,326 00	01,384 00	233,636 00	477,862 45	1,080,208 45
"	1910—1911	307,326 00	01,384 00	233,636 00	477,862 45	1,080,208 45	1911	376,726 00	30,546 00	368,655 00	578,809 67	1,354,736 67
"	1911—1912	376,726 00	30,546 00	368,655 00	578,809 67	1,354,736 67	1912					

Dominion hallituksella ei ole minkäänlaista siirtolaisten Canadaan tulon avustamisjärjestelmää; Canadaan ei ole koskaan tuotu siirtolaisia hallituksen kustannuksella. Armeliaisuus- ja ihmisystävälliset seurat Brittein Saarilla ovat avustaneet useiden siirtolaisten Canadaan tuloa.

Vapaata rautatiekyytiä ei Dominion hallitus ole koskaan antanut siirtolaisille. Erityisiä alennuksia rautateillä, kun he ovat ostaneet rautatiepiletin yhdessä laivapiletin kanssa, on annettu. Samallaisia alhaisia rautatiemaksuja ovat Canadian rautatiet tarjonneet Yhdysvalloista tänne aikoville „*bona fide*“ uudisasukkaille.

Canadian hallitus ei millään muotoa kehota konttorityöläisten ja yleensä ammattityöläisten maanhantuloa eikä ole yritettykään etsiä työpaikkoja heidän tänne saavuttuaan.

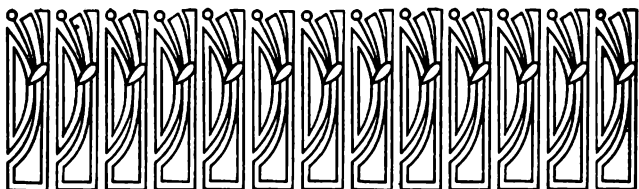
* Sisämaan departementin julkaisemassa lentokirjassessa on seuraava kohta:

„Maanviljelijät, maanviljelystyöläiset ja palvelijat ovat ainoat, joita Canadian siirtolaishallitus kehottaa muuttamaan tänne. Kaikille toisille ammattialoille kuuluvilla työläisillä pitäisi olla varma takuu työpaikasta Canadassa ennen kun jättävät kotinsa ja hallussaan kyliksi rahaa siltä varalta jos ei sattuisi aivan heti työtä löytämään.“

Muutamien höyrylaivayhtiöiden agenteille Suurbritaniassa ja Irlannissa, Ranskassa, Belgiassa, Hollannissa, Sveitsissä, Tanskassa, Norjassa, Ruotsissa ja Suomessa on maksettu yksi punta jokaisesta 18 vuotta täytäneestä henkilöstä ja 10 shillingiä jokaisesta yhden ja 18 vuoden välillä olevasta henkilöstä, jonka he ovat saaneet kehotetuksi lähtemään Canadaan ja ryhtymään täällä maanviljelijäksi, maanviljelystyöläiseksi tai palvelijaksi.

Asiamiespalkkiota \$3.00 miehestä ja \$2.00 naisesta ja \$1.00 lapsesta on maksettu Yhdysvalloissa joillekin agenteille, jotka ovat kehottaneet todellisia uudisasukkaita muuttamaan Länsi-Canadaan.

Dominion hallitus ei ole tähän asti lainannut rahoja eikä antanut karjaa eikä maanviljelysneuvoja uudisasukkaille. Ruoka- ja polttoaineita on hallituksen puolesta annettu uudisasukkaille suurimman puutteen lievittämiseksi, mutta avunsaajain luku ei koskaan ole ollut suuri. Jolloinkin on hallitus antanut siemenviljaa sellaisille uudisviljelijöille, jotka ovat ne menettäneet kylmyyden, rakeiden tahi tulipalojen kautta.

Dominion Maa-asetus.

Tämä asetus koskee:

- a) Canadian maita Manitoban, Saskatchewan ja Albertan maakunnissa sekä Canadian luoteis-territoreissa;
- b) kolmea ja puolta miljoonaa eekkeriä Canadian hallituksen maata, British Columbian Peace River-alueen osassa, itään Kalliovuorista yhdistäen Albertan maakunnan ja kuuluu kruunulle, jonka edustajana on Canadian hallitus, British Columbian asetusten v:lta 1884 7:nen kohdan 14:sta luvun mukaan.

Maanmittaukset.

Mikään maapala ei ole avoinna homestead-lupaa tai myyntiä varten ennenkuin se on mitattu *Dominion maiden mittausasetuksen mukaan* ja ilmoitus sen avoinna olostu luvanhakua varten vissinä aikana on ollut nähtävänä vähintään kolmekymmentä päivää maakonttoorissa siinä piirissä missä maa sijaitsee, ja on julaisu vähintään yhdessä sen piirin sanomalehdessä ja yhdessä maakunnan pääkaupungin sanomalehdessä; ilmoituksen painaminen ja julkaiseminen on toimitettava kuvernöörinviraston määräämällä tavalla.

Asiamiehen tehtävänä on myöskin asettaa oitis sellainen ilmoitus kuhunkin piirikuntansa apuasiamiehen konttooriin.

Maiden ulosanto.

Kaikki haltuunottamattomat, mitatut maanviljelysmaat, joita tämä asetus koskee ja joita ei ole kellekään varattu tai ulosannettu ovat avoimna homestead-luvan pyyntiä varten, edellyttäen, että mikään homestead-lupa ei sisällä mitään oikeutta luvanalaisen maan pinnalla tai sisällä löytyvään suolaan, hiileen, petroleumiin, luonnon kaasuun, kultaan, hopeaan, kupariin, rautaan tai muihin mineraaleihin, eikä mitään yksinomaista oikeutta tai etuoikeutta mihinkään, sellaisen luvanalaisen maa-alueen sisällä tai rajalla olevaan eli läpikulkevaan järveen, jokeen, lähteeseen virtaan tai muuhun vesistöön.

Kutka ovat oikeutettuja

Jokainen henkilö, joka on ainoa perheen pää, tai mies, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, ja joka on Britanian alamainen tai julistaa aikomuksensa tulla Britanian alamaiseksi ja joka tekee hakemuksen tuonnempana säädetyllä tavalla on oikeutettu saamaan homestead-luvan saatavana olevaa maanviljelysmaata varten, alalle, joka ei ole neljännes sectionia suurempi, edellyttäen, että missä homesteadmaan neljännessectionin ala syystä tai toisesta on huomattavasti pienempi kuin varsinainen sata ja kuusikymmentä eekkeriä, ministerillä on valta myöntää homesteadin ottajalle riittävä ala viereisestä maa-palasta vajauksen täyttämiseksi, mutta ei enempää kuin sata ja kuusikymmentä eekkeriä kaikkiaan.

Kun nainen tekee hakemuksen perheen päänä.

Kun joku nainen joka, väittäen olevansa ainoa perheen pää, tekee hakemuksen homesteadia varten, jos jotain epäiltävää ilmenee hänen asemaansa nähden perheen ainoana päänä, on ministerillä valta päättää josko hänen hakemuksensa hyväksytään tai hyljätään.

Maan säilytys alaikäiselle.

Asiamies voi hakemuksen nojalla säilyttää vuoden mitä maanviljelysmaata hyvänsä, jonka pinta-ala ei ole sataa ja kuuttakymmentä eekkeriä suurempi, kenelle tahansa seitsemäntoistavuotiaalle miespuoliselle henkilölle, joka asuu valtionmaalla, minkä johdosta hakemus tehdään tai maalla, jonka pinta-ala ei ole vähemmän kuin kahdeksankymmentä eekkeriä, jonka omistaa hänen isänsä, äitinsä, veljensä tai siskonsa ja joka sijaitsee ei etempänä kuin 9 mailia suorassa linjassa, teiden leveydet pois luettuna, kysymyksessäolevasta maasta; sanottua hakemusta tulee seurata valallinen vahvistus siltä sukulaiselta, jonka maalla hakemuskentekijä yhtämittäisesti asuu, ja, jos hakemus hyväksytään, niin asiamiehen tai apulaisasiamiehen on annettava säilytystodistus hakemuskentekijälle edellyttäen että

a) henkilön, jolle sellainen hakemus tehdään, tulee kuukauden kuluessa, täytettyään kahdeksantoista vuotta, tehdä henkilökohtainen hakemus, saadakseen siten säilytetyn maan homesteadikseen;

b) Jos säilytysaikaan on kuulunut kesä- ja heinäkuu, tulee hakijan raivata viisi eekkeriä maata noiden kuukausien kuluessa ja jos hän ei noudata tätä vaatimusta niin säilytys peruutetaan,

c) Jos sellainen alaikäinen, täytettyään kahdeksantoista vuotta ei tee homestead-hakemusta tässä kohdassa määrätyn ajan sisällä, niin säilytysoikeus lakkaa ja maa on avoinna kenelle hyvänsä, joka on oikeutettu saamaan homestead-luvan.

Niiden henkilöiden oikeudet, jotka asuvat maalla ennen mittaanista.

Henkilöllä, joka on vilpittömässä tarkoituksessa alkanut asumaan ja tehnyt parannuksia maanviljelysmaalla ennen sen mittaanista ja asuu maalla mittauksen aikana on, jos hän on kelvollinen tämän asetuksen nojalla tekemään hakemusta homesteadia tai ostettua homesteadia varten, etuoikeus luvan saantiin sen maapalan suhteen, jolla hän asuu, edellyttäen, että tätä oikeutta käytetään kuuden kuukauden kuluessa siitä lukien kun paikallisasiamies on sanotulle henkilölle lähettänyt kirjallisen ilmoituksen siitä, että kysymyksessä oleva maa on avoinna hakemuksia varten,

tai jos se on asetettu näkyvään paikkaan maalla, ja että hakemuksen nojalla ei myönnetä enempää kuin neljännespalsta maata homesteadiksi.

Luvatta asujat mittauksen jälkeen.

Maan haltuunottaminen mittauksen jälkeen, ilman tässä asetuksessa säädettyä lupaa, ei anna mitään oikeutta siihen sellaiselle haltuunottajalle ja hänet voidaan karkottaa maalta viikisintunkeutujana ja hänen aikaansaamansa parrnukset joutuvat kruunun hyväksi.

Luvanpyytäminen

Homestead-luvan hakemus on tehtävä sen piirin maakonttoorissa, jossa maa sijaitsee klo 9 a. — 5 i. välillä, joka päivä paitsi lauantaina ja laillisina juhlapäivinä, tai sellaisella ajalla kun kuvernöörinvirasto aika-ajottain määrää ja sitä tulee seurata kirjallinen vala kuten asianhaarat vaativat; ja hakijan on maksettava hakemuksestaan kymmenen dollaria; ja paikallisiamiehen tai hänen tointaan hoitavan virkailijan tulee toimia hakemuksen vastaanottajana.

Kun hakemus on tehty edellämainitulla tavalla, niin paikallisiamiehen tai hänen sijaisensa tulee hyväksyä se saatuaan sanotun maksun ja antaa kuitti, ja kun paikallisiamies tai hänen sijaisensa hyväksyvät hakemuksen ja maksun, niin se on pidettävä lupana ja kuitti on oleva lupatodistus, joka oikeuttaa hakijan haltuunottamaan, käyttämään ja viljelemään hake maansa maata yksinoikeudellisesti, nostamaan kanteita laittomuuksien harjoittamisesta sanotulla maalla; mutta täydellistä omistusoikeutta siihen maahan hänellä ei ole ennen omistusoikeuskirjan*) saamista; edellyttäen, että sellaisen valtionmaan haltuunotto, käyttö ja omistus on riippuvainen tämän tai ionkun muun sitä koskevan asetuksen tai säädöksen määräyksistä.

*) Omistusoikeuskirja (letters patent) on asiapaperi, joka antaa täydellisen myynti- y. m. oikeuden maahan; se annetaan vasta kolmen vuoden kuluttua kun valtionmaanottaja (homesteader) on täyttänyt laissa määrätyt tehtävät maansa suhteen.

Hakemuksen tekeminen apulaisasiamiehelle.

Hakemus voidaan myöskin tehdä sen piirin apulaisasiamiehelle, jossa maa sijaitsee ja hänen tulee antaa väliaikainen kuitti ja lähettää heti hakemus ja maksu paikallisasiamiehelle; mutta tämä hakemus ei astu voimaan ennenkun sen on hyväksynyt paikallisasiamies tai hänen sijaisensa, jonka tulee toimia sen vastaanottajana ikäänkuin se olisi tehty hänelle suoraan; ja sen hyväksyminen, kuten edelläsanottu, on pidettävä lupana ja hänen kuittinsa tulee olla, kuten edelläsanottu, lupatodistuksena, antaen hänelle samat oikeudet kuin jos hakemus olisi tehty suoraan:

Edellyttäen, että hakijan pyynnöstä ja kustannuksella apulaisasiamiehen tulee sähkösanomalla ilmottaa paikallisasiamiehelle tai hänen sijaiselleen vastaanotaneensa hakemuksen; ja saatuaan tiedon paikallisasiamiehen tai hänen sijaisensa, tulee — jos hakija on suostunut maksamaan kulut, ilmottaa sähkösanomalla tiedon hakemuksesta, ja hänen tulee säilyttää siten varattu maa hakijalle riittävän ajan, että hakija ehtii tekemään asianmukaisen hakemuksen ja jos sellainen hakemus tehdään sen ajan sisällä, niin sen voimassaolo on laskettava siitä ajasta, jolloin paikallisasiamies sai tiedon sähkösanomalla.

Edellyttäen edelleen, että jos apulaisasiamies saa hakemuksen neljännessectionia käsittelevää valtionmaata varten, hänen ei saa hyväksyä kenenkään toisen hakemusta samaa neljännespalstaa varten, ennenkuin ensimmäinen hakemus on ollut asiamiehen käsiteltävänä.

Henkilökohtainen hakemus.

Jokainen lupahakemus on hakijan itsensä tehtävä jollei kuvernöörinneuvoston sääöksissä toisin määrätä.

Parannukset ennen lupaa.

Henkilön hakiessaan lupaa valtiomaata, osto-etuoikeudellista tai ostettua valtiomaata (homestead) varten, tulee selittää mitä parannuksia, jos mitään, hänen hakemallaan maalla on suoritettu, ja jos hän ei selaista selitystä tee, niin hänen lupansa voidaan peruuttaa ministerin päätöksellä.

Valtionmaa hakijan yksinomaista käyttöä varten.

Lupa valtionmaata, ostoetuoikeudellista tai ostettua valtionmaata varten, annetaan ainoastaan hakijan yksinomaista käyttöä ja hyötyä eikä kenenkään muun henkilön suoranaista tai välillistä käyttöä varten ja tämän määräyksen rikkomisen johdosta voidaan lupa peruuttaa ministerin päätöksellä.

Ote kirjoista maksua vastaan.

Paikallisasiamiehen tai hänen sijaisensa tulee antaa kenelle hyvänsä, joka tekee hakemuksen, allekirjoittamansa otteen kirjoistaan kahdenkymmenen viiden sentin maksua vastaan, jossa näytetään, josko hakemuksessa mainittu tai viitattu neljännespalsta on avoinna luvanhanhainta varten eli ei; jos maa ei ole saatavissa, niin entisen luvanpitäjän nimi ja päivänmäärä, jolloin hän sai luvan on merkittävä otteeseen, samoin kuin, missä kirjat osottavat tarpeelliseksi ryhtyä toimenpiteisiin, päivänmäärä milloin tehtävänsä laiminlyöneelle luvanpitäjälle voidaan lähettää luvanperuutus, tai päivänmäärä milloin suojelusaika loppuu, kuten asianhaarat vaativat.

Riitaisuudet samaa maata hakevien välillä.

Ministerin tulee sovittaa sellaisella tavalla kuin hän parhaaksi näkee kaikki riidat, joita syntyy samaa valtionmaata haluavien eri luvanhakijoiden välillä.

Kun parannuksia on tehty.

Kun joku edelläsanotuista henkilöistä on tehnyt arvokkaita parannuksia riidanalaisella maalla, voi ministeri, jos hän katsoo, että kysymyksessä olevaa maata varten voidaan tehdä valtionmaahakemuksia, määrätä sen jaettavaksi mikäli käytännöllistä ja siten antaa kunkin osalle kuuluvat parannukset; ja ministerillä on valta määrätä, että eroitus kunkin osalle siten jaetun maan ja neljännespalstan välillä täydennetään saatavana olevasta maasta.

Luvan täyttäminen.

Jokaiselle valtionmaaluvan saaneelle on sallittava kuuden kuukauden aika, jonka kuluessa hän voi täyttää luvan menemällä itse maalle ja alkamalla asumaan siellä; ja jos lupaa ei siten täytetä tuon ajan kuluessa, niin se voidaan peruuttaa;

Edellyttäen, että luvanhakija tyydyttävästä syystä ei ole voinut sitä tehdä kuuden kuukauden kuluessa luvan päivämäärästä lukien, jolloin ministeri voi määrätä, että lupa on pidettävä voimassa toiset kuusi kuukautta; mutta mitään lupaa, jota ei ole täytetty kahdentoista kuukauden kuluessa ei voida enään edelleen pitää voimassa.

Näyte velvollisuuksien täyttämisestä.

Ministeri voi, jos hän katsoo tarpeelliseksi vaatia valtionmaan luvanpitäjältä todistusta joko valallista julistusta tai muuta siitä, että hän on asianmukaisesti toimittanut valtionmaan ottajalle määrätyt tehtävät kunkin vuonna hakemuksen jälkeen.

Luvasta luopuminen.

Valtionmaanottaja voi, ministerin suostumuksella luopua luvastaan ja saada oikeuden hakea toinen lupa, tehtyään edelläsanotun julistuksen. Jos ei peruuttamistoimenpiteitä ole kysymyksessä, niin valtionmaanottaja voi luopua maastaan isänsä, äitinsä, poikansa, tyttärensä, veljensä tai siskonsa hyväksi, jos he ovat kelpollisia ja jos ministeri hyväksyy.

Luvan peruuttaminen.

Jos lupa valtionmaata varten on saatu erehdyksen, väärinesittelyn, tai petoksen kautta, niin ministeri voi peruuttaa sellaisen luvan.

Luvan peruuttaminen tehtävien laiminlyömisestä ja korvaus tehdystä työstä.

Jos luvansaanut yhtenäkkään vuonna jättää tässä asetuksessa tai muissa laeissa määrätyt ehdot, jotka lupaa saadessa ovat voimassa, täyttämättä, niin minis-

teri voi peruuttaa luvan ja kaikki sen nojalla saadut oikeudet lakkaavat: edellyttäen, että ministeri voi vaatia kenen hyvänsä, joka jälkeinpäin tekee lupahakemuksen sitä maata varten, maksamaan kohtuullisen korvauksen käteisellä rahalla tehdyistä töistä, jos niitä on, sille henkilölle, jonka lupa peruutettiin; ja että ministeri voi mielensä mukaan päättää sellaisen korvauksen suuruudesta.

Toisena esiintyminen.

Jos ministeri huomaa, että lupa valtionmaata varten on hankittu esiintymällä toisena henkilönä, niin hänen tulee peruuttaa lupa ja henkilö, joka siten on kerran hankkinut luvan ei ole oikeutettu saamaan toista lupaa ellei ministeri toisin määrää.

Tukkeja koskeva edellytys.

Jos lupa on saatu maata varten, joka, vaikkakaan se ei ollut erityisesti varattu silloin, huomataan arvokkaaksi maalla olevain kaupaksi käypien tukkien vuoksi, voi ministeri, kuuden kuukauden kuluessa luvan hakemispäivästä lukien, peruuttaa sopimuksen.

Ei korvausta tukeista.

Jos lupa peruutetaan edellisen pykälän mukaan, niin mitään korvausta ei makseta luvanhakijalle sillä maalla löytyvistä tukeista.

Satamat, vesivoimat y. m.

Jos, luvan myöntämisen jälkeen, huomataan, että maa, jota varten lupa haettiin tai osakaan siitä, on tarpeellinen jonkun vesisäiliön suojelemista, tai jonkun, vesivoiman kehittämiseksi rakennettavan laitoksen perustamista, tai jotain satama- eli haminalaitosta varten, voi ministeri milloin hyvänsä, ennen omistusoikeuskirjan antamista, peruuttaa luvan, tai eristää minkä osan tahansa sanotusta maasta, mutta ainoastaan sikäli kuin sellasiin tarkoituksiin maata tarvitsee.

Korvaus tehdyistä työstä.

Mitään lupaa ei saa peruuttaa edellisen pykälän nojalla ennenkuin luvanhakijalle on maksettu täysi korvaus kaikista hänen, sillä maalla tekemistään, töistä.

Korvauksen määrääminen sovintoratkaisun avulla.

Jos luvanhakija ei voi hyväksyä ministerin, edellisen pykälän nojalla, määräämää korvaussummaa, niin tuo summa on määrättävä sovintoratkaisun (arbitration) avulla.

Myynti ennenkun omistusoikeuskirja on annettu.

Jokainen, joka ostaa, kaupittelee tai myy, tai sanoi ostavansa, kaupitsevansa tai myyvänsä valtionmaata, joka on avoinna luvanhakemista varten, tai maata, jota varten lupa on jo annettu, tai muuta sen hallintoa y. m. koskevaa oikeutta ennenkuin omistusoikeuskirja (patent) on sitä varten annettu, voidaan asettaa syytteeseen ja tuomita kahden vuoden vankeuteen.

Valtionmaan omistusoikeuskirja. Asumista, viljelystä y. m. koskevia vaatimuksia.

Jokaisen valtionmaan hakijan on täytynyt, ennenkuin omistusoikeuskirja annetaan, (a) olla valtionmaan hallussaan pitäjä 3 vuotta luvan päivänmäärästä lukien; (b) olla asunut maalla vähintään 6 kuukautta kunakin kolmena vuotena luvan päivänmäärästä tai asumisajan alusta lukien; (c) rakentaa asumakelpoinen huone maalle; (d) raivata viljelykselle sellainen ala maata kunakin vuonna kuin ministeri katsoo tyydyttäväksi, ja (e) olla Britanian alamainen.

Maalle meno ennen mittausta.

Tässä asetuksessa määrätty aika tehtävien suorittamista varten valtionmaalla ennenkuin omistusoikeus-

kirja annetaan, on lupakelpoisen henkilön mennessä maalle ennen mittaamista, laskettava siitä päivästä jolloin hän otti maan haltuunsa.

Läheisyydessä asuminen.

Jos hakija asuu yhtämittäisesti maatilalla jonka pinta-ala on vähintään kahdeksankymmentä eekkeriä, joka sijaitsee ei kauempana kuin yhdeksän mailin päässä hänen valtionmaastansa, suorassa linjassa, teiden leveydet poisluettuna ja jonka hän tai hänen isänsä, äitinsä, poikansa, tyttärensä, veljensä tai siskonsa yksinomaan omistaa, ja yhtämittäinen asuminen sanotunlaisella maan-tilalla sellaisen omistajan kuoltuakin, on hyväksyttävä valtionmaalla asumista vastaavana.

Omistusoikeuskirjan antaminen kun hakija on kuollut.

Jos valtionmaan hakija kuolee ennenkuin hän on ehtinyt täyttää omistusoikeuskirjan saantia varten vaaditut tehtävät, niin hänen lailliselta edustajaltaan ainoastaan vaaditaan tässä asetuksessa määrättyjen huoneenrakentamista ja viljelystä koskevien ehtojen täyttämistä, tullaan oikeutetuksi saamaan omistusoikeuskirjan kolmen vuoden kuluttua luvan päivänmäärästä lukien; tai hänen laillinen edustajansa voi luovuttaa valtionmaan jollekin lupakelpoiselle henkilölle; ja sellainen henkilö, (a) kolmen vuoden kuluttua luvan päivänmäärästä lukien, (b) pidettyään sanottua maata omaa, yksinomaista käyttöä ja hyötyä varten luovuttamispäivästä lukien, ja (c) täytettyään tämän asetuksen 16 kohdassa määrätyt asumis ja viljelykselle raivaamis vaatimukset samalla tavalla kuin edelliseltäkin hakijalta olisi vaadittu, on oikeutettu saamaan omistusoikeuskirjan sellaista valtionmaata varten.

Omistusoikeuskirjan antaminen kun hakija tulee mielivikaiseksi.

Jos henkilö, joka on saanut valtionmaaluvan tulee mielivikaiseksi tai henkisesti kykenemättömäksi, ja ei senvuoksi kykene täyttämään omistuskirjan saantia edellyttäviä vaatimuksia, niin hänen holhooja- tai holhoojakomiteaa- tai ketä hyvänsä, joka kuolemantapa-

uksessa on laillisesti oikeutettu tekemään niin, vaaditaan ainoastaan täyttämään tässä asetuksessa määrättyt huoneenrakentamis- ja viljelykselle raivaamis ehdot ennen omistusoikeuskirjan antamista: edellyttäen, että omistusoikeuskirjaa ei anneta ennenkuin kolme vuotta luvan päivänmäärästä lukien on kulunut.

Ruumiillinen kykenemättömyys.

Jos kuvernöörinneuvostolle tyydyttävästi todistetaan, että luvanhakija on tullut fyysillisesti kykenemättömäksi täyttämään tässä asetuksessa säädettyjä asumisvaatimuksia, niin kuvernöörineuvosto voi vapauttaa hänet niiden suorittamisesta.

Ajan pitentäminen sairauden y. m. takia.

Kun valtionmaalupa on täytetty siten, että luvanhakija itse ottaa maan haltuunsa ja asettuu sinne asumaan, voi ministeri sairauden tai onnettomuuden sattuessa, tyydyttävillä todisteilla, tai jos siirtolaisasukkaat palaavat kotimaahansa noutamaan perheitään valtionmaille, tai muissa erikoistapauksissa, myöntää ajan pitentämisen, jonka kuluessa asukas voi olla pois maaltaan vahingoittamatta oikeuttaan siihen; mutta siten myönnettyä aikaa ei ole laskettava asumisajaksi.

Omistusoikeuskirjan antaminen kolmen vuoden kuluttua.

Homesteaderi, tai hänen kuoltuaan hänen laillinen edustajansa eli asianajajansa tai siinä tapauksessa, jos hän tulee mielenvikaiseksi tai henkisesti kykenemättömäksi, hänen holhoojansa, tai komitea tai joku henkilö, joka hänen kuoltuaan olisi hänen laillinen edustajansa, kolmen vuoden kuluttua, kun on täyttänyt ne vaatimukset, jotka oikeuttavat omistusoikeuskirjan saamisen, voi tehdä anomuksen; ja osoitettuaan tyydyttävästi paikallisasiamiehelle tai hänen puolestaan toimivalle virkailijalle, että vaatimukset on täytetty, ja jos todistukset hyväksyy Dominion maiden komissioneri, niin homesteaderi tahi hänen kuoltuaan hänen laillinen edustajansa on oikeutettu saamaan omistusoikeuskirjan.

Henkilön, jolle omistusoikeuskirja annetaan, tulee olla Britannian alamainen.

Omistusoikeuskirjaa homesteadiin ei anneta kenellekään, joka ei ole joko synnynnäisesti tai kansalaistuttu Britannian alamainen: Edellyttäen, että ulkomalaiselle luvanpitäjälle, joka on tullut mielivikaiseksi tai henkisesti kykenemättömäksi tai kuolleen luvanpitäjän ulkomaalaiselle edustajalle, voidaan tämän lain mukaan antaa omistusoikeuskirja, jos laissa määrätyt ehdot on täytetty.

Homestead-oikeuden menettäminen.

Jos homesteaderi ei ano omistusoikeuskirjaa viiden vuoden kuluttua sen jälestä kun on saanut asumisluvan, hän menettää oikeutensa homesteadiin ja se voidaan ottaa pois ministerin määräyksellä.

Asetus koskeva Uuden Ontarion maita.)*

Kuten tiedetään, on Vanha-Ontario jo jotensakin tiheään asuttu, joten siellä on ainoastaan vähän kruununmaita jälellä avoimna homesteadiksi. Sentähden otammekin tähän ainoastaan tärkeimmät kohdat Uuden Ontarion — Nipissingin, Timiskaming, Sudburyn, Algoman, Thunder Bayn, Rainy Riverin, Kenoran ja Patrician piirikuntien — maita koskevasta maa-asetuksesta.

Osto-homesteadit Uudessa Ontariossa.

Myytäväinä olevat townshipit ovat jaetut 320 eekkerin eli 640 eekkerin palstoihin (sections) ja nykyään voimassa olevan asetuksen mukaan annetaan jokaiselle kruununmaan anojalle 160 eekkeriä. Hinta on 50 senttiä eekkeri, josta neljäsosa on maksettava käteen ja jäännös kolmessa vuotuisessa erässä kuuden prosentin koron kanssa.

*) Ontariossa olevat valtion maat kuuluvat Ontarion hallituksen päätösvalian alle ja sillä on oma maalakinsa jota ylivalvoo maa-, metsä- ja kaivosministeri. Saskatchewan, Albertan ja Manitoban maat kuuluvat Dominion hallituksen alle.

Kruununmaan anojan tulee olla miespuolinen (tahi yksinäinen naispuolinen) perheen pää, tahi yksinäinen 18 vuotta täyttänyt mies.

Myyntiehdot ovat: Ostajan on mentävä kuuden kuukauden sisällä ostopäivästä lukien asumaan maalleen, rakennettava asuttava rakenus, vähintään 16 x 20 jalan suuruinen, raivata ja viljellä vähintään 10 prosenttia ostamastaan maasta ja asua sillä kolme vuotta.

Henkilön, joka aikoo ostaa kruununmaata, on tehtävä anomus sen townshipin kruununmaa-asiamiehelle, missä hänen haluamansa maa on ja jätettävä sisään vallallinen todistus, joka lähetetään Ontarion hallituksen kruununmaadepartementtiin. Jos maa on saatavana, niin anojan, saatuaan ilmoituksen maa-asiamieheltä, täytyy maksaa ensimmäisen maksu maan hinnasta, josta asiamies antaa kuitin. Anojalla on silloin oikeus ottaa maa haltuunsa ja alkaa täyttämään asumisvelvollisuuksiaan.

Ostoanomuksia millekään kruununmaille ei oteta vastaan ennen kun townshipit on suunniteltu ja niissä olevat maat jaettu palstoihin ja ministerineuvosto on muodollisesti avannut ne myytäväksi. Maita, joissa on arvokkaita mineraaleja ja metsiä, ei myydä maanviljelystarkoituksiin.

Lähes kaikille nyt myyntiä varten avoinna oleville maille voi ottaa tukki-lupakirjan (timber license), joka oikeuttaa lupakirjan omistajan kaatamaan petäjä- y. m. tukkeja. Jälkeen kun palsta on sääntöjen mukaan myyty, niin ostajalla on oikeus kaataa maaltaan tukkeja, paitsi petäjäisiä ja hänellä on oikeus kaataa petäjäisiäkin tukkeja rakennusten rakentamista ja maansa aitaamista varten ja hän voi myöskin kaataa kaikki puut raivatessaan maata viljelykselle. Siten kaadetuista petäjätukeista on kuitenkin maksettava tavallinen vero. Vaikkakin kaikki muut puut, paitsi petäjät, ovat senjälästä kun maa on myyty erotettu tukki-lupakirjasta, niin siltikään maanostajalla ei ole oikeutta kaataa ja myydä minkäänlaisia tukkeja ennen kun hän on todellisesti asettunut asumaan maalle, se on: asunut maalla jatkuvasti kuusi kuukautta, rakentanut asuttavan 16x20 jalan kokoisen talon ja raivannut maata vähintään kaksi eekkeriä.

Kolmen vuoden kuluttua myyntiajasta lukien, maksettuaan koko kauppahinnan ja koron, ja täytettyään lain vaatimat asumisvelvollisuudet, ostaja on oikeutettu saamaan omistusoikeuskirjan maallensa.

Näillä ehdoilla myytävänä olevia osto-homestead-maita on Nipissingin, Sudburyn, Algoman, Rainy Riverin ja Timiskaming piirikunnissa.

Vapaat homestead-maat.

Kruununmaita, jotka on mitattu ja joiden katsotaan olevan sopivia maanviljelysmaiksi ja joissa ei tiedettävästi ole mineraaleja ja arvokasta petäjämetsää, voidaan saada vapaina homesteadeina kaikissa Uuden Ontarion piirikunnissa, paitsi Timiskamingissa.

Vaikkakaan kruununmaadepartementti ei ota minkäänlaista maksua näistä maista, eikä maa-asiamieskään saa minkäänlaista palkkiota, niin kuitenkin, jos häntä vaaditaan tekemään tarvittava valallinen todistus, niin hän voi sen teosta ottaa kohtuullisen maksun.

Kuka voi anoa vapaita homestead-maita ja kuinka paljon kullekin annetaan?

Kaikissa muissa, paitsi Rainy Riverin ja Kenoran piirikunnissa, Paipoongen townshipissa Thunder Bayn piirikunnassa, ja kuudessa townshipissa Nipissingin piirikunnassa, townshipit ovat jaetut palstoihin (sections) ja neljännespalstoihin, kahdeksantoista vuotta täyttänyt miespuolinen henkilö, tai lapsellisen perheen pää on oikeutettu saamaan ainoastaan neljännespalstan 160 eekkeriä ja senlisäksi hän voi ostaa toiset 160 eekkeriä 50 sentillä eekkerin käteismaksulla.

Rainy Riverin ja Kenoran piirikunnissa mies tai naispuolinen perheen pää, jolla on alle kahdeksantoista ikävuoden olevia lapsia, saa 160 eekkeriä vapaata homestead-maata ja senlisäksi hän voi ostaa sen yhteydessä olevan 80 eekkeriä 50 sentillä eekkerin käteismaksulla; ja kahdeksantoista vuotta täyttänyt yksinäinen mies saa 120 eekkeriä vapaana homesteadina ja voi ostaa sen yhteydessä 80 eekkeriä samalla hinnalla ja samoilla ehdoilla.

St. Josephin saarella, Paipoongen townshipissa Thunder Bayn piirikunnassa ja Cameron, Popineau, Calvin, Bonfieldin, Ferrisin ja Mattawan townshipeissa Nipissingin piirikunnissa, missä maa on jaettu 100 eekkerin palstoihin, miespuolinen perheen pää tai yksinäinen naispuolinen perheen pää, jolla on yksi tai useampi alle 18 vuoden olevia lapsia, jotka asuvat hänen luo-

naan, voi saada 200 eekkeriä vapaana homesteadina ja senlisäksi voi ostaa vierellä olevan 100 eekkeriä 50 sentillä eekkerin käteismaksulla.

Heti kun maa-asiamies on ilmoittanut, että anoja on saanut anomansa maan, hän voi alkaa maan raivauksen, joka on tehtävä kuukauden kuluessa luettuna siitä ajasta kun hän on maan saanut.

Ehdot, jotka täytettyään „homesteaderi“ saa maalleen omistusoikeuskirjan.

Tehtävät, jotka täytettyään homesteaderi saa omistusoikeuskirjan, ovat seuraavat:

a) Vähintään 15 eekkeriä on raivattava ja oltava viljelyksen alaisena, josta vähintään kaksi eekkeriä on raivattava ja viljeltävä joka vuosi kolmen vuoden ajalla.

b) Rakennettava asuttava talo vähintään 16 x 20 jalan suuruinen.

c) Todellinen ja jatkuva maan asuminen ja raivaaminen kolmen vuoden ajan senjäljestä kun on maan saanut siksi kun on saanut omistuskirjan.

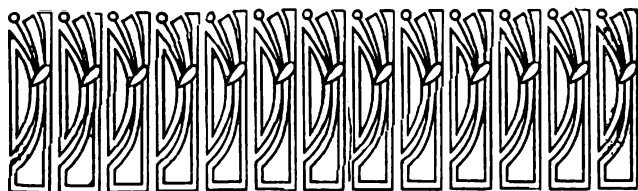
Homesteaderi ei kuitenkaan ole sidottu asumaan maallaan kolmea vuotta kokonaisuudessaan; jos hänen on työskenneltävä muualla, tahi on joku muu hyväksyttävä syy, niin hän voi olla poissa maaltaan, ei kuitenkaan enempää kuin kuusi kuukautta yhtenä vuotena. Hänen täytyy kuitenkin tehdä se kodikseen ja raivata ja viljellä se määrä (kaksi eekkeriä) maata, jonka laki määrää joka vuosi.

Homestead-maan poisottaminen.

Siinä tapauksessa, jos homestead-maan anoja laiminlyöpi täyttää laissa vaadittuja asumistehtäviä, niin hänen maansa on poisotettavissa ja annettu asumisoikeus voidaan peruuttaa ministerin määräyksellä. Peruuksusanomus on tehtävä paikallisen maa-asiamiehen kautta ja anojan on tuettava sitä valallisella todistuskirjalla ja kahdella luotettavalla todistajalla, joiden on osotettava missä tilassa maa on; onko sen edellinen hallussaan pitäjä sillä ollenkaan asunut ja raivannut sitä, ja jos, niin missä määrässä ja minkä arvoiset maalla tehdyt parannukset ovat; aika milloin hän on lakannut maata raivaamasta ja sillä asumasta; ja hänen osotteen-

sa, jos tietää. Saatuaan tämän todistuksen, asiamies, jos hän saa tietoonsa edellisen maan hallussaan pitäjän osoitteen, ilmottaa hänellä anomuksesta ja kehottaa häntä viidentoista päivän sisällä vastaamaan tehtyihin syytöksiin tai osottamaan syy miksi hänelle annettua asumisoikeutta ei olisi peruutettava.

Edellämainitun ajan kuluttua asiamies lähettää todistukset ja entiseltä maan hallussaanpitäjältä mahdollisesti saamansa vastauksen ja oman selityksensä kruununmaidendepartementille, joka jos katsoo että asumistehtäviä ei ole täytetty, peruuttaa asumisluvan ja antaa maan toiselle.

Muutamia tietoja kapitalistien brittiläisestä mailmasta.

Porvarillinen ajatuskanta jättäessään toisarvoiseksi asiaksi ihmisten työvoiman, tulkitsee rahan näyttelevän vaikuttavinta osaa yhteiskuntaelämässä. Rahan arvo ja rahametalli ovat läheisessä yhteydessä keskenänsä. Porvarillisen käsityksen mukaan on rikkain se maa, jossa on runsaimmin kultaa. Sen mukaan brittiläinen valtakunta on rikkain, sillä se on tuottanut viimeisten kymmenen vuoden aikana kultaa suurimman osan mailman kultatuotannosta. Seuraava taulu osoittaa koko mailman kulta- ja hopeatuotantoa vuodesta 1901 vuoteen 1910.

KUULAN JA HOPEAN TUOTANTO.

Vuosi	Brittiläinen valtakunta			Toiset maat			Yhteensä
	Kultaa, Puntaa	Hopeaa, Puntaa	Kultaa Puntaa	Hopeaa, Puntaa	Kultaa Puntaa	Hopeaa Puntaa	
1901	24,981,000	4,785,000	29,447,000	47,198,000	54,428,000	51,983,000	
1902	31,654,000	4,244,000	29,606,000	44,506,000	61,260,000	48,750,000	
1903	37,803,000	4,139,000	28,092,000	46,533,000	65,895,000	50,672,000	
1904	40,386,000	5,540,000	29,432,000	48,646,000	69,818,000	54,186,000	
1905	45,097,000	6,094,000	30,830,000	50,343,000	75,927,000	56,437,000	
1906	49,694,000	6,615,000	35,648,000	48,396,000	85,342,000	55,011,000	
1907	50,142,000	9,327,000	35,374,000	45,193,000	85,516,000	54,520,000	
1908	52,927,000	11,756,000	38,229,000	51,441,000	91,156,000	63,197,000	
1909	53,479,000	13,061,000	40,999,000	51,635,000	94,478,000	64,696,000	
1910	53,578,000	14,140,000	42,206,000	55,324,000	95,784,000	69,464,000	
Yht. . . .	439,741,000	79,701,000	339,863,000	489,215,000	779,604,000	578,916,000	

Lontoon pankki on „mailman pankki.“ Lontoon rahamarkkinoista väitetään riippuvan korko y. m. rahamarkkinainliöt ympäri mailman.

„Lontoon pankki on ylentänyt korkoa“, sanotaan Canadassa, Australiassa ja Indiassa, kun ylennetään korkoa kahdella ja kolmella tai useammallakin prosentilla niille pienille kiinnitys- ja vekselilainoille joita keskiluokka ja osa työläisistä ovat pakotettuja ottamaan. Useimmiten kuitenkin koron nouseminen esim. Canadassa on pikemminkin seuraus Lontoon pankin alhaisesta korosta, siis hyvistä rahamarkkinoista. Rahakapitalisteja kun on biljoneerista tuhannella dollarilla keinottelevaan pikkunylkyriin asti, niin suurrahamiesten ja pienlainaajain välillä olevat välinylkyrit kohottavat korkoa sen mukaan kuinka suuri on rahan kysyntä, jota, rahan kysyntää, he itse kiihoittavat ilmoituksilla hyvistä rahamarkkinoista ja helposta rahan saannista. Seuraava taulu osoittaa Lontoon pankin korkokannan vaihtelua vuosina 1900—1911.

LONTOON PANKIN KORKOKANTA v. 1910—1911.

Vuosi	Päivä	Korko %
1910.....	Tammikuun 6 p. . .	4
”	Tammikuun 20 p. .	3 ½
”	Helmikuun 10 p. . .	3
”	Maaliskuun 17 p. . .	4
”	Kesäkuun 2 p.	3 ½
”	Syyskuun 29 p.	4
”	Lokakuun 20 p.	5
”	Joulukuun 1 p.	4 ½
1911.....	Tammikuu 26 p.	4
”	Helmikuun 16 p.	3 ½
”	Maaliskuun 9 p.	3
”	Syyskuun 21 p.	4

Englanti ei ole ainoastaan „raha-aitta“, vaan „alusmaineen“ se on myöskin „leipäaitta“ suurelle osalle mailmaa. Brittiläinen valtakunta tuottaa lähes kolmannen osan koko mailman viljasadosta.

SEURAAVA TAULU OSOTTA VILJAN, TEEN, KAHVIN, SOKERIN, KUMIN JA PUUVILLAN TUOTANTOA BRITITILÄISELLÄ ALUEELLA.

V.	Vehnää	Ohraa	Kauraa	Teetä	Kahvia	Sokeria	Kumia	Puuvillaa
	Bushellia.	Bushellia	Bushellia	Paunaa	Paunaa	Sentnertä	Paunaa	Paunaa
1893	408,100,000	83,800,000	257,800,000	217,230,000	54,497,000	—	6,159,000	1,015,846,000
1898	452,900,000	99,400,000	312,500,000	278,334,000	47,427,000	54,300,000	13,423,000	1,209,429,000
1903	572,200,000	108,100,000	369,500,000	362,064,000	48,257,000	49,900,000	5,288,000	1,265,644,000
1905	565,000,000	112,000,000	375,300,000	398,409,000	47,034,000	47,300,000	9,818,000	1,372,985,000
1907	430,400,000	117,600,000	424,300,000	430,913,000	47,980,000	55,800,000	11,940,000	1,241,921,000
1908	543,500,000	117,700,000	474,100,000	430,200,000	46,000,000	51,500,000	9,620,000	1,489,301,000
1909	689,800,000	125,600,000	544,900,000	457,653,000	39,000,000	56,800,000	15,000,000	1,817,363,000

(Canada tuotti vuotena 1907 vehnää 92,581,571 bushellia; vuotena 1909 vehnää 163,912,923 bushellia, ohraa 49,621,019 bushellia ja kauraa 333,234,984 bushellia).

Kivihiili ja rauta ovat tärkeitä talouden välineitä. Niiden tuotantoa brittiläisessä valtakunnassa osottaa seuraava tilasto.

KIVIHIILEN, RAUTAMALMIN JA HARKKORAUDAN TUOTANTO.

Vuosi	Kivihiili, tonnia	Rautamalmia, tonnia	Harkkoraut. tonnia
1893	174,813,000	11,390,000	7,019,000
1898	217,311,000	14,418,000	8,675,000
1903	256,414,000	14,774,000	9,222,000
1904	259,778,000	14,760,000	8,965,000
1905	265,220,000	15,799,000	10,077,000
1906	284,227,000	16,825,000	10,718,000
1907	304,724,000	17,105,000	10,715,000
1908	301,244,000	16,399,000	9,650,000
1909	300,840,000	16,327,000	10,235,000

SISÄÄNTUONTI JA ULOSVIENTI.

Brittiläisistä maista brittiläisiin maihin.

Vuosi	Sisääntuonti Puntaa	Ulosvienti Puntaa
1909	171,288,316	146,013,957
1910	199,935,609	168,285,618

Ulkomailta ja ulkomaille.

Vuosi	Sisääntuonti Puntaa	Ulosvienti Puntaa
1909	479,453,018	331,653,534
1910	507,806,758	374,742,984

Valtakunnan kauppa vuotena 1909 oli 1,595,751,000 punttaa, josta oli 1,200,524,000 punttaa (75.2 prosenttia) ulkomaista kauppaa ja 395,227,000 punttaa (24.8 prosenttia) valtakunnan sisäistä kauppaa.

Kapitalistisessa valtiossa suurin osa valtion tuloista kiskotaan köyhiltä, mutta valtion menot menevät enimmäkseen kapitalisteja hyödyttäviin tarkoituksiin.

VALTION TULOT JA MENOT.

Vuosi	Tulot Punttaa	Menot Punttaa
1909—1910	131,696,459	157,944,611
1910—1911	203,850,587	171,995,667

Tuloista muodostaa huomattavan osan tullitulot ja muut sellaiset tulot, joiden lähteenä on kansan enemmistö, vähävaraiset.

Mutta kenenkä hyväksi nämä valtion tulot menopuolella menevät? Tietysti pienen vähemmistön hyväksi. Sotilaskustannukset menevät ainoastaan kapitalistiluokan hyväksi ja heidän etujensa tähden. Sotilastaakan ylläpitoon menee vähän yli neljäkymmentä prosenttia valtion tuloista.

MENOT SOTALAITOKSEEN.

Vuosi	Laivasto Punttaa	Armeija Punttaa	Yhteensä
1909—1910	35,807,000	27,236,000	63,043,000
1910—1911	40,386,000	27,449,000	67,835,000

Työväenluokalle, jolta välillisten verojen kautta kiskotaan huomattava osa valtion tuloista, annetaan takasin kovin vähän ja sekin armopaloina.

Seuraava taulu osoittaa avustusta saaneiden köyhien luvun ja avustuksiin kulutetut summat „yhdistyneessä kuningaskunnassa“ vuodesta 1850 vuoteen 1910.

KÖYHIEN LUKU JA HEIDÄN AVUSTUKSENSA.

Vuosi.	Avustusta saaneiden luku.	Avustusumma. Puntaa.
1850	1,307,544	7,803,787
1860	1,010,153	6,648,867
1870	1,279,499	9,363,798
1880	1,037,404	10,087,985
1890	990,359	10,338,442
1900	1,000,644	13,802,378
1905	1,127,635	16,507,690
1910	1,065,645	17,731,851

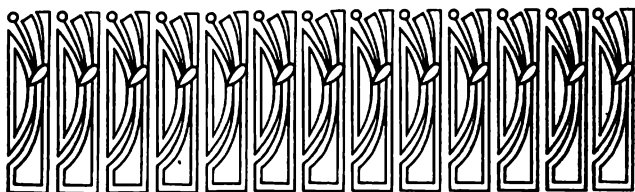
Osottaaksensa työväenluokan asemaa mahdollisimman hyväksi, väittävät kapitalistiset lehdet ja tilastojen tutkijat, että työläisten palkat Englannissa ovat kehonneet suuremmalle osalle ilman lakkoa kuin lakon kautta. Palkkojen kohoamista osottava tilasto on seuraava:

TILASTO PALKANKOROTUKSISTA KAIKILLA TYÖALOILLA.

Vuosi.	Ilman lakkoa korotusta saan. luku.	Lakon kautta korot. saan. luku.
1900	1,077,426	54,960
1901	914,373	14,553
1902	874,407	12,799
1903	882,850	13,748
1904	789,724	10,934
1905	674,705	14,184
1906	1,060,172	54,988
1907	1,234,140	12,324
1908	944,599	18,734
1909	1,000,931	153,865

Tämä tilasto todellakin näyttää ilman lakkoa palkan korotusta saaneiden luvun moninkerroin suuremmaksi kuin lakon kautta voittaneiden. Mutta on otet-

tava huomioon, että lakon uhka useassa tapauksessa on riittävä taivuttamaan työnantajat myönnytykseen, ja sellaiset tapaukset eivät käy tilastosta selville. Myöskin on huomioon otettava, että tilastoon sisältyy „kaikki alat“. Niin sanottu „sivistynyt köyhälistö“, keskiluokan palkkalaiset, saavat tavallisesti palkankorotusta ilman lakkoa, jos ollenkaan saavat; heidän lakkoutumisensa ei voi tulla kysymykseenkään niin kauan kun heiltä puuttuu järjestöjä, ja niitä „sivistyneellä köyhälistöllä“ ei vielä ole nimeksikään.

Ulkomaalaisten Canadian kansalaisiksi pääseminen.

Canadian kansalaisiksi pääsevät kaikki muut, paitsi lapset, mielipuolet, idiotit ja naimisissa olevat naiset.

Ulkomaalaisen, joka pyrkii Canadian kansalaiseksi, on täytynyt asua maassa vähintään kolme vuotta. Jos hän on asunut maassa sanotun ajan hän voi vannoa uskollisuuden valan ja hakea Canadian kansalaiseksi.

Seuraavat henkilöt voivat ottaa valan kansalaisiksi pyrkijöiltä.

a) Oikeuden tuomari.

b) Komissioneri, joka on valtuutettu teettämään valan missä oikeudessa hyvänsä Canadassa.

c) Komissioneri, jonka kenraalikuvernööri on valtuuttanut vannottamaan tämän lain mukaan.

d) Sen countyn tahi piirikunnan rauhanuomari, missä ulkomaalainen asuu.

e) Notary public.

f) Poliisituomari.

Ulkomaalaisen tulee hakemuksensa yhteydessä esittää sellaisia todistuksia kuin se henkilö vaatii jonka edessä hän vannoo siitä, että hän on asunut maassa laissa määrätyn ajan ja että hänellä on aikomus edelleenkin asua ja jos se henkilö, jonka edessä hän vannoo, on tyytyväinen todistuksiin ja huomaa hakijan olevan hyvämaineisen, hän antaa sellaiselle ulkomaalaiselle todistuksen, joka on esitettävä:

a) Ontariossa county-oikeudelle eli assize-oikeudelle.

b) Quebecissa eircuit-oikeuden istunnossa siinä piirikunnassa, jossa kansalaiseksi pyrkivä ulkomaalainen asuu.

c) Nova Scotiassa ylioikeudelle silloin kun se pitää istuntojaan siinä piirikunnassa missä ulkomaalainen asuu eli county-oikeudelle.

d) Uudessa Brunswickissa ylioikeuden tahi circuit oikeuden istunnossa siinä piirikunnassa, jossa ulkomaalainen asuu, elikkä county oikeudelle.

e) British Columbiassa, British Columbian ylioikeuden tahi assize oikeuden istunnossa siinä piirikunnassa missä ulkomaalainen asuu, elikkä county oikeudelle.

f) Manitobassa county- oikeudelle, siinä countyssä missä ulkomaalainen asuu ja ellei siinä countyssä ole countyoikeutta, niin silloin lähimmäisen countyn oikeudelle.

g) Prinssi Edwardin saarella ylioikeuden tai assize-oikeuden istunnossa siinä countyssä missä ulkomaalainen asuu eli county-oikeudelle.

h) Saskatchewanissa ja Albertassa ylioikeudelle.

i) Yukon territorissa, territori-oikeuden istunnossa, siinä piirissä, jossa ulkomaalainen asuu.

Vähintään kolmea viikkoa ennen oikeuden istuntoa on oikeuden kirjurille tehtävä kirjeellinen ilmoitus edellämämainitun todistuksen oikeudelle esittämisestä ja sen yhteydessä on ilmoitettava kansalaisiksi pyrkivän ulkomaalaisen nimi, asuinpaikka ja ammatti.

Oikeuden kirjurin on pantava konttoorinsa seinälle nähtävälle paikalle luettelo kaikkien kansalaisiksi pyrkivien ulkomaalaisten nimistä, asuinpaikoista ja ammatista ja pidettävä sanottu luettelo siinä yleisön nähtävänä oikeuden istunto päivään asti.

Kolmen viikon ajalla ennen oikeuden istuntoa jokainen ken vastustaa ulkomaalaisen kansalaistuttamista, voi jättää oikeuden kirjurille vastustuksensa, jossa on selitettävä ne syyt joiden perusteella kansalaistuttamista vastustetaan.

Todistukset on esitettävä yksityiskohtaisesti avoimessa oikeudessa ensimmäisenä istuntopäi-

vänä. Ellei kansalaiseksi pyrkivän ulkomaalaisen anomusta ole vastustettu ennen oikeuden istunnon alkamista, eikä kukaan vastusta istunnon aikana, niin anomus oikeuden viimeisenä istuntopäivänä liitetään oikeuden pöytäkirjaan. Jos anomusta on vastustettu, niin oikeus kuultelelee ja päättää hakijan suhteen oikeudenmukaisesti. Senjäljestä kun anomus on liitetty oikeuden pöytäkirjaan, anoja saa kansalaispaperin, joka on vahvistettu oikeuden sinetillä.

Canadan kansalaisiksi otettujen ulkomaalaisten oikeudet.

Ulkomaalainen, jolle kansalaispaperit on annettu, on Canadassa oikeutettu kaikkiin poliittisiin y. m. oikeuksiin ja etuoikeuksiin yhdellä tavalla kuin synnynnäiset brittiläiset. Häntä ei kuitenkaan katsota Canadan kansalaiseksi siinä maassa, jonka alamainen hän ennemmin on ollut, ellei hän ole laillisesti hakenut sen maan alamaisuudesta pois.

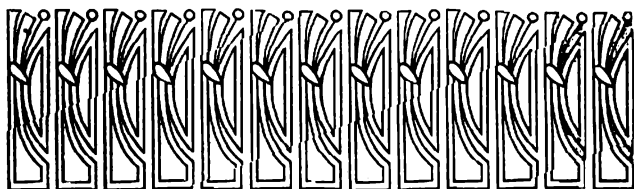
Naimisissa olevat naiset ja alaikäiset lapset.

Naimisissa oleva nainen Canadassa pidetään sen man alamaisena, jonka alamainen hänen puolisonsa on.

Leski, joka on synnynnäinen brittiläinen, mutta on avioliiton kautta tullut ulkomaalaisek-

si, voi milloin hyvänsä tehdä anomuksen päästä uudelleen Canadian kansalaiseksi.

Jos isä tahi äiti leskenä ollessaan, on tullut Canadian kansalaiseksi, niin sellaisen isän tahi äidin lapset, jos ovat alaikäisinä tulleet Canadaan asumaan, katsotaan Canadian kansalaiseksi.

Joukkojen nousu.

*Sä näetkö, untelo raataja,
luo katsehes itähän, länteen,
nyt kuinka jo kuohuvi maailma
ja sorretut nousevat joukoissa
ja taistohon suorivat jänteen.*

*Ne nousevat öisistä haudoistaan
nokinaamoin ja ryysyisin vaattein,
ne nousevat niinkuin alta maan
suur'kärsimys kalpeilla kasvoillaan,
mut kirkkahin silmin ja aattein.*

*Ne nostavat kättänsä känseää
mi ennen vain vaipua tohti,*

*ne ylväänä otsansa ylentää
ja tiedon varmana kohoaa pää
vapautta ja päivää kohti.*

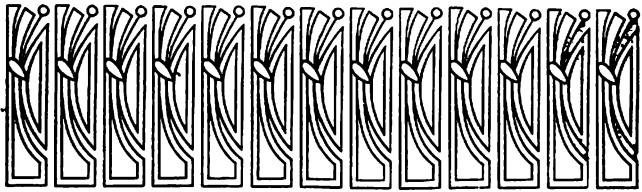
*Ja joukkojen taistelutervehdys
soi maailman ääristä ääriin,
ja tiedoksi muuttuvi kiihtymys
ja voimaksi joukkojen yhteys,
tie varma on voittojen määriin.*

*Ja näkevi mahtien maailma
tuon pienen, poljetun sienen
kuin jätin, lapsena saduissa
mi leikkien vieritti vuoria,
niin näkevät suurena pienen.*

*Voi ruhjoa antura rautainen,
viel' ilkkua voi onnetonta,
voi voittajan tie olla verinen,
voi riistäjä kauhuilla täyttää sen
ja vaatia uhria monta.*

*Mut aika jo ankara vaativi,
tilipäivä jo piankin koittaa;
ken hallitsi, kuten se hallitsi,
se itse jo tuomion langetti:
se sortuu — ja sorretut voittaa!*

Aku Päiviö.

Elämän leikkiä.

*Hän kohosi raisuna, vapauteen
aroversan virmakan lailla
ja yhden hän omisti ihanteen;
ain' kilvata kahleita vailla.*

*Vaan pien' oli koti, sen pientaret
ja liiaksi tyyntä sen toimet,
tiet houkutti kauaksi tuhannet
kuin kudetta vaativat loimet.*

*Soi mailman liepeiltä kiehtoen
humu kilpaan kiistävä, koittoon,
soi nautinnon uhmana, nuoruuden
hän rynnisti laakerin voittoon.*

*Ja kaivaten jäi kotitanieret,
hän mahtavan maailman syliin,
ja uhmaten ohjasi askelet
hän kopeihin markkinakyltiin.*

*Nyt ponnista! tervehti maailma,
soi kiehto ja kiistasi koitto,
ja poikainen ponnisti uhmalla,
vaan pakeni, pakeni voitto.*

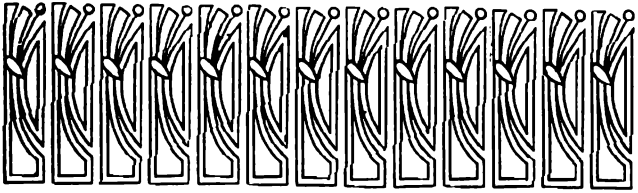
*Ja vuodet ne vierivät, ja maailma
vei voitettut laakerit hälttä,
hän vieläkin ponnisti, kalpeana,
pyys intoa jo elämältä.*

*Jo väsähti, ratkesi rinnassaan
kuin katkennut olisi kieli,
ja koti se kangusti maailmaan
ja sen yllä rauhan mieli.*

*Pois täältä! hän huudahti, kotia!
ja oli jo paluutiellä,
ja riemuiten polki jo piennarta —
oli rauniot jäljellä siellä ...*

*Ponnista! kajahti louhista,
veri uhraa henkesi vuoksi! —
Soi korvaan syksynä koleana,
ja miehuus jo ohitse juoksi.*

Aku Päiviö.

Jotakin Kanadasta.

Halusitte tätä julkaisuanne varten erityisesti jotakin „Kanadan asioita käsittelevää kirjoitusta” — minulta! Tuskin olisitte sellaisella pyynnöllä voinect osua sopimattomampaan henkilöön. Mitä tiedän minä Kanadasta? Ja mitä minä välitän Kanadan asioista?

Vaikka tästä majakalta onkin laajemmat näköalat kuin joistakin metsäpirteistä, ei tästä kuitenkaan näe kuin pienen kappaleen Kanadaa. Ja tässä minä nyt olen istunut vuosikausia kuin „Hooperin äijä” vuoren onkalossaan. Tuleehan mulle joitakin kanadalaisia lehtiä, joista olen jonkun verran seurannut heidän asioitaan, mutta aina sillä mielellä, että ne eivät vähimmässäkään määrässä minua liikuta. Mi-

tä olen muiden ihmisten tahi joskus omissa asioissani joutunut tekemisiin heidän lakiensa ja laitoksiensa kanssa, olen vain yhä uudelleen tullut kokemaan sen minkä jokainen tietää ennestään: että tämä maa on harvinaisen kätevästi järjestetty häikäilemättömintä rosvousta varten; hallitusohjat — niin koko Dominion kuin siihen kuuluvain maakuntien sekä tärkeämpain kaupunkien — ovat vaarallisimpain rosvosakien käsissä, politikoitsijat pienimmästä suurimpaan monta vertaa pahempia konnia kuin selvä maantierosvo.

Maan väestö, sen varsinainen pääosa, on mitä täydellisimmästi uskonnollisen pimeyden, typerän rotuylpeyden, polttavan rikastumiskiihkon ja näitä heikkouksia hyväkseen käyttävän sanomalehdistönsä vallassa — aina valmiina kapitalistin kynittäväksi; raivoavat sitä suuremmissa isänmaallisessa riemussa, kuta perusteellisemmin heitä nenästä vedetään. Olisi synti häiritä heidän „hyvinvointiaan.” Mahdotonta sitäpaitsi minulle edes yrittää, jo kielenkin vuoksi. Näen kyllä, kuinka rosvot tässä ympärillä raatelevat ja raiskaavat. Arvokkaista aarniometsistä on kannot jälellä; yhä uudistuvain metsävalkeitten perästä ei ole kantojakaan, vaan alastomat kalliot. Kalat hävitetään sukupuuttoon kuin tuskassa, peuroja tapetaan vain huvikseen — ei viihsitä edes raatoja korjata; juuri ollaan aikeissa ottaa valaat käsille. Näin tästäkin villistä rannikosta vähitellen tulee yhtä tyhjää ja karua kuin ovat kaikki muutkin „sivistysmaat.” Aika sitte haukotella: ru-

veta istuttamaan metsää louhikoihin, joista vesi siihen mennessä on ehtinyt huuhtoa senkin mullan minkä tuli on jättänyt; alkaa siittää kaloja vesistöihin, joista ne nyt koetetaan tyyten hävittää j. n. e.

Minulle on yhdentekevä, miten rosvoavat, tahiketkät noista rosvoista kulloinkin onnistuvat pääsemään valtaan ja yleisiin varoihin käsiiksi — kunhan eivät niin tarkoin valtion kassoja lopeta, ettei jäisi palkkaa maksaa minulle. Senkin tapauksen varalta minulla on muutamia eekkereitä maata tässä saaren päässä ja siinä ontoksi palanut iso kanto, jonka olen aikonut sisustaa asunnokseni.

*

Asialla on kuitenkin myös toinen puolensa. En minä tästä hyvästä Kanadasta sentään ihan niin tietämätön ole kuin ensin luulin. Ensimmäisellä kerralla tosin tulin tänne takaovesta: Yhdysvaltain kautta suoraan Vancouverin saarelle. Mutta Suomessa käytyäni kulin rehellisesti paraatiovesta, näin Quebecit, Montrealit, Winnipegit ja monta muuta kaupunkia — näin koko joukon lautatapuleita siinäkin missä sen teidän Port Arthurin sanottiin olevan. Vancouveriin tullessani olin kulkenut Kanadan päästä päähän ja ahkerasti kurkistellut junan ikkunoista.

Enkä minä tässä majakallakaan aivan säkissä istu. Kirjotuspöytäni ääressä olevasta ikkunasta näen jok'ikisen aluksen mitä tällä Alaskan väylällä kulkee. Tunnenkin enimmäkseen niis-

tä jo kaukaa. Tämä ei ole mikään vähäpätöinen kulkurcitti kesäaikana. Päivittäin voi keskimäärin sanoa kulkevan parikymmentä höyrylaivaa ja vielä useampia moottorialuksia. Talvisin on liike enemmän kuin puolta pienempi. Höyrylaivoissa on isojakin ja komeita — kolmetorviset suurimpia — monen mahtavan yhtiön omistamia, enimmäkseen kanadalaisia ja yhdysvaltalaisia; joskus vain näkee jonkun englantilaisen tai muun muukalaisen. Etelämpänä, Puget salmella on tietenkin vielä vilkkaampi meriliike. Kaikista vilkkain sen täytynee olla Atlannin puolella, St. Lawrenceen jokisuulla ja lahdella, vaikka ei se silloin minun tullessani kovinkaan erinomaiselta näyttänyt. Suurten järviemme laivaliikettä en ole nähnyt, mutta kaikesta päättäen sekin erällä seuduilla kesäisin kestää vertailua muun mailman kanssa.

Karttapalloa katsellessa huomaa, että pituusasteet juoksevat yhteen pohjois- ja etelänaivoilla, mutta päiväntasaajan kohdalla ovat melko kaukana toisistaan. Tästä seikasta on Kanadalle, sen pohjoisen aseman vuoksi, meriliikenteen suhteen huomattavan suuri etu: merimatka niin Eurooppaan kuin Aasiaan on Kanadan satamista uskomattoman paljoa lyhempi kuin etelämpänä olevista Yhdysvaltain satamista. Vaimoväen mieliksi on vielä molemmilla rannikoilla pitkälti maita näkyvissä, joten aukea merimatka supistuu verraten vähään. Itse asiassa tuosta maitten läiheisyydestä ei ole muuta kuin vastusta sillä karit ja matalikot ovat ai-

na uhkaamassa. Vaikka esim .St. Lawrenceen väylään on paljo kustannettu, eivät vakuutusyhtiöt ota tavallisilla maksuilla vastataksen siellä kulkevista laivoista ja lastista, joten se mitä matkan lyhemmyyden takia rahdissa säästetään, menetetään vakuutusmaksuissa. Sentähden tulee monasti edullisemmaksi välittää Kanadan tavaroita Bostonin tai New Yorkin kautta.

Yhdessä suhteessa tämä Brittiläis-Columbian rannikkoväylä on merkillisempi kuin mikään muu laivareitti mailmassa. Vaikka se kulkee suunnattoman suuren Tyynen valtameren lievetä, on se koko matkan, Scattlesta aina Alaskan viimeisille perukoille — toista tuhatta meripeninkulmaa — hyvin suojattua saaristoreittiä, aivan kuin luonnon laittamaa kanavaa, enimmäkseen sangen kapeaa. Aniharvassa paikassa kulkuväylä pikimältään hipasee aukeata merta. Siksipä tässä kuleksitaankin moottoriveneillä ja kaikenlaisilla purteloilla yhtä turvallisesti kuin Suomen saaristoreiteillä, vieläpä turvallisemmin, sillä väylä on väljempi, selvempi, suorempi; paljoa vähemmän kareja väijymässä kuin Suomen vesillä. Aito-kanadalaiseen tapaan voin sentähden odottaa, että tämä kulkuväylä vielä kerran tulee vetämään puoleensa mailman meriliikettä sellaisessa määrässä kuin sen erinomaiset ominaisuudet edellyttävät.

Paljo on liikettä myös Vancouverin saaren länsipuolitse, mutta rannikko siellä on vaarallinen ja koko valtameren voima vastassa, joten

pikku alukset pääsevät siellä liikkumaan vain valituilla ilmoilla.

*

Kanadan Tyynenmeren puolista rannikkoa, sen juhlallista luontoa, suuremmoisista näköaloista ja lauhaa, herttaista, äärimmäisyyksistä vapaata ilmastoa olen niin monasti ylistänyt, että saatan sen tässä jättää tekemättä. Tilapäiset matkailijat, joita täällä on pistäytynyt, tietysti eivät voi olla tunnustamatta, että mahtavatahan tämä on, mutta vastapainoksi ja kaiketi itselleen lohdutukseksi tavallisesti lausuvat sen arvelun, että eiköhän tuo jylhä majesteetillisuus ajan mittaan ala kyllästyttämään. Samaa ajattelin sydämessäni itse ensimmältä. Kaikki tuntui niin vieraalta; milt'ei pelottavilta nuo hurjan rohkeasti nousevat harjanteet lumipeitteisine kukkuloineen. Mielen salatuimmissa sopukoissa majailivat yhä vielä Suomenniemen somat, soreat, suloiset maisemat, joille etäisyys ja kaipaus loihdivat valoa ja lämpöä.

Sainpa sitte täältä käsin pistäytyä Suomesa. Millä jännityksellä katselin synnyinmaani rannikon kohoamista merestä! Oli se kokemus sekin. En ole ikinä nähnyt mitään niin mitättömää, niin alastonta, niin matalaa kuin se ranta oli täältä tullessa. Olinhan minä nähnyt samat tienoot ennenkin, mutta ihan toiselta ne nyt näyttivät, niin uskomattoman kainoilta ja vaatimattomilta. Muutoksen tietenkin vaikutti se, että ne nyt kuvastuivat mielessäni olevaa taustaa, tätä Tyynenmeren rannikkoa vastaan.

Vasta kun paluumatkalla Calgaryssa alkoi-

vat näkyä Kalliovuoriston ensimmäiset lumihui-put, tuntui totisesti kuin olisin ollut kotia tu- lossa. Nyt ne olivat tuttuja, kaikki muu tällä välillä ollut vierasta. Ei sitä uskoisi, että minä siitä lähtien todenteolla olen ruvennut pitä- mään Kanadaa hiukan kotimaanani — tätä Ka- nadaa, joka minusta ennen ei oikeastaan ollut maa eikä mikään, vaan jotenkuten kartalle mie- livaltaisesti piirretty kuvio. Vieläkin vaikeampi on minun ollut saada veriini, että olisi ole- massa mitään kanadalaista kansallisuutta. Tä- mä länsipuoli on minusta tuntunut milloin Englannin, milloin taas enemmän Yhdysvalto- jen ulkopalstalta. Kun minulta aikoinaan tuossa tunnetussa Sointulan tulipalossa m. m. nenäkin kärventyi ja „kieliset” sitä paikkaili- vat, minä heitä leikilläni varoitin pilaamasta ha- juvarteni vakavaa suomalaista kuosia; „siitä ei saa laittaa mitään englantilaismallista”, sa- noin.

„Ei toki englantilaista,” vastattiin minulle; „siitä tehdään tavallinen kanadalainen nenä.”

Silloin luulin heidän vain jotain sanoakseen huomauttavan erotuksesta englantilaisen ja ka- nadalaisen välillä. . Mutta sittemmin olen yhä useammin tullut näkemään, että he todella pi- tävät kiinni kanadalaisesta kansallisuudestaan, nämä „maassa syntyneet.”

*

Calgaryyn tultua oli enää jälellä vain kuu- desosa Kanadan leveydestä. Mitä olivat olleet nuo viisi kuudesosaa?

Niitä en tosiaan kerinnyt nähdä kuin vilaukselta. Ennen St. Lawrenceen jokisuuhun tuloa oli jo sivuutettu kolme Kanadan maakuntaa kokonaan: Nova Scotia, Prinssi Edwardin saari ja Uusi Brunswick; neljäs — Quebecin maakunta — oli jo hyvässä matkaa menossa. Laivan kannelta voi kiikarilla nähdä myrskyjen picksämiä rannikkovuoria tahi toisinkin lakean hiekkarannan paistavan. Viljelyksen jälkiä ja ihmisasunnoita alkoi näkyä vasta jokisuun soukentuessa, Quebecin maakunnan rantamilla. Muista lähteistä kyllä tiedän, että nuokin kolme ensinmainittua maakuntaa ovat hyvin asuttuja ja viljeltyjä; tiedän myös, että kalastus tällä rannikolla, aina Labradoria myöten, ei ainoastaan vedä vertoja Tyynenmeren kalastukselle, vaan vielä nykyisin voittaakin sen hyväsesti. Metsä- kivihiili- ja metallirikkauksia täällä Atlannin puolellakin on ollut ja yhä löytyy, vaikka ei enää siinä määrin kuin lännellä.

St. Lawrenceen jokisuu, varsinkin Quebecin kaupungin ja Montrealin välinen matka, oli minulle pienonen yllätys, vaikka kyllä ennakolta arvasin odottaa Kanadan parhainta viljelystä juuri sillä tienolla. Se oli niin valmista ja vanhan näköistä mailmaa, että se pahasti horjutteli sitä erämaa-käsitystä mikä minulla Kanadasta yleensä oli ollut. Quebecin ja Montrealin kaupungeista ei maksa vaivaa puhua. Olemme itsckukin nähneet isompia, joshan pienempiäkin, kauniimpia, joshan rumempiakin kivi-kyliä.

Ihmeempää minusta oli, etteivät Quebecissä

ollenkaan ottaneet ymmärtääkseen minun enkeliskaani, vaikka kuinka koetin panna kieleksi ni ohueksi. Heille olisi pitänyt olla vielä hivenen hienompaa, oikein ranskaa. Olinhan minä sellaisista yleiskanadalaisista asiakirjoista kuin postikuiteista y. m. nähnyt täällä olevan kaksi virallista kieltä, niinkuin Suomessa ennen ryssäläistyttämistä, olin nähnyt Kanadan ranskalaisia metsätöissä aina Brittiläis-Columbiassa asti ja kuullut heidän keskenänsä käytävän minulle outoa kieltä, joka kuitenkin ei kuulostanut niin hienolta ja sointuvalta kun se herraskaisten sirkutus, mitä Europassa oli ranskankieleksi sanottu. Pitihän tuon ymmärtää, että kömpelöä se on tukkijätjän ranskakin. Mutta kyllä Quebecissä sensijaan osattiin sirkutella koko sirosti.

Eikä tuo ihme ole. Ranskalaisethan Quebeciin ensin siirtolan perustivat kolmesataa vuotta takaperin ja hallitsivat sitä ensimmäiset sataviisikymmentä vuotta. Vasta sitte englantilaiset sen vallottivat. Senkin jälestä on Quebecin maakunta pysynyt vahvasti ranskalaisvoittoisena, jotkut seudut miltei umpiranskalaisina. Tuo ranskalainen aines se kaiketi on siinä rotupohjana, joka pyrkii erottamaan kanadalaisen kansallisuuden brittiläisestä, samaten kuin „amerikkalaisestakin” (s. o. Yhdysvaltalaisesta); sillä lienee myös ollut käyrentävä vaikutuksensa yleiskanadalaiseen nenän malliin.

*

Pahaksi onneksi lähti junamme Montrealis-

ta yötä vastaan, joten nämä Kanadan vanhimmat ja valmiimmat viljelysseudut jäivät minulta vähälle näkemiselle. Päivän valelessa oltiin jo pitkällä Ontariossa, jota joskus näkyy kunnioitettavan „Kanadan lippuvaltion” nimellä, avaruutensa, laajojen viljelyksiensä, verraten kehittyneen teollisuutensa, viinankcittonsa ja ehkä myös puoluepolitiikkansa „korkean tason” takia. Kuitenkin on Brittiläis-Columbia pinta-alaltaan sitä laveampi ja Quebec nyt, Ungaven erämaat saatuaan, laajin kaikista.

Ratavarsilla Ontariossa sattui enimmäkseen mielestäni huononpuolcisia, kivikoita viljelysmaita, vaikka tiedän tässä maakunnassa olevan paljo hyviäkin maita. Ontariotahan se on Niagaran niemimaakin, Kanadan kuuluisa viinitarha.

Mutta olipa muuan seikka, millä Ontariokin puolestaan sai järkytetyksi ennakkokäsityksiäni Kanadasta. Kun minulle poikasena Suomen maantietoa opetettiin, mainitsi opettaja aina erityisellä painolla: „Suomi on — Kanadan jälestä — mailman järvirikkain maa.” Minua ei vielä silloin ollut niin paljoa petetty, että olisin pienemmälläkään ajatuksella epäillyt, eikö se olisi totta, minkä opettaja sanoo. Ainoa mikä minua vaivasi, oli se, että mitä tuossa Suomen järvirikkaudessa sitte oli ylpeilemistä, jos kerran joku toinen maa siinä suhteessa oli edellä. Miksei mun onneton isänmaani saattanut minkään puolesta olla mailman ensimmäinen? Siitä lähtien en koskaan suopein

silmin katsellut Kanadan karttaa. Mielikarva-uttani lisäsi vielä se, että ilman Kanadan yläjärveä olisi Laatokka voinut käydä mailman suurimmasta suolattomasta järvestä ja ilman Niagaraa olisi kenties Imatraa pidetty mailman suurimpana koskena, sillä kaikkia sittemmin ilmaantuneita kilpailijoita ei vielä siihen aikaan niin tarkoin tunnettu.

Myöhemmin kun olin kuleksinut Suomea ristiin rastiin ja oikein saanut nähdä sen suunnatoman järvirikkauden, lohduttelin itseäni sillä, että Kanadan voittopuoli on vain näennäinen eli yksi niitä kolttosia, joilla tilastolliset laskelmat eksyttävät rehellisen ihmisen; luulin näet sen riippuvan Kanadan järvien suuresta koosta, niissä kun on sellaisia sisämeriä kuin jo mainittu Yläjärvi sekä Huron, Erie ja Ontario järvet, puhumattakaan monista Suomen Saimaata vastaavista, kuten Winnipeg, Athabaska, Peura-, Suur'- Orja- ja Suur'-Karku-järvistä. Mutta mitä järvien lukuisuuteen tulee, ajattelin, niin kyllä Suomen sittenkin täytyy olla mailman ainokainen „tuhattjärvien maa.”

Tästä harhaluulosta pääsin heti herättyäni tuona aamuna Ontariossa. Olinhan minä kulkenut Suomen vesistöjen välitse pujottelevia ratoja enkä missään joutunut tuohon kiusaan, ettei mitenkään ennättänyt nähdä kaikkia sivuutettavia järviä: kun yhtä puolta junaa pidit silmällä, jo niitä livahti toisella puolen kuinka monta, tarkemmin näkemättä. Ja sitä kesti päiväkausia. Kartasta voi tulla vakuutetuksi, että järviä on Kanadassa kaikkialla, yhtä tiheään sirotet-

tuina kuin Suomessakin, mutta yleensä isompia. Näistä on tietysti suurta hyötyä sisämaan liikenteelle, etenkin kun järvoreittien jatkona ja yhdistäjänä ovat mahtavat, pitkiä matkoja purjehdyskelpoiset virrat, joista suurimmat ovat jo monasti mainittu St. Lawrence ja siihen laskeva Ottawa ynnä St. John joki idässä; Tyynen mereen laskevista ovat mainittavimmat Fraser ja Skeena virrat; mutta kautta koko Kanadan risteilee mahtavia virtoja, kuten Puna-joki (Red River) Manitobassa, Saskatchewanen nimisessä maakunnassa, Rauhajoki (Peace River) ja Athabaska Albertassa; Hudson lahteen juoksee myös paljo suuria virtoja niinkuin Albany, Nelson, Churchill, vieläpä Jäämerenkin autioille rannoille on mainio kulkuväylänsä, suuremmoinen Mackenzie virta. Sellaisia valtajokia, joita Europassa pidettäisiin harvinaisuuksina ja jollaiset siellä ovat kehittyneet mitä tärkeimmiksi liikesuoniksi, niitä olisi täällä lueteltavana kymmenittäin, ehkä sadottain, Näitten sisämaisten vesireittien yhdistelyyn kanavoimisella on jo käytetty joku sata miljoonaa dollaria ja yhä jatketaan töitä.

Atlannin puoleinen rannikko on köyhempi hyvistä luonnollisista satamista, mutta Tyynenmeren rannikolla niitä on viljalti. Nyt ollaan hommassa saada Hudson lahdelleskin sellainen satama että viljanvienti kävisi päinsä sitä tietä. Yllinkyllin on siis Kanadalla vesiväyliä ja veden aarteita; onpa vesivoimaakin luultavasti enemmän kuin missään muussa maassa koko pallolla. Sillä Kanadan virroissa on myös lu-

kemattomia väkeviä koskia, joita voisi käyttää teollisuuden palvelukseen.

Manitoba, Saskatchewan ja Alberta ovat Kanadan varsinaiset nisumaakunnat ja tulevat ennen pitkää olemaan yhtenä mailman tärkeimpänä vilja-aittana. Niissä ei minunlaiselleni matkailijalle ollut mitään miellyttävää. Aukeata, yksitoikkoisen tasaista aavikkoa, Manitobassa enimmäkseen jo viljelykseen otettua, mutta noissa uudemmissa, lännemmissä maakunnissa vasta hiukan alulla edes rautatien lähetyvillä. Ainoana vaihteluna olivat matalat, ruohikkorantaiset järvet tai lätäköt, miksi heitä tahtoo sanoa, sorsia täynnä, ja silloin tällöin joku laiskasti virtaava joki.

Manitobaan tulivat ensimmäiset maanviljelijöiksi aikovat siirtolaiset täsmälleen sata vuotta takaperin, v. 1812. Sinä aikana olivat ei ainoastaan Punajoen tienoot, vaan koko maa siitä Tyynenmeren ja Jäämeren rannoille asti Hudson lahden yhtiön hallussa; jo toista sataa vuotta oli tuo mahtava yhtiö nylkenyt indiaaneja, vaihtamalla heiltä suunnattomat määrät kalliita turkiksia arvottomilla lasihelmillä ja muilla romutavaroillaan. Nyt oli tämän yhtiön kilpailijaksi ilmestynyt toinen samanlainen Pohjoislännen yhtiö, joka oli vähällä saada tuhuksi koko Punajoen siirtola-yrityksen, ennenkuin Hudson lahden yhtiön onnistui nielasta kilpailijansa. Käsipelillä se nisuviljelys alotettiin, eikä siitä monta bushelia tullut, kun ensimmäinen vilja v. 1813 sirpillä leikattiin. Mutta sittenkin huomasivat siirtolaiset ihmeekseen sa-

don olleen noin sata jyvää. Se innostutti uusiin ponnistuksiin. Nykyisin jo mittaillaan Kanadan vehnäalueen vuotuista satoa sadoin miljoonin bushelin — ja vielä ovat kokonaiset valtakunnat parhainta viljamaata miltei ihan koskematta.

Albertan länsipuolta haitannee kuivuus, koska C. P. R. rautatieyhtiö siellä — Calgaryn seuduilla on ryhtynyt teettämään suurisuuntaisia kastelulaitoksia. Keinotekoista kastelujärjestelmää on monessa Brittiläis-Columbiankin hedelmäviljelyslaaksossa alettu käyttämään.

*

Calgarystä sitte alkavat Kanadan alppimaisemat: ensin Kalliovuoristo ja sen sivuosa Cariboo vuoret, sitte Koskiselänne (Cascade Range) ja vihdoin Rannikkoselänne (Coast Range). Mitkään näistä eivät Kanadan alueella enään nykyisinä aikoina ole tuliperäisiä, mutta kyllä tuollaisten tunturiryhmien syntymähetkinä täällä on mahtanut olla eri jytäkkiä.

Näissä vuoristoissa on tavattu suuria metalli- ja mineraalirikkauksia, m. m. laajoja kivihiiialueita. Kivihiiiltä on sitäpaitsi runsaat varastot sekä Atlantin että Tyynenmeren rannilla; viimeisten tietojen mukaan lienee myös arvottomina pidetyillä pohjan perukoillamme suunnattomat kivihiiликтät. Ennen sieltä ei ole muuta etsittykään kuin turkiseläimiä ja kulta, jota viimeainittua onkin Yukonin alueella runsaasti löydetty.

Viljelyskelpoisia laaksoja on noiden vuorten välissä siellä täällä, sitä enemmän, kuta lähemmäksi tullaan Tyynenmeren rannikkoa. Vuoristoasemilla, aina ikijäätiköjen reunoilla kyllä näkee ihmiskäden jälkiä, näkee uhratun työtä ja varoja ihan uskomattomassa mittakaavassa. Ihanain alppijärvien partaille on laitettu laajalti miellyttäviä puistoja somine käytävineen ja soutelukanavineen. Asemarakennukset, jotka kaikkialla muualla olivat olleet viheläisiä hökkeleitä, ovat täällä vuoristossa ver-raten aistikkaita ja niiden ympäristön järjestyksessä näkee oikein tavotellun kauneutta. Mistä tämä tällainen taiteen ja kauneuden harrastus, niin odottamaton villien vuorten laella ja niin vieras kaikelle kanadalaiselle pisneshengelle? Selitystä ei tarvitse kaukaa etsiä. Noitten puistojen varjosta kohoavat rautatieyhtiön upeat miljoonahotellit, valmiina „käsittelmään” kesäistä matkailijatulvaa. Sveitsistä on varta vasten tuotettu kyläkunnallinen oppaita kallionkiipeilijäin tarpeeksi. Kelpaakin täällä, kesähelteen muualla vallitessa, rikkaitten rötköjen ja heidän narsujensa haistella viileitä tuulia ja parannella saastaisia tautejaan kylpemällä kuumissa tai kylmissä lähteissä, joita täällä on molempia.

Niistä paljon huudetuista Brittiläis-Columbian hedelmälaaksoista (joiden muutamalla asiamiehellä oli konttorinsa jo Atlannin laival-la) minulle tähän vuosikymmeneen minkä täällä olen ollut, ei koskaan ole sattunut tilaisuutta nähdä juuri muuta kuin kuvia. Minkä rauta-

tie nyt tullessani niitä leikkasi, näyttivät ne minun silmääni varsin vähän houkuttelevilta louhikkorinteiltä; noin joka toiselta palstalta näkyi asukkaan täytyneen lähteä, koska mökki törötti tyhjänä, ikkunat rikottuina. Mutta varmasti niitä on erinomaisiakin hedelmälaaksoja täällä, vaikka ovat syrjässä tästä radasta.

.

Näin halki Kanadan kulettuani, sen rintamaita ja viljelysalucita, sen mahtavia maisemia, suunnatonta laajuutta ja arvaamattomia luonnonrikkauksia ajatellen kun vihdoin saavuin näille uudisasutuksen viimeisille perukoille, niin eipä se heidän isänmaallinen renkutuksensa „O Canada” minusta enää ole kuulostanut aivan niin hassusti keinotekoiselta kuin ennen. On sitä tässäkin maassa „jotain sisässä” yhä vielä, vaikka sen aarteita nopeasti tuhotaan. Muutamia rikkauksia on jo saatu ihan loppuun, esim. puhvelit, joita noilla sakeaheinäisillä aavikoilla ennen oli ollut toisin paikoin minkä päälle mahtui. Nyt lihan hinnan yhä noustessa harmittaa sellainen järjetön haaskaus, että noita isoja, lihavia härkiä laumottain tapettiin vain nahkojen takia, joista niistäkään ei kovin suurta hintaa maksettu. Samoin metsäkyhkyset, joita niiden muuttoaikoina oli ollut niin että auringon pimittivät; kun niitä muutamia vuosia oli surmattu ja satakin tuhatta tonnia aina kerrallaan Englantiin lähetetty, niin eipä enää ole siementäkään jälellä.

Sensijaan on meillä jo kaunis kokoelma miljoonapohatoita, ja uusia valmistuu sitä myöten kuin maa tyhjenee rikkauksistaan.

.

Mutta maata ei tee maaksi eikä sen kansaa kansaksi ainoastaan maantieteelliset seikat ja luonnonsuhteet. Tarvitaan vielä historiaa.

Ja Kanadalla on sitäkin, oikeinpa sellaista, joka nuorisoa parhaiten viehättää: sotia, kapinoita, sankareita, verenhimoisia kavaloita indiaaneja ja pelottomia seikkailuhaluja valkoisia, uskomattoman rikkaita kultalöytöjä, jotka tekivät miehestä pohatan muutamassa viikossa, ja taas surkeita epäonnistumisia, kaikkine epätoivoisine ponnistuksineen ja kärsimyksineen.

Kanadan varhaisempi historia tosin on vain siihen kuuluvain eri maakuntien historiaa, sillä tämä Kanadan valtiomaa eli „Dominion of Canada” ei ole vielä viidenkymmenen vuoden ikäinen; sen alku lasketaan 1 päivästä Heinäkuuta 1867, mutta läntiset maakunnat ovat vasta ihan viime vuosina muodostuneet, paitsi Brittiläis-Columbia, joka on vähän vanhempi.

Tässä tietysti ei tule kysymykseen syventyä näiden maakuntien levottoman, vaiherikkaan historian kertomiseen. Mutta niiden pääkaupungit tulee jokaisen kanadalaisen tietää, ja niitä luetellessa tulee väkisinkin mainituksi joku piirre kunkin maakunnan historiasta.

Vanhin on, kuten sanottu Quebec. Sen perusti v. 1608 ranskalainen retkeilijä Champlain.

Se oli ensimmäinen „valkoinen” siirtola koko näillä laajoilla Pohjois-Amerikan pohjoispuoleisilla mailla. Vasta toistakymmentä vuotta myöhemmin saapuivat Uuden Englannin perustajat „pyhiinvaeltaja-isät” Massachusettsin rannikolle. Vihamieliset indiaanit ensimmältä pahasti hätyyttelivät Quebecin ympäristölle syntyviä uudisasutuksia, mutta itse kaupungin linnoituksille he eivät mitään voineet. Vaarallisempia olivat brittiläiset sotalaivat, joita silloisten Englannin ja Ranskan välisten sotien aikana jolloinkin ilmestyi kaupungin edustalle; mutta tyhjin toimin joutuivat nekin lähtemään ensimmältä. Puolitoista vuosisataa hallittiin „Uutta Ranskaa” Quebecistä käsin, kunnes v. 1759 brittiläisten vihdoin onnistui vallottaa Quebec. Ranskalaisten ja englantilaisten välisissä maataisteluissa olivat huron-indiaanit yleensä pitäneet ranskalaisten ja irokeesit englantilaisten puolta, nuo heimot kun ikimuistoisista ajoista olivat olleet toistensa verivihollisia; mutta usein olivat indiaanit osottauneet epäluotettaviksi liittolaisiksi kumpasillekin.

Brittiläisten käsiin jouduttua tehtiin Uudesta Ranskasta Kanada*), joka v. 1791 jaettiin Ala- ja Ylä-Kanadaksi, vastaten pääasiassa nykyisiä Quebecin ja Ontarion maakuntia. Quebec silloin jäi vain Ala-Kanadan pääkaupungik-

*) Nimi Canada on indiaanikieltä ja merkitsee rai-vattua seutua eli asuma-aluetta, samaa kuin Suomessa joskus tavattava paikannimi „Perkiö”.

si, Ylä-Kanadan hallintopaikaksi ensin tuli Newarkin kylä Yhdysvaltain rajalla, nykyinen Niagara, jonka tienoille v. 1782 oli muodostunut pienenen siirtola Yhdysvaltain puolelta paenneita „uskollisia” s. o. Englannin vallan ja kuninkuuden kannattajia, Yhdysvaltain voitokkaan itsenäisyystaistelun vastustajia; tappiolle jouduttuaan oli heillä kuumat paikat Yhdysvalloissa ja vielä Kanadan puolellakin he saivat moneen otteeseen tiukasti tapella valloitushaluisia yhdysvaltalaisia vastaan. Nuo hyökkäykset kuitenkin aina torjuttiin. Newark oli hallintopaikkana ainoastaan vuosikauden, kun Ylä-Kanadan hallinto muutettiin Torontoon, jolle silloin „Yorkin herttuan voittojen kunniaksi” pantiin nimeksi York, mutta Toronto sen nimeksi kuitenkin lopulta jäi.

Aikoja ennen Quebeciä olivat brittiläiset ranskalaisilta vallottaneet Acadian maakunnan, jolle uudet isännät antoivat Nova Scotian (Uuden Skotlannin) nimen. Sen pääkaupunki Place Royal, nykyinen Annapolis, joutui englantilaisille jo v. 1709. Mutta kun v. 1749 joukko palveluksensa suorittaneita brittiläisiä sotureita perheineen, yhteensä noin 2,500 henkeä, Englannin silloisen siirtomaahallinnon toimesta saapui Nova Scotiaan ja alkoivat sopivammalle paikalle rakentaa uutta kaupunkia, otettiin se pääkaupungiksi. Mainitun siirtomaahallinnon päällikön, Halifaxin jaarlin, muistoksi annettiin kaupungille nimeksi Halifax, joka siitä alkaen on ollut Nova Scotian pääkaupunkina. Kaupungista on sittemmin kehittynyt tärkeä lii-

kekeskus, ollen Kanadan ulommaisin talvisatama Atlantin puolella.

Toinenkin Kanadan etäisistä ulkosatamista St. John Uudessa Brunswickissa on hetken aikaa ollut hallintokaupunkina. Samaten kuin Ontario, on myös Uusi Brunswick yhdysvaltalaisen „uskollisten” pakolaisten perustama. St. John virran ympäristö, jonka laskusuuhun Fundy lahden rannalle he v. 1783 perustivat Parrtownin kaupungin, kuului silloin Nova Scotiaan, mutta erotettiin siitä jo seuraavana vuonna omaksi maakunnakseen, Uuden Brunswickin nimellä; sen pääkaupungiksi tuli Parrtown, jonka nimi kohta muutettiin St. Johniksi. Mutta „suuremman turvallisuuden vuoksi ja tämän kovin nopeasti kehittyvän liikekaupungin häiritsevän hälinän välttämiseksi” otettiin v. 1786 pääkaupungiksi kauempana sisämaassa oleva Fredericton, joka vieläkin on Uuden Brunswickin hallintokaupunkina.

Samalla kuin Uusi Brunswick erotettiin Nova Scotiasta, lohkastiin myös sen pohjospäässä oleva Cape Bretonin saarento omaksi maakunnakseen, jonka pääkaupungiksi tuli Sydney. Mutta Cape Breton ei kauan ollut eri maakuntana, vaan yhdistettiin v. 1820 jälleen Nova Scotiaan, joten Sydney lakkasi olemasta hallintokaupunkina.

Kun Nova Scotia eli silloinen Acadia oli Utrechtin rauhansopimuksessa v. 1713 luovutettu Englannille, muuttivat ranskalaismielisimmät isänmaalliset sieltä pois läheiseen St. Jean saareen, jonka pääpaikkana oli Port la Joie nimi-

nen ranskalaisiirtola. Mutta v. 1758 brittiläiset lopullisesti valtasivat Cape Bretonin ja St. Jean saaren, jotka sitte Pariisin' rauhanteossa v. 1763 Uuden Ranskan eli koko silloisen Kanadan ohella luovutettiin Englannille. Paikat tietysti heti saivat vallottajilta uudet englantilaiset nimet. St. Jean saaresta tuli Prinssi Edwardin saari, Kentin herttuan Edwardin, kuningatar Victorian isän, kunniaksi. Kun tämä saari v. 1873 maakuntana liittyi Kanadan Dominioniin, määrättiin sen pääkaupungiksi Charlottetown, joksi Port la Joien nimi heti valloituksen jälkeen oli muutettu.

Varhaisempina aikoina „Kanada” siis käsitti vain St. Lawrence jokilaakson ja suurten järvien tienot eli nykyiset Quebecin ja Ontarion maakunnat. Nuo toiset rannikkomaakunnat olivat siitä ja toinen toisestaankin riippumattomia, suoraan Ranskan tai Englannin kruunulle kuuluvia alusmaita. Vuodesta 1763 alkaen ne kaikki ovat lopullisesti olleet Englannin hallussa. Suurten järvien länsipuoli ja kaikki pohjoiset tienoot olivat melkein tuntemattomia erämaita, luovutetut Hudson lahden yhtiön mielmäärin hallittaviksi s. o. riistettäväksi. Saaliinsa säilyttämistä varten ranskalaisilta ja rosvoamiltaan indiaaneilta sekä sittemmin ilmaantu-neilta liikekilpailijoilta oli Hudson lahden yhtiö rakentanut tärkeimpien liikereittien varsille lukuisia linnotuksia, aniharvoja kivistä, enimmäkseen paalu-aitauksella suojattuja hirsirakennuksia. Monen niiden edustalla oli verisesti oteltu, ja useat noista linnoituksista — „fort” — ovat

olleet myöhemmin syntyneiden asutuksien ja tärkeittenkin kaupunkien ensi ituna.

V. 1838 ja sitä seuraavina vuosina osa Kanadan ranskalaista ainesta sekä näiden ja indiaanien sekaannuksesta syntyneitä „puoliverisiä” koettivat ascellisella kapinalla, yhdysvaltalaisia seikkailijajoukkioita apunaan käyttäen, kukistaa Kanadan silloista kurjaa hallitusta, jolta olivat kärsineet vääryyksiä. Mutta nuo kapinayritykset aina kukistettiin. Kuitenkin oli niistä seurauksena, että ryhdyttiin räikeimpiä epäkohtia korjaamaan.

Sellaisiin parannushankkeisiin kuului myös hallinnon keskittäminen eli eri maakuntien yhdistäminen yhdeksi kokonaisuudeksi. Ensi askel siihen suuntaan oli v. 1791 erotettujen Ala- ja Ylä-Kanadan yhdistäminen yhteisen hallinnon ja eduskunnan alaiseksi v. 1841. Tämän yhtyneen Kanadan pääkaupungiksi tuli Ontario-järven pohjoisrannalla oleva Kingston. Mutta se pian havaittiin liian syrjäiseksi paikaksi, siihen aikaan, ja hallinto muutettiin v. 1845 Montrealiin. Tämä Kanadan nykyään ainoa suurkaupunki edustaa brittiläisen pisneskylvyn kilpailua vanhaa ranskalaista Quebecia vastaan, jonka se väkiluvussa ja liikenteessä on jättänyt kauas jälkeensä. Mutta hallintokaupungin kunniaista Montreal ei kauan saanut kerskailla. Äsken mainitun kapinan jälkien silittämiseksi eduskunta v. 1849 myönsi varoja kapina-alueella tuhotun — kapinoitsijoille kuuluneen — omaisuuden korvaukseksi. Tästäkö Montrealin „lainkuuliainen” roskaväki raivos-

tui. Ajoivat tiehensä koko eduskunnan, pieksivät edusmiehiä ja lopuksi polttivat parlamenttirakennuksen. Herrat politikoitsijat eivät oikein pitäneet tällaisesta kohtelusta. Päättivät muuttaa hallinnon pois Montrealista. Mutta mihin? — Siitä kunniasta kilpailivat molempain yhtyneitten maakuntien entiset pääkaupungit: Quebec ja Toronto, eikä kumpaakaan olisi sopinut loukata. Asia järjestettiin siten, että hallintolaitokset olivat vuorotellen kummassakin, neljä vuotta kerrallaan. Näin tulivat molemmat oleeksi kahteen kertaan silloisen Kanadan pääkaupunkina.

Pian kuitenkin osottautui tämä menettely perin hankalaksi, se kun aiheutti suuria kustannuksia ja antoi koko valtiolaitokselle epävakaisuuden leiman, ollen kuin mikäkin kiertokoulu. Kun ei asiasta muuten voitu sopia, pyysi eduskunta Englannin kuningatar Victorian määräämään Kanadalle pääkaupungin. Hän valitsi siksi erään Ottawa joen varrelle rakennettujen sahojen ympäristölle syntyneen pienen Bytown nimisen kylän, kaukana molemmista kilpailevista kaupungeista ja rajaseudun mahdollisista vaaroista. Kylän nimeksi pantiin Ottawa, ja v. 1865 muutettiin kaikki hallinnolliset laitokset sinne. Seuraavana talvena eduskunta siellä ensi kertaa keskusteli, sahojen kiljunnan ja Chaudier kosken jyrinän säestämänä. Se oli aluksi vain yhtyneitten Ala- ja Ylä-Kanadan edustajisto, mutta heti seuraavasta vuodesta 1867 alkaen se on ollut Kanadan Dominion parlamentti, sillä sinä vuonna toistenkin maakuntain liittyminen Ka-

nadaan vihdoin toteutui. Silloisessa järjestyksessä Quebec ja Ontario taas jäivät paikallishallinnon suhteen eri maakunnikseen, edellisen pääkaupunkina Quebec, jälkimäisen Toronto.

Lännessä syntyi ensimmäinen pääkaupunki, kun Hudson lahden yhtiön v. 1849 rakennuttama Fort Camosun Vancouverin saaren eteläisimmässä kärjessä „Victorian” nimellä määrättiin Rannikon pääkaupungiksi. Englannin hallitus koetti ensimmältä pitää siellä omaa kuvernööriään, mutta mahtava yhtiö osasi tehdä tälle olon niin tukalaksi, että koko hallinto täytyi antaa sikäläiselle Douglas nimiselle yhtiön pääasioitsijalle. Se oli ainakin rehellisempää kuin nykyinen rautatieyhtiöitten keinottelu hallitusten ja eduskuntien hahmossa. „Rannikon” mantereella oleva osa oli silloin tunnettu Uuden Caledonian nimellä, ja v. 1858 siitä tehtiin erityinen Brittiläis-Columbia niminen maakunta, jonka pääkaupungiksi pantiin Fraser joen suulla oleva pienuksen kaivoskaupunki New Westminster. Tämä järjestely kuitenkin huomattiin epämukavaksi, joten mantereen rannikko ja Vancouverin saari v. 1866 taas yhdistettiin yhteiseen hallintoon, Victoria pääkaupunkina. Sellaisena Brittiläis-Columbia sitte v. 1871 liittyi Dominioniin. Mantereen rannikolla olevaa Vancouveria, joka nyt on tämän maakunnan suurin ja toistaiseksi ainoa tärkeä liikekaupunki, ei silloin vielä ollut olemassakaan.

Manitoba muodostettiin maakunnaksi v. 1870. Vanha Fort Garry tehtiin sen pääkaupungiksi, mutta sille pantiin nimeksi Winnipeg.

Muu aavikkoseutu oli edelleen „Pohjois-lännen alueitten” nimellisenä ja sen hallintopaikkana oli Regina. V. 1905 näistä alueista tehtiin Saskatchewanin ja Albertan maakunnat; Regina silloin tuli Saskatchewanin pääkaupungiksi, ja Albertan pääkaupungiksi tuli Edmonton.

Vielä on Kanadan pohjanperillä Yukonin alue ja sen pääkaupunkina Dawson City; siellä kokoontuvalla neuvostolla ei kuitenkaan ole maakunnallisen eduskunnan valtaa, sillä Yukonia ei vielä ole maakunnaksi järjestetty. Asujamisto on kuljeksivia kullanetsijöitä ja muita seikkailijoita.

*

Meille vanhemmille, erittäinkin sosialisteista käyville, olisi Kanadan taloudellinen historia vielä tärkeämpi tuntea kuin poliittinen, josta edellä olen muutamia pääpiirteitä maininnut. Siihenkin näyttäisi täällä olevan mielenkiintoisia aineksia. Onhan täällä esim. läänitys- eli feudaalilaitos ollut täydessä voimassa, samantapaisena kuin se samoina aikoina vallitsi Länsi-Europan maissa. Se tosin rajottui ainoastaan nykyiseen Quebecin maakuntaan ja siinäkin enimmäkseen vain St. Lawrencen ja siihen laskevan Richelieun jokivarsiin, mutta ne pä olivatkin senaikaisen Kanadan parhaat rintamaat. Ranskan kuningas oli lahjotellut ylhäissukuisille sotilas- tai muille aatelisherroille laajat alueet, jotka näiden oli jaettava pikkutiloiksi, heille

veronalaisten aluskuntalaisten raivata ja viljellä. Maan jouduttua Englannin valtaan, jäi läänityslaitos entiselleen. Siitä tehtiin loppu vasta v. 1854, järjestämällä „siinjörien” maat aluskuntalaisten lunastettaviksi erityisen tuomioistuimen määrittelemää korvausta vastaan.

Paljoa suuremmoisempi läänitys — ehkä Itä-Indian Kauppayhtiön jälkeen suurin mitä mailmassa koskaan lie ollut — oli Hudson lahden yhtiön suunnaton alue Kanadan lännellä ja pohjanperillä. Alkuaan olivat jotkut Englannin ylimykset, joukossa kuningassuvun jäseniä, hankkinect Englannin kruunulta yksinoikeuden tähän valtaukseen, jonka toimeenpanijoiksi he saivat tarmokkaita, taitavia ja häikäilemättömiä „liikenceroja.” Enemmän kuin puolitoista vuosisataa oli tämä yhtiö saanut ainakin Englannin hallituksen häiritsemättä elämöidä oman oimittuisen sotaväkensä turvin näissä erämaissa. Kun länttä alettiin tarvita asutukselle, Kanadan yhteenliittymisen jälestä, ruvettiin hieromaan kauppaa Hudson lahden yhtiön maitten ja „oikeuksien” lunastamisesta valtiolle. Kalliit miljoonat yhtiö nyt kiskoi ilman saaduista valtuksistaan, eikä sittenkään hellittänyt kaikkea, vaan verrattoman ovelasti pidätti parhaat palat itselleen. Se on tänäkin päivänä Kanadan suurin maanomistaja ja voimakkain kauppayhtiö niillä aloilla, joilla se toimii.

Sittemmin ovat Kanadan taloudellisen kehityksen tärkeimpänä tekijänä olleet rautatiet. Vanhin niistä, C. P. R. (Kanadan Tyynenmeren rata), on vielä tätä nykyä ainoa merestä me-

reen ulottuva rautatiemme. Seitsemänkolmatta vuotta se on yksin saanut pitää hallussaan Kanadan poikkimaista liikettä ja samalla kehittänyt jommoisenkin sekä rannikko- että valtamerialaivaston kumpasellakin merellä. Olisi hauska perinpohjin saada selville, mitä kaikkia keinoja käyttämällä tuokin rautatieyhtiö on valtioapujen ja lainatakuitten nimellä saanut imeneeksi sekä Dominion että eri maakuntien yleisiä varoja — sanotaan — yli 400 miljoonan dollarin eli enemmän kuin koko rata maksaa, ja vielä laajan vyöhykkeen lahjamaata ratavar-silta täällä lännellä. Yhä sille syydetään kansan varoja täysin kourin; esim. erään pätjän rakentamisesta Vancouverin saaren itä-rannikolle tarjoaa Brittiläis-Columbian hallitus parast'aikaa 52,000 dollaria maililta „avustusta” — summan, jonka yksinään luulisi riittävän kaikkiin tientekokustannuksiin pahoillakin paikoilla. Samalla hennoo C. P. R. verottaa yleisöä kuljetusmaksuillaan siinä määrässä, että sen vuosivoitot aina ovat suuremmat kuin minkään Yhdysvaltain poikkiradan, vaikka civät sikäläisetkään rautatieporhot hyväntekeväisyystarkoituksissa liikettään harjottane. Onko näin olen ihme, jos meidän rautatieherroista nopeasti paisuu miljoonapohatoita?

Uskollisesti astuen C. P. R.:in jälkiä saapuu piakkoin myös Grand Trunk Pacific tälle rannikolle, Prince Rupertin satamaan noin 500 mailia Vancouverista pohjoseen. Vielä vähä pohjoisemmaksi, Stewartiin, näyttää tulevan päättymään kolmannen poikkimai-

sen ratamme C. N. R:in pohjoinen haara. Molempien näiden ratojen eteläiset haarat tulevat Vancouverin lähetyville. Mutta turha on pelätä, että nuo yhtiöt ryhtyisivät keskinäisellä kilpailulla toisiansa nujertamaan. Sellaisten lapsellisuuksien aika on ollut ja mennyt. Suλοisimmassa sovussa ne näkyvät toimivan, yksissä tuumin nylkien yleisöä ja valtiota, kilpaillen ainoastaan siinä, kuka parhaiten pystyy kuristamaan työväkeään. Onhan tämä rikas ja hui masti edistyvā maa, riittävä laitumeksi useammallekin rosvolle, ja ajettavaa orjajoukkoa valuu tänne yllinkyllin sekä idästä että lännestä.

.

Hätäisintäkään katsausta Kanadan historiaan kirjottaessa ei voi aivan mainitsematta sivuuttaa tämän mantereen asutushistorialle niin kuvaavata piirrettä kuin Brittiläis-Columbian kultakuumetta v. 1860 tienoilla. Tämä maakunta, varsinkin Kootenay piiri, on yhä vielä Kanadan parhaita kultamaita, mutta nyt ovat kaivokset kapitalistiyhtiöitten käsissä. Kun tieto levisi ensimmäisistä Brittiläis-Columbian jokivarsilla tehdyistä kultalöydöistä, alkoi tälle rannikolle tulvia Yhdysvaltain puolelta kullantseijöitä, ensin pienempiä joukkoja, sitte tuhattamääriä. Varustettuaan Victoriassa itselleen elintarpeita, he jokia myöten pyrkivät syvennälle sisämaahan, missä löydöt oli tehty ja joissa yhä uusia kulta-alueita löydettiin. Kultaa tavattiin joko hietana jokiliecussa tahi möhkäleinä

vuorenrotkoissa. Usein olivat löytöpaikat niin rikkaita, että miesjoukot tulivat saamaan yli sadan dollarin päiväpalkkoja huuhtomoilla. Joskus joku ansaitsi tuhansiakin, vieläpä kymmeniä tuhansia dollareita päivässä. Muutamat palasivat ihmisten ilmoille satojen tuhansien dollarien omistajina.

Mutta suuren suuri enemmistö palasi — jos ollenkaan palasi — köyhempänä kuin mitä olivat mennessään. Niistäkin, jotka onnistuivat sangen moni menetti ansionsa vielä nopeammin kuin se oli saatu, samalla kuin terveys ja elämänhalu oli ijäksi mennyt. Eräs, joka Cariboo vuoristossa oli uskomattomilla ponnistuksilla kiskonut irti 40,000 dollaria, tuhiasi muutamissa päivissä koko summan samppanjaan — se tavara oli hinnoissa siellä asti — juoden ja juottaen kaikkia paikalle tulevia; viimeisillä kultamöhkäleillään heitteli säpäleiksi kapakan seinillä olevat peilit. Muuan saksalainen William Dietz, William's Creekin löytäjä — kultakentän, jota alaansa nähden sanotaan mailman rikkaimmaksi — melkein kohta löytönsä jälkeen eleli kerjäläisenä Victoriasa. Eräs hänen löytö-toverinaan ollut skotlantilainen tavattiin metsästä nälkään kuolleena. Toiset miehet jo silloin pistelivät William's Creekin kultia pussiinsa, kymmenien tuhansien dollarien arvosta päivässä.

Myöhemmin alkoi kullanetsijöitä tulla myös poikkimaisin Manitobasta, aavikkojen ja Kalliovuoriston kautta ja sitte lautoilla alas Fraser jokea. Vaivaloista oli sekin kulku ja vaarallis-

ta. Aavikko- ja vuoristo-indiaanit, „mustajalat” ja cree-heimot, eivät olleet ylen ystävällisiä uusille tulokkaille; matka kun kesti pari kolme kuukautta, tahtoivat eväät loppua kesken. Perille päästyä olivat elintarpeitten hinnat hieman nykyistäkin korkeammalla: tavallisin ruokaannos (leipää, sianlihaa ja papuja) kultaseutujen viheliäisimmässäkin hotellissa maksoi \$2.50; jos siihen tahtoi lisäksi pari munaa, oli aterian hinta 3 dollaria. Erityisesti on mieleeni jäänyt — minulla kun tuon onton kantoni vieressä on pieni perunamaakin — että sadan naulan painoisesta perunasäkistä niinä aikoina maksettiin \$90.00 —. Kelpaisi tässä „farmailla”, kun päästäisiin takaisin noihin hintoihin!

.

Koko meidän suuressa ja ihanassa Kanadassa on vasta tuskin 8 miljoonaa asukasta, kun koko joukon pienemmällä alueella, Yhdysvalloissa, elää jo yli 80 miljoonaa. Avarat alat Kanadaa ovat ei ainoastaan asumattomia, vaan vielä kokonaan tuntemattomia. Poloisista pohjanperistä ja vaikeapääsyisistä vuoristoistamme puhumatta, on yksin tuossa silmäini edessä olevalla Vancouverin saarella vielä miljoonia eekkeriä, joille valkoisen miehen jalka ei ikinä ole astunut.

Niinpä en yhtään ihmettele, jos kaikki kanadalaiset kirjailijat näkevät ihmeellisiä näkyjä tämän maan loistavasta tulevaisuudesta. Nyt kun Panaman kanava valmistuu, ennustetaan

koko tämän länsirannikon muutamassa vuodessa muuttavan muotonsa. Tyynestä merestä on tuleva sellainen brittiläinen kotilampi kuin Välimeri oli aikoinaan roomalaisilla. Vancouverin saaresta tulee toinen Suurbritania tai vähintään toinen Japani, mahtava merisatama jok'ikisessä lahdekkeessa. Samaten tulee mantereen rannikko täyteen kihiseviä suurkaupunkeja.

Minuunkin tarttuu ennustuksen henki.

Oli aika, jolloin kehotin suomalaisia asettumaan näille rannoille; silloin oli tilaisuus veraten helposti saada vakava jalansija esim. tässä saaristossa. Kehotustani ei silloin suuressti otettu huomioon. Mutta ne harvat, jotka tänne sinä aikana asettuivat, eivät sitä ole kätuneet; he vielä kerkesivät saada „Kanadan aikaa” hiukan hännästä kiinni, eläen helpommin kuin mitä työmies monessa muussa paikassa voi elää.

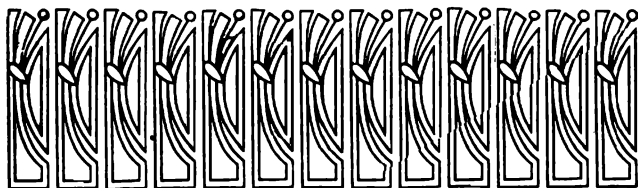
Mutta paljo on tällä välin muuttunut. Kiinalaiset, japanilaiset ja hindut ovat vallanneet yhä useampia työaloja melkein täydellisesti. Viime talven Vancouverin poliisi lämpimikseen piiskaili työttömiä valkoisia, joita siellä oli tuhansittain. Nekin työpaikat, mitkä vielä ovat valkoisten työläisten hallussa, ovat pilalle huonontuneet entisestään. Niin että nyt minä en kehoita tänne tulemaan ketään suomalaista enkä muuta, joka rehelliselle työnteolle elämänsä perustaa.

Panaman kanavan avattua tästä rannikosta epäilemättä tulee kaiken nyt New Yorkiin pur-

kautuvan europolaisen pohjasakan toivonsatama — mailman suurin sekä valkoisen että keltaisen orjaroskan kaatopaikka. Ja myös haisevin.

Pulteney Point majakalla, Malkosaarella
1912.

A. B. Mäkelä.

Ammatillinen työväenliike Canadassa.

Vasta silloin kun maa pääsee vissille kehitysasteelle, kun uranuurtajat ja erämiehet ovat tehneet tehtävänsä ja teollisuus on saanut moninaisen muotonsa, vaatien nykyaikaisille tuotantotavoille ominaista työnjakoa, ja kun kapitalistiluokka kasvaa yhteiskunnassa, vasta silloin järjestäytyminen käypi välttämättömäksi työväestölle, tullakseen kykeneväksi ottamaan itselleen tekemänsä työn tulokset, johon he ovat ehdottomasti oikeutettuja.

Niin on ollut asianlaita Canadassakin. Täällä tuskin oli ennen vuotta 1827 järjestöä, jota olisi voinut kutsua työväen järjestöksi. Palkkatyöläisiä oli kyllä ollut jo ennenkin olemassa,

mutta he olivat järjestymättömiä. He eivät olleet järjestymättömiä siksi etteivätkö sen aikaiset työnantajat olisi riistäneet heitä ja etteivätkö he olisi tarvinneet turvaa ja tukea yhteelliittymisestä riistoa vastaan. Ei. Syy oli siinä, että nämä työläiset työskentelivät hajallaan, kaukana toisistaan, ja senvuoksi heidän välillään ei ollut kasvanut sitä yhteishenkeä, joka nyt vallitsee työläisten keskuudessa ja joka on välttämätöntä työväen järjestöjen syntymiselle.

Sinä aikana ei ollut vielä suuria teollisuuslaitoksia, päinvastoin. Kaikki teollisuus Canadassa oli käsi- ja pikkuteollisuutta ja yhdessä työpaikassa työskentelevien työläisten luku nousi korkeintaan kymmeneen. Kun ottaa vielä huomioon, että oli olemassa salaperäinen länsi „houkuttelevine, satumaisine aarteineen“, jonne jokainen kykenevä mies läksi tulevaisuuttaan luomaan Itä-Canadasta, sen aikaisesta ja nykyisestä Canadian teollisuuden kehdestä, joten työnantajat, kroonillisen työväen puutteen tähden olivat pakotettuja maksamaan kohtuullisia palkkoja työläisilleen, niin ei ole kumma, ettei näissä oloissa aikaisemmin syntynyt työväestön taloudellisia järjestöjä

Työväen järjestöjen synty.

Quebecin kirjanpainajat perustivat vuonna 1827 paikallisunion, jonka tehtävänä oli palkkojen määrääminen, sairaista jäsenistä huolehti-

minen y. m. jäsenten etujen valvominen. Tämä unio vuotena 1858 sulautui kansalliseen ja seitsemäntoista vuotta myöhemmin kansainväliseen kirjaltajain unioon. Montrealin suutarit järjestyi-
vät vuotena 1834 ja kivenhakkaajat 1844, joiden järjestö on vielä voimassa tänäkin päivänä. Ylä-
Canadassa — nykyisessä Ontariossa — työväen-
järjestöt näinä varhaisina aikoina olivat vielä-
kin harvinaisempia, koska asutus oli myöhäi-
sempää ja suurempia teollisuuspaikkoja kun ei
ollut olemassakaan.

Vuosina 1868—9 Ottawan muurarit ja sepät muodostivat kumpinkin omat ammattijärjestön-
sä ja vuodesta 1870 eteenpäin levisi ammatti-
unionismi tavattomalla nopeudella yli maan. Kolmea vuotta myöhemmin, eli 1873, työväen-
järjestöt tulivat jo niin voimakkaiksi, että am-
mattiunionien keskinäinen neuvosto perustet-
tiin Ottawaan ja sen presidentti valittiin seuraava-
vana vuotena pääkaupungin edustajana Onta-
rion lainsäätäjäkuntaan, jossa hän oli „itsenäi-
senä“ jäsenenä. Ensimmäinen Knights of Laborin
osasto perustettiin Canadaan v. 1881.

Vuotena 1886 Canadassa oli kaikkiaan kuu-
si Knights of Laborin piirijärjestöä, joista To-
ronton piirijärjestössä oli edustajia kaikkiaan
neljästäkymmenestä paikallisyhdistyksestä.

Kuten kaikkialla muuallakin, on täälläkin
tapahtunut lukuisia muutoksia työväen amma-
tillisissa järjestöissä sitten työväenliikkeen he-
räämisen, mutta sen pyrkimys on aina ollut laa-
jentua ja tulla yhä voimallisemmaksi vaatimaan
työnantajilta yhä suurempaa osaa työn tulok-

sista. Siksi nykyään täällä onkin jo useita voimakkaita järjestöjä.

Huomattavimmat järjestöt, joista Canadian paikallisunionilla on ollut ja on lupakirjoja ovat:

1. Dominion Trades and Labor Congress, järjestö, johon kuuluu edustajia useista paikallisista työväenjärjestöistä Canadassa.

2. Useat kansainväliset ammattiliitot, joiden pääkortteerit ovat Yhdysvalloissa.

3. Knights of Labor, jonka pääkortteeri on Washingtonissa.

4. Amerikan Federation of Labor, joka on suurin työväenjärjestö Amerikassa. Sen toimintatavat ovat suuresti samankaltaiset kuin Canadian Trades and Labor Congressinkin. Sen ansioksi on luettava monien eri ammattialojen järjestäminen Canadassa.

5. United Wage Earners of Canada oli myöskin varhaisempina aikoina jotenkin yleinen järjestö.

Näiden järjestöjen ohella on Nova Scotiasa Provincial Workmens Association, joka kuitenkin nykyään on jo hyvin rappeutunut, sen virkailijat ovat antautuneet sikäläisten hiiliparoonien käytyreiksi, pettären työväestöä. Aivan viime aikoina on Industrial Workers of the World liitto myöskin saanut jalansijaa British Columbiassa, metsä- ja rautatien rakennustyöläisten keskuudessa.

Taloudellisten järjestöjen voimistuminen.

Kansallinen työväen „herääminen“ alkoi 1873, samana vuonna, jolloin tunnettu maanviljelystyöväestön järjestäjä Joseph Arch vieraili Canadassa ja oli saapuvilla työväen unioiden vuotuisessa konventionissa Torontossa. Sinä vuonna nimittäin kokoutui järjestö, jota silloin kutsuttiin „Canadian Labour Union“, Torontossa, ja oli siellä edustajia scuraavista teollisuuskeskuksista: — Toronto, Ottawa, Lontoo, Hamilton, St. Catharines, Bowmanville, Cobourg ja Seaforth. Tässä konventionissa oli läsnä 44 edustajaa ja sitä johti englantilainen maalari J. W. Carter. Avajaispuheessaan — joka on todistus siitä, että työväestö ei silloin vielä ollut kovinkaan vallankumouksellinen aatteiltaan — hän sanoi:

„Te kokoonnutte tänä päivänä alkamaan yhden suurimmista tapauksista työväenliikkeen yhteydessä, mitä koskaan ennen on tapahtunut Canadian siirtokunnassa. Sen merkitys voidaan päättää siitä tosiasiasta, että työväenluokka kaikissa teollisuuskeskuksissa on päättänyt keskitää energiansa niiden lakien ja säädöksiä edistämiseksi, joita täytyy saada työväestön hyväksi ja turvaksi. Te ette kokoonnu pannaksenne alulle agitasionin ylivallan tahi vallan puolesta, eikä virittämään vihamielisyyttä työn ja pääoman välille, mutta te kokoonnutte levittääksenne todellisen unionismin periaatteita; hoivaamaan todellista veljeydenhenkeä ympäri Canadian; pyrkimään edistämään niitä lakeja, jotka eivät

tee erotusta ihmisen ja ihmisen välillä. Näillä tarkotuserillä te olette kutsuttu ensi sijassa perustamaan Canadian Labour Uniota. Sen tarpeellisuus on yläpuolella kaiken epäilyksen.“ . . .

„Minä kehotan teitä olemaan viisaita ja kohtuullisia neuvotteluissanne ja päätöksissänne, että niiden, jotka tarkastavat meidän toimiamme tässä, ensimmäisessä Canadian työväen kongressissa, täytyy myöntää meidän olevan rehellisiä, vilpittömiä ja viisaita työläisiä.“

Tämän kongressin tarkotus oli järjestää kaikki maan ammatti- ja ammatittomat työläiset yhteen suureen järjestöön keskinäistä suojelamista ja työväen lainsäädännön vaatimista varten.

Tämä kongressi tekemällään päätöksellä vaati parlamenttia peruuttamaan rikoslain muutokset; poistamaan vankien myynnin kontraktityöhön yksityisille kapitalisteille; tiukempien oppilaslakien säätämistä; lakia, joka kielittää pitämästä alle kymmenen vuoden olevia lapsia työssä sellaisissa tehtaissa, joissa käytetään koncita; lain säätämistä, jonka mukaan työläiset voivat laillisesti pidättää itselleen sellaisen omaisuuden, johon heidän työtään on käytetty, jos he eivät ole saaneet palkkaansa sanotusta työstä; työ- ja tilastoviraston perustamista. Kongressi myöskin julisti kannattavansa työpäivän lyhentämistä kymmentuntisesta yhdeksätuntiseksi ja puoli lepopäivää viikosa sekä vastusti ylityön tekemistä.

Useat näistä vaatimuksista ovat nyt jo Dominion tahi maakuntien lakikirjoissa, mutta ne ovat laaditut sellaiseen muotoon, ettei niistä ole sanottavaa hyötyä työläisille ja harvoin niitä pannaan voimaan.

Tämä järjestö piti neljä yleistä konventsionia, nimittäin Torontossa, Ottawassa, St. Catharinessa ja uudelleen Torontossa v. 1873, jolloin liike-elämän Amerikan mantercella laimcassa tilassa ollessa, lamaannus seurasi New Yorkin „mustaa syskuun perjantaita“. Järjestö hajosi.

Samaan aikaan kun Canadian Labour Union hajosi, hajosi myöskin kannatuksen puutteessa paikallisunioiden taholta Toronton Trades Assembly, joka on aina ollut ja on vieläkin (Toronto District Labor Councilin nimellä) kaikkein toimivin paikallisjärjestö Canadassa. Tämän hajaannuksen aiheutti yleinen työttömyys ja pienet palkat käynnissä olevissa teollisuuslaitoksissa. Mutta vuotena 1881, jolloin kirjaltajain unio piti vuotuista konventsionsa Torontossa, kutsuivat paikalliset työväen johtomiehet koolle kaikkien unioiden välisen yhteisen kokouksen, jossa keskusjärjestö uudelleen henkiin herätettiin Toronto District Labor Councilin nimellä. Sen ponnistuksien tuloksena voidaan melkein pitää Canadian Trades and Labor Congressin perustaminen vuotena 1883. Edellämainittuna vuotena pidettiin sen ensimmäinen kokous Torontossa, jossa oli kaikkiaan 47 eri ammattiunioiden ja Knights of Laborin edustajaa.

Vallankumous ammattiunioissa.

Historian kirjottajat, jotka ovat maininneet työväenjärjestöjenkin aikaisemmista vaiheista sanovat, että „puollustus eikä hyökkäys“ on ollut niiden tunnuslauseena. Lausunto onkin aivan paikallaan vanhempiin ja vanhoillisiin unioihin nähden. Aina näihin päiviin asti on Canadian ammattiuniot olleet vanhoillisia, ne ovat käyneet „rauhallista sotaa“ työnantajia vastaan. Niiden lakot muutamia vuosia takaperin olivat „sovinnollisia taisteluita“.

Mutta viimeisinä vuosina ovat asiat kääntyneet päinvastaisiksi, uusia joukkoja on liittynyt ammattiunioihin ja heidän mukanaan tullut uusi henki on puhaltanut virkistävästi ammatillisiin järjestöihin. Niiden jäsenluku on kasvanut viime aikoina tavattoman nopeasti, uusia vaikuttavampia taistelutapoja on otettu käytäntöön ja ovatpa jotkut sellaiset uniot, joiden jäsenet eivät enään omaa mitään vaikeasti opittavaa ammattitaitoa, tunnustaneet luokkataistelunkin olemassaolon työväen ja kapitalistiluokan välillä ja ovat hyväksyneet sosialismin periaatteet ja sosialistipuolueen valtiolliseksi puolueekseen. Nämä uniot ovat United Mine Workers of American kahdeksastoista piirikunta ja Western Federation of Miners kuudes piirikunta. Tämä tällainen kumouksellisuus, jota muutamia vuosia sitten olisi pidetty uskomattomana, on tapahtunut viimeisten kahden vuoden ajalla. Luokkataistelun olemassaolon tunnustaminen ei kuitenkaan ole yksinomaan ominaista näille kah-

delle uniolle, useat toisetkin työväenjärjestöt ja eri unioiden väliset keskuskomiteat suuremmis-
sa kaupungeissa olletikin Länsi-Canadassa ke-
hittyvät ilahduttavan nopeasti samaan suuntaan,
joten ammatillisen liikkeen kehitys Canadassa
tarjoaa sille, joka sitä läheltä seuraa ja tutkii
mitä mieltäkiinnittävimmän alan.

Vuonna 1827 kuului muutamia kirjanpai-
naisia Quebecissa unioon. Tästä „sinapin siemen-
nestä“ on 85 vuoden ajalla kasvanut jo mahtava
jättiläispuu, mikä Canadian ammattiunionisti-
nen liike tänä päivänä on. Sen jäsenluku nou-
see 130,000, joista suurin osa kuuluu kansainvä-
lisiin järjestöihin. Vuotena 1911 oli Canadian
kansallisliiton, Canadian Trades and Labor
Congressin, veroa maksavien jäsenten luku noin
60,000. Jotkut kansainvälisten ja puhtaasti cana-
dalaisten ammattiunionien osastot eivät kuulu
vielä tähän kansallisliittoon, joka on muodostet-
tu siinä tarkoituksessa, että se hankkisi paran-
nuksia työläisille lainlaadinnallista tietä ja joh-
taisi eri ammattijärjestöjen keskinäisiä asioita
Canadassa.

Ammattiunionien taistelurahastot ovat kas-
vaneet ja unioiden taistelu kyky on lisäytynyt
moninkertaisesti viime vuosina.

Vuoden 1912 konventsionissa ilmotettiin Ca-
nadan Trades ja Labor Congressin jäsenluvun
sanotun vuoden ajalla kasvaneen kahdeksalla
tuhannella, joten se nykyisin on lähes seitsemän-
kymmentä tuhatta. Kaikki kokouksessa tehdyt
päätökset, sellaiset kuin vaatia leskien vakuu-
tuslain laatimista ja teollisuusriitojen tutki-

mis- ja sovittelulain kumoamista j.n.e., osottavat vanhain katsantokantain nopeaa häviämistä.

Port Arthurin konventionissa vuonna 1910 hyväksyttiin Congressille seuraava valtiollinen ohjelma:

Vapaa, pakollinen opetus.

2. Laillinen kahdeksantunnin työpäivä kuutena päivänä viikossa.

3. Hallituksen tarkastus kaikille teollisuuden aloille.

4. Kontraktijärjestelmän poistaminen kaikista hallituksen yleisistä töistä.

5. Paikallisille elämän kustannuksille perustuva kohtuullinen minimipalkka.

6. Kaikki yleishyötyvälineet, sellaiset kuin rautatiet, sähkösanomalaitokset, telefoonit, vesivoimat ja vesijohdot, sähkölaitokset j.n.e., kansan yhteisomaisuudeksi.

7. Verotuksen uudistus siten, että alennetaan veroa teollisuuksilta ja lisätään maalle.

8. Dominion senaatin poistaminen.

9. Kiinalaisten sulkemisen maasta pois.

10. Vaatimus union merkin käyttämisestä kaikissa teollisuustuotteissa, joita unioon kuuluvat työläiset valmistavat, ja kaikissa hallituksen ja kuntien hankkimissa tuotteissa.

Neljätoista vuotta nuorempien lasten työn kieltäminen, ja naisten työn kieltäminen teollisuuksissa, sellaisissa kuin ovat kaivannot, tehtaat, työpajat j.n.e.

Omaisuuuden omistamisedhdon poistaminen julkiseen virkaan pyrkijän kelpoisuutta määriteltessä.

Vapaehtoinen teollisuusriitojen ratkaisu.

Suoranainen lainsäädäntä aloteoikeuden ja referendum äänestyksen kautta.

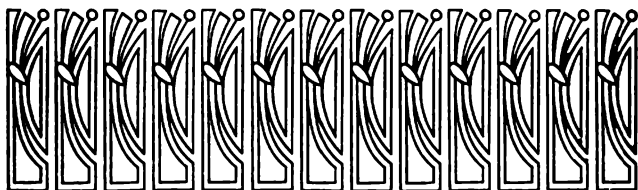
Vankityön estäminen kilpailemasta vapaan työvoiman kanssa.

Näitä vaatimuksia ovat ammattiunionien edustajat esitelleet Dominion parlamentille ja Congressin toimecnpaneva komitea on säännöllisesti joka vuosi käynyt pokkuroimassa hallitusherroja saadakseen työväestölle turvaa yhä riistonhaluisemmaksi käypää kapitalistiluokkaa vastaan. Työväen lakeja ovat laatineetkin sekä Dominion parlamentti että maakuntien lainlaattijakunnat, mutta ne lait eivät suinkaan ole olleet suuresta merkityksestä työläisille, koska ne ovat kapitalistien edustajien laatimia. Tämän ovat ammattiunionistit huomanneet ja ovat alkaneet panna yhä enempi painoa valtiolliselle toiminnalle, se on: omien edustajien parlamenttiin ja lainlaattijakuntiin valmistamiselle. He ovat huomanneet, ettei yksistään lakkotaisteluilla ja hallitusherroja pokkuroimalla voida poistaa lisäytyvää kurjuutta työväestön keskuudesta. Senpätähden vuoden syyskuulla Guelphissa pidetty Canadian Trades ja Labor Congressin konventsioni tekemällään päätöksellä lausuu toivomuksensa, että kaikki Canadian työväestön poliittiset järjestöt—Canadian sosialidemokraat-

tinen puolue, Canadian sosialistipuolue, Pohjois-Amerikan sosialistipuolue ja itsenäinen työväenpuolue — yhtyisivät yhteisellä ohjelmalla yhdeksi voimakkaaksi järjestöksi. Päätös kuuluu:

„Koska työväenluokan edut ovat yhtenäiset ja koska työläisillä on useita poliittisia järjestöjä, jotka toimivat riippumattomina ja toisilleen haitallisesti ja siten toimien käsikädessä kapitalistiluokan kanssa, joka aina haluaa hajaannusta ja epäsopua työväestön riveihin,

„sentähden tämä konventsioni lausuu toivomuksensa, että työväestön poliittiset eri järjestöt yhtyisivät yhteisellä ohjelmalla toimimaan työväenluokan eduksi poliittisella alalla.“

Nälkä.

Mahtavin kurjuuden jättiläinen, jota vastaan mailman työväenluokka on aina saanut taistella, on nälkä. Tämä kaaineasti kuristava yksityisomaisuusjärjestelmän kasvattama jättiläinen seisoo vielä nytkin alati uhkaavana köyhälistöläisen silmäin edessä, vaikka kapitalististen maiden köyhälistö on jo puolivuosisataa valtiollisina puolueina käynyt itsetietoisesti voimakasta taistelua nälän näännyttävää ja tappavaa valtaa vastaan .

Mailman köyhälistön miljoonia näännyttänyt ja tappanut nälkä on esiintynyt kahdessa muodossa : katovuosien tuottamana määräaikaisena nälänhätänä ja kapitalistisesta järjestelmästä johtuvana säännöllisenä, aina vallitsevana nälkänä.

Encyclopedia Britannican mukaan mailmassa on ollut suuria nälkävuosia seuraavasti:

Nälänhätä Roomassa v. 436 ennen Kristusta. Tämä nälänhätä jäi erikoisesti kuuluisaksi sentähden, koska silloin tuhansia nälkäisiä epätoivoisina hukuttivat itsensä Tiberjokeen.

Suuri nälänhätä Egyptissä v. 42.

Nälänhätä yli Indian v. 650.

Nälänhätä yli mailman v. 879.

Nälänhädät Indian kaikissa maakunnissa vuosina 941—1022 ja v. 1033 niin ankara, että se hävitti asutuksen ja pakotti ihmissyöntiin.

Nälänhätä Englannissa v. 1005.

Nälänhätä ympäri Europan v. 1016.

Seitsemän-vuotinen nälänhätä Egyptissä v. 1064—1072.

Yksitoista vuotinen nälänhätä Indiassa v. 1148—1159.

Nälänhätä yli mailman v. 1162.

Suuri nälänhätä Indiassa v. 1344—1345.

Kaksitoista-vuotinen nälänhätä Indiassa v. 1396—1407.

Nälänhätä Englannissa v. 1586.

Nälänhätä Indiassa v. 1661.

Suuri nälänhätä Indiassa Bengalin maakunnassa v. 1769—1770 tappoi kymmenen miljoonaa ihmistä.

Nälänhätä Indiassa v. 1783.

Nälänhätä Indiassa v. 1790—1792. Ihmisiä kuoli niin paljon ettei heitä ehditty hautaamaan.

Nälänhätä Indian pohjoislänsi-maakunnissa v. 1838. Ihmisiä kuoli 800,000.

Nälänhätä Irlannissa v. 1846—1847.

Nälänhätä pohjoislänsi-Indiassa v. 1861.

Nälänhätä Bengalin ja Orisson maakunnissa Indiassa v. 1866. Ihmisiä kuoli miljoona.

Nälänhätä Rajputona-maakunnassa Indiassa v. 1869. Ihmisiä kuoli puolitoista miljoonaa.

Nälänhätä Behar-maakunnassa Indiassa v. 1874.

Nälänhätä Bombay, Madros ja Myrose maakunnissa Indiassa v. 1876—1878. Viisi miljoonaa ihmistä kuoli.

Nälänhätä pohjois-Kiinassa v. 1877—1878. Yhdeksän ja puoli miljoonaa ihmistä kuoli.

Nälänhätä Kiinassa v. 1887—1889.

Nälänhätä Venäjällä v. 1891—1892.

Nälänhätä Indiassa v. 1897.

Nälänhätä Indiassa v. 1899—1901. Miljoona ihmistä kuoli.

Nälänhätä Venäjällä v. 1905.

Hirvittävän suurilukuiset ovat ne uhrit, jotka mailman köyhälistö on saanut varsinaisille nälkävuosille uhrata, sillä selväähän on että vain harvoissa tapauksissa varakkaammat ovat joutuneet nälkävuosien uhreiksi. Indian kansaa on „kuningas nälkä“ säälimättömämmin näännyttänyt ja tappanut. Ja viimeisinä vuosikymmeninä useimmissa tapauksissa syy ei ole ollut se että maassa ei olisi ollut elintarpeita, vaan suurempana syynä on ollut miljoonien työttömyys, joka on saattanut heidät ostokyvottomiksi ja ajanut nälkäkuolemaan.

Englannin kapitalistiset sanomalehdet puhuvat suuriäänisesti niistä siunauksista, joita India on saanut osaksensa Englannin alusmaa-

na. Mutta sinä aikana kun India on ollut englantilaisten loordien metsästysmaana, on tehty sangen vähän tuon säännöllisesti nälkää kärsivän kansan hyväksi. V. 1878—1879 pantiin toimeen niin sanottu nälänhätävakuutus, mutta sen vaikutukset osottautuivat kovin mitättömiksi, se kun oli vain tavallinen kapitalistipolitikoitsijain mihinkään todellisen hätään ulottumaton toimenpide. Hyväntekeväisyysseurojen ja hallituksen avustus on ollut mitättömän pieni nälkäisten lukuun verraten. Englannissa kulutetaan vuosittain 22,000,000 puntaa köyhäin hoitoon ja kansaa on vain neljäkymmentä miljoonaa. Indiassa on käytetty korkeintaan kymmenen miljoonaa puntaa vuodessa nälkäisten avustamiseen ja kansaa on kolmesataa miljoonaa.

Viimeisten 140 vuoden kuluessa Indiassa on ollut 19 ankaraa nälänhätää ja useampia lievempiä puutekausia. Yhtenä vaikuttavimmista syistä siihen „henkiseen“ ja ruumilliseen velttouteen, johon Indian työväenluokka on vajonnut, on ehdottomasti nälkä, jota se on saanut vuosisatoja niin katkerasti kärsiä.

On totta että Indian alhainen taloudellinen kehitys varhaisempina aikoina on ollut suurimpana syynä miljoonien nälkäkuolemaan, mutta sitä ei voi sanoa nykyisestä Indiasta. Maassa, jossa on lähes 30 miljoonaa eekkeriä vehnävainiona, josta tulee vuosittain noin 1,200,000,000 bushelin sato, ei näännytä nälkään yhden eikä kahdenkaan katovuoden sattua, jos vain kaikilla olisi mahdollisuus päästä osalliseksi maaemon antimista. Ja kuitenkin vehnä edustaa vain pie-

nempää osaa Indian „leipäsadossa“; riisiä viljellään kymmenin kerroin enemmän.

Juuri viimeisen ankaran nälkävuoden aikana vietiin Indiasta yksistään Englantiin vehnää 25½ milj. sentneriä*) ja riisiä 12½ milj. punnan arvosta. Ei siis kuoltu nälkään maaemonnisien niukkuuden tähden, vaan siksi „kun kulta komensi“, kuten eräässä indialaisessa, englantilaista loordityranniutta vastaan tähdättyssä laulussa sanotaan, jotenkin tähän tapaan:

*Oi suuri pyhä oikeus,
sun kirjoistas ei unhotu
ne miljoonat, kun nälkähän
nääntyivät maassa elämän.
Edestä nälkään nääntyväin
viljalastit mailmaan
vierivät öin ja päivittäin,
kun kulta komensi.*

*Me itseämme tarjottiin
herroille henkiorjiksi,
jos hinnaks' joutais hivene,
päivässä joku jyvänen.
Vaan meit' ol' kyllin, liikaakin;
siks sielumme ja ruumiimme
ei ollut jyvän arvoinen,
kun kulta komensi.*

Totuuden mukaan vuosikymmeniin enään ei olisi voitu vedota Indian alhaiseen kehitykseen

*) Sentneri tässä tapauksessa 120 paunaa.

nälkäkuoleman uhreja laskettaessa, koska ulosvienti maasta on ollut suurempi kuin sisääntuonti. Esim. vuotena 1905—1906 ulosvienti oli 112,000,000 puntaa ja sisääntuonti vain 82½ miljoonaa puntaa. Mutta loordi Lyttonin kerrotaan Indian varakuninkaana ollessansa sanoneen: „Nälkä on tarpeellinen Indian kansalle.“ Tällaisen lauseen voipi käsittää vain yhdellä tavalla: Nälkä on tarpeellinen Indian kansalle sentähden ettei se jaksaisi kapinoida riistäjiänsä vastaan.

*

Mutta mitä onkaan sanottava niistä maista, jotka ovat kymmenin kerroin korkeammalla taloudellisella kehitysasteella kuin India, joissa ei ole katovuosia, mutta nälkä on yhdelle osalle kansasta jokapäiväinen vieras.

Yhdysvalloissa lasketaan aina olevan kahdeksan miljoonaa ihmistä, jotka kärsivät säännöllisesti nälkää. Osa heistä eivät saa syödäksensä kuin sattumalta saamiensa armopaloja ja löytämiänsä jätteitä, ja toinen osa saavat säännöllisemmin syödäksensä, mutta niin vähän ja niin huonoa ravintoa että he säännöllisesti kiihtuvat.

Jos „köyhissä“ suurkapitalistisella kehitysasteella olevissa maissa nälkäisten luku on suhteellisesti yhtä suuri kuin kuuluisan rikkaissa Yhdysvalloissa, on meillä „korkealla sivistysasteella“ olevissa maissa neljäkymmentä kahdeksan miljoonaa ihmistä säännöllisesti nälässä. Se

on kokonainen nälkäisten valtakunta — kurjuuden ja kuoleman valtakunta.

Nälkäisten keski-ikä lasketaan olevan korkeintaan kaksi kolmannelta normaalikeski-ijästä. Kun normaalikeski-ikä on 38 vuotta, on nälkäisten keski-ikä vain 25½ vuotta. Jos ihmisen syntyminen olisi omassa vallassa, ei kannattaisi syntyä mailmaan elääksensä vain 25½ vuotta, ja senkin nälässä; ei kannattaisi syntyä mailmaan, joka ei anna itseasiassa hyvin halparvoista leivänpalaa kuin joskus.

Ja tämä säännöllinen nälänhätä aikana, jolloin mailmalla on ainakin neljä maata, joista jokainen yksin kykenisi tuottamaan nykyisille mailman ihmisille tarpeeksi leipää. Tämä nälänhätä aikana, jolloin viljaa mätänee vainioille kuljetusneuvojen ja varastojen puutteessa. Tämä nälänhätä aikana, jolloin vehnän tuotantokustannukset suurilla koevainioilla on saatu supistetuksi kolmeen ja puoleen senttiin busheilta.

Kammottava ja tuhannesti kirottu on järjestelmä, jossa yhteiskunnallisen rikkauden keskellä ja yksityisen rikkauden tähden miljoonien ihmisten elämän osana on säännöllinen nälkä.

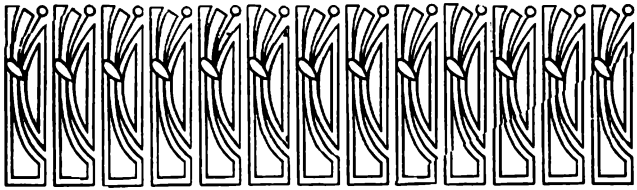
Kadoista johtuneet nälkävuodet ovat tappaneet paljon mailman työväenluokan jäseniä, mutta ne miljoonat nälkään kuolleet ovat vain pieniä pilkkuja siinä nälkään nääntyvien kalpeassa kuoleman valtakunnassa, jonka uusiaikainen kapitalismi on synnyttänyt. Tässä kuoleman valtakunnassa eläville on jokainen vuosi katovuosi — heille seuraa sen kamalampia kato-

vuosia mitä nopeammin yhteiskunnallinen tuotantokoneisto kykenee elämän tarpeita tuottamaan.

Kymmeniä ja satoja syitä on kiihottamassa ja pakottamassa nykyaikaista köyhälistöä valankumoukseen, mutta suurin ja pakottavin syy on vielä tänäkin päivänä nälkä, nälkä aivan kirjaimellisesti ymmärtäen.

M. Hahl.

- - -

Viimeinen keisari.

Me kävelimme käsikkäin ja uneksimme. Feidias, kuvanveistäjä, — ystäväni, joka ei koskaan saa valtion palkintoa, sillä hän veistelee liian hyvin — hän kävi kuin unessa. Puistojen penkeillä istui rakastuneita pareja, jotka nuolivat toistensa huulilta rakkautta ja keuhkotaudin siemeniä. Tuolla istuu hurskas aviomies, joka ei unohda suudella vaimonsa kättä, otsaa ja kyökkipiikaa.

Sitten me puhumme suomalaisesta taiteesta ja valehtelemme niin, että tulee paha olla. Sellaisia me olemme. Eilen me keksimme uuden teorian ja puolustimme sitä niin kauvan kuin julkenimme. Tänään me huomasiimme, että erään miehen nenässä oli ainetta kolmeen taval-

liseen nenään, ja huomenna me huomaamme, että meillä itsellämme on pitkät, märät korvat. Viime torstaina meillä oli rahaa kuin roskaa, mutta ensi perjantaina me kiristämme nälkävyyötä. Elämä on hassua, ja riippuu ainoastaan päähänpistosta, että sitä jatkamme. Joskus me olemme neroja, joskus, rehellisenä hetkenä, tunnustamme, että meissä olisi ainesta neljäksi hulluksi.

Nälkä saa meidät — elämään. Toiset se saa kuolemaan. Kun me kerran kärsimme nälkää, osti Feidias viimeisellä markalla kuljeksivalta italialaiselta kipsikuvan, piirsi siihen nimensä ja myi sen eräälle suomalaiselle taiteentuntijalle 20 markasta — ei voi muille myydä, selitti hän, sillä saatettaisiin huomata petos . . .

Ei meitä vielä tunneta. Kerran me menimme pankkiin kauppaamaan vekseliä. Pankkiiri kysyi minulta:

— Kukas te olette?

— Kirjailija, vastasin minä komeasti.

— Mutta teitä ei tunneta niissä piireissä, joissa kirjoja luetaan, sanoi hän ilkeästi.

— Minut tunnetaan niissä piireissä, joissa ajatellaan.

— Kukas tämä toinen herra on? kysyi pankkiiri.

Feidias muljautti silmiään ja vastasi:

— Saman tekevä mikä minä olen.

— Feidias, *tunnettu* kuvanveistäjä, riensin minä selvittämään.

— Onko teidän töitänne valtion kokoelmissa? kysyi mies.

— Niin huonoja ne sentään eivät ole, että sinne veisin, kivahti ystäväni.

Pankkiiri ja Feidias puhuivat hyvin kärkeästi taiteesta jonkun minuutin. Mutta rahaa me emme saaneet . . .

Toisessa pankissa kysyttiin minulta:

— Onkos teillä vastaavaa pääomaa?

— Kaikki minun päässäni on omaani.

— Kukas tämä toinen herra on?

Feidias vastasi itse:

— Kuvanveistäjä, joka veistelee siveellisiä kuvia — todellista kansallista taidetta, joka on peruukki päässä, kalossit jaloissa ja virsikirja kainalossa.

Mutta rahaa me emme saaneet . . .

Eläneet me sentään olemme, hovin vuoksi.

Nyt me kävelemme täällä. Yht'äkkiä puristaa Feidias kättäni ja sanoo:

— Kuinkahan saisi rahaa?

Minä en vastaa, sillä en tunne mitään keinoja.

— Eikö sinulla ole käsikirjotusta? kysyy hän sitten.

— On, mutta ei niitä kukaan osta. Onkos sinulla veistoksia?

— On, mutta niitä ei kukaan katsele.

Me saavumme Runebergin patsaalle. Alkaa tippua vettä, mutta me emme siitä välitä. Runeberg seisoo suorana kuten ainakin mies, jolla ei ole mitään tehtävää ja hänen allansa kulkee Suomen kansa kaulukset pystyssä ja neilikka napinlävässä. Vettä tihuaa, muodostuu jo virta,

joka kulettaa roskaa pinnallaan. Roska nousee aina pinnalle . . .

Muuan nainen rientää edellämme, nostaa hametta ja näyttää nykyaikaisesti linttaantuneet kinttunsa. Feidias sanoo, ettei hän koskaan ole nähnyt suloisempaa jalkaparia . . .

Mutta rahaa me emme saaneet.

.

Feidias on veistellyt kuvan, jonka nimi on „Viimeinen keisari“, ja hän luulee saavansa sen myydyksi. Uskomatonta!

Tämän kuvan aihe on mestarillinen. Malli heitettiin hänelle kuin taivaasta. Eräänä päivänä kävelee hän kaupungilla. Vastaan tulee niin pirun tuhman näköinen mies, että saa viisaan päähänpiston. Hän tuo miehen atelieriinsa, iskee läkkipellisen kruunun hänen päähänsä korvia myöten ja on haleta ihmetyksestä. Mies muistuttaa entistä suutaria, vääränvalantekijää, vekselinväärentäjää, jätkää, lurjusta ja yhdistettynä oikeata ammattikeisaria. Mies jää malliksi, ja minä vannon, ettei kukaan osaa niin hais-ta kuin hän . . . Ensimmäisenä päivänä tulee hän atelieriin sikahumalassa ja oksentaa minun hatuuni. Kun aijon antaa hänelle korvatillikan, estää sen Feidias, selittäen, että mies on todellakin kuin keisari . . .

Kuva valmistui nopeasti. Tuskin kaksi kuukautta, ja se oli valmis.

Hänen majesteettinsa seisoo siinä huulillaan velto hymy—silmien katse tuijottaa kuin sfink-

si erämaahan, poskissa röyhkeät kuopat. Jos olen ennen nähnyt parempaa taideteosta, hirtän itseni . . . Täydellinen! Täysin rappeutunut keisari, ja me tässä epäilemme, saadako se kaupaksi. Sillä saa tuhansia ja kysyntä tulee olemaan suuri. Minä kirjoitan siitä novellin . . .

Me kirjoitamme hienot kirjeet kolmelle taitteentuntija- pohatalle ja pyydämme heitä katsomaan.

Illtapäivällä saapuu yksi kutsutuista. Hänen kätensä on lämmin kuin paisti ja tuoksahtaa lavendelille.

Hän nähtävästi odottaa näkevänsä kahdenkymmenen vuosisadan monarkian — ja me repäsimme verhon pois — ja hän hämmästyä, ihmettelee, hakee hattua . . . me näemme ovessa kiireesti poistuvat, kiiltävät kantapäät . . .

Jonkun ajan kuluttua tulee toinen, pitkä, laiha lurjus — hänen kätensä on märkä ja kylmä kuin ahven. Hän omistaa miljoonia . . .

— No, sanoo hän.

Me riistämme verhon, hän hämmästyä, ihmettelee, hakee hattuaan . . .

Illalla saapuu kolmas. Hän on synkännäköinen eikä ojenna kättä. Ottaessamme verhon pois, riennämme vaistomaisesti syrjään. —

Hän hämmästyä, ihmettelee, hakee keppiään . . . me riennämme toiseen huoneeseen. Hän kiroilee kolme, neljä minuuttia valikoidulla tavalla, lausuen kiro sanat äänellä, joka osottaa hänen saaneen kasvatusta.

Kun hän on lähtenyt, tuumii Feidias:

— Hän osasi kirotta aistikkaasti ... hän kantaa tyhmyyttään repäsevällä tavalla.
Mutta rahaa me emme saaneet ...

*

Ellemme voi myydä hänen majesteettiansa, menemme hirteen ...

Eräänä aamuna saamme me kultaisen päänäpiston.

Kuva pakataan laatikkoon varovasti. Feidias hakee hänen majesteettinsa elävän mallin rantalaiturilta, ja niin lähdemme me liikkeelle. Malli pistetään aisoihin ja me työnnämme. Missä tuo ihminen liikkuu, hajuaa koko kortteli kamalasti. Erään kapakan kohdalla pysähtyy hän ja pyytää meidän hieman odottamaan ...

Vihdoin me olemme perillä. Ovella luemme seuraavaa:

„Suomen Suuriruhtinaanmaan Erityinen Taiteentuntija Ostaja Valtion Kokoelmia Varten.“

Kalistamme ovikelloa. Pelästynyt piika avaa ja huutaa omalla ruotsillaan:

— Va menar ni, min herre?!

— Täällä on hänen majesteettinsa Venäjän keisari, Suomen suuri ruhtinas, Puolanmaan tsaari, Pultavan herra y.m., y.m., y.m.

— Herre jee, parahtaa piika ja avaa ovet.

Hänen majesteettinsa alkaa hitaasti, mutta varmasti kohota taiteentuntijan portaistoa.

Vihdoin olemme perillä. Pieni ukko katselee meidän hommiamme — hän on valtion palk-

kaama taiteentuntija. Me päästelemme hänen majesteettiinsa kuorestaan ... Keisari seisoo siinä edessämme — malli nuollen huuliaan takanamme.

... Pultavan herra y.m., y.m.

— Mikä piru tämä on? kivahtaa taiteentuntija.

— Viimeinen keisari, tuumii Feidias.

— Mikäs te sitten olette? kysyy hän myrkyllisesti Feidialta.

— Viimeisen keisarin tekijä.

Hän ei saa silmiään kuvasta ja mutisee:

— ... siinä on, siinä on ... *ajatus* ... hyi hyi helveti, pääsee häneltä sitten, saatuaan takaisin valtion palkitseman ällinsä.

Meidät työnnetään jollain tuntemattomalla tavalla kadulle. Malli käy rohkeaksi ja pyytää herroja anniskeluun ...

Seuraavana päivänä tuovat valtion työmiehet keisarin atelieriin. Kun meillä ei ole antaa heille juomarahoja, näytämme heille sen edestä keisaria ... *He* ovat ihastuksissaan, *eivätkä* hae hattuaan. Yksi sanoo:

— Tuollaisia kai ne keisarit ovat — —

Mutta rahaa me emme saaneet ...

Hänen majesteettinsa on vielä luonamme ...

.

Eräänä yönä näkee Feidias unen. Hän uneksii että on vallankumous. Hänen keisari-kuvansa viedään torille, se pystytetään sinne, jotta ih-

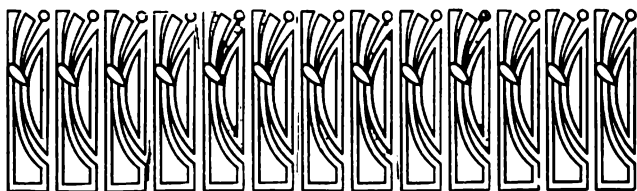
miset näkisivät, minkälainen viimeinen keisari
oli ...

Kansa antaa meille arvoa ...

Me näemme niin tällaisia unia, että luulen
todellisuudenkin pian saapuvan ...

Kaunis ilma tänään ...

Kalle Rissanen.

Miksi työläiset tietävät eri tavalla?

Usein kuulemme sosialistiagitaattorien ja monen „vakaantuncen“ sosialistin melkein epätoivoisina tuskittelevan, kun toiset työläiset eivät ymmärrä asioita, jotka toisille ovat yksinkertaisia ja selviä. Esimerkiksi kapitalistinen järjestelmä näyttäytyy osalle työläisistä ikäänkuin itsestensä selvänä vääryytenä, mutta toiset näkevät sen aivan oikeaksi.

Joka päivä kuulemme työläisten keskuudessa mitä vastakkaisimpia käsityksiä yhteiskunnallisista asioista ja yleensä ihmiselämän „järjestyksestä“. Joka päivä havaitsemme sen tosiasian, että työläisillä on „erilainen käsitys“, yhdet tietävät saman asian toisin kuin toiset.

Sivuuttamalla perinnöllisyyden, kasvatuksen, seurapiirin, kuullun ja luetun opetuksen ja

kymmenet muut ihmisen tietämiseen vaikuttavat vaikuttimet, voisimme „materialistisesti“ selittää ihmisten eritavalla tietämisen syyksi, että he tietävät sillä tavalla kuin luulevat olevan edullista tietää. Mutta jos sitte kysytään: mikä heidät opetti tai pakotti „sillä tavalla“ tietämään? Siihen tuo „selitys“ ei enää selitä mitään. Ja yhä pulmallisemmaksi tulee kysymys, kun sovitamme tuon selityksen nimenomaan työläisiin, sillä on otettava huomioon, että suuri osa työläisistä „tietävät“ tavalla joka on heidän aineellisille eduillensa vastakkaista sekä nyt että tulevaisuudessa.

Kapitalistisen järjestelmän itsetietoinen käytyri, vaalipuhuja ja sen sellainen ottaa tietääksensä asiat niin tai näin määrätystä maksusta, ja häneen nähden on kysymys selvä: hän „tietää“ niinkuin hänelle on edullista. Mutta kokonaan toinen on suhde työläisen kanssa, joka „tietää“ omaksi vahingoksensa, ja toimii tietojensa mukaan, koska hän on *vakuutettu* tietojensa oikeudesta.

Työväenluokan enemmistö on vielä tuolla tietoasteella, jossa arvostellaan asioita ja toimitaan omille eduillensa vastakkaisesti. Vähemmistö työväenluokasta taas tietävät ja arvostelevat yhteiskunnallisia asioita oman aineellisen etunsa kannalta, vieläpä he ulottavat tämän oma-etu-tietämisen ja arvostelun luontoon ja tietettiin — vaikka tuo „oma etu“ on enempi tulevaisuuden kuin tämän päivän etu.

Mikä johtaa työläisiä niin perinpohjaisesti eri tavalla tietämään?

„Syvinpänä“ syynä siihen, millä tavalla työläiset tietävät, on heidän asemansa yhteiskunnallisen tuotantokoneiston käyttäjinä.

Mikä asema työläisellä on yhteiskunnallisessa tuotantokoneistossa, se alkujaan määrää mitä ja miten hän tietää; se määrää, että „korpiviljelijä“ tietää toisin kuin lakeija, koneseppä toisin kuin lapion ja kuokan käyttäjä j.n.e.

Työaseman työläiselle antama opetus sisältyy työskentelykoneiden ja työaseiden laatuun ja vallitseviin työehtoihin.

Ne koneet ja työaseet, joita työläiset käsittelevät, opettavat heitä eritavalla tietämään sentähden koska nuo työvälineet ovat erilaisia rakenteeltansa ja vaikutuksiltansa. Rautasorvi on kokonaan erilainen työntekoväline kuin lapio tai kuokka. Rautasorvi vaatii käyttäjältänsä muutamia määrättyjä tietoja ennen kuin se „suostuu“ pyörimään niin että esineelle tulee tarkoitettu muoto. Näitä tietoja lapiota tai kuokkaa käyttävä mies ei tarvitse työkykyisyytensä ehtona. Niin on kaikkien muidenkin koneiden ja työaseiden kanssa; ne vaativat käyttäjältänsä määrättyjä tietoja suhteellisesti siinä määrin kuinka ne ovat monimutkaisia rakenteeltansa ja kuinka monimutkaisia tehtäviä ne suorittavat. Vaikka näitä työssä tarvittavia tietoja tavallisesti käsitetään ja sanotaan vain ammattitiedoiksi, ovat ne samalla yleistä laatua olevia tietoja. Esimerkiksi konetyömiehet yleensä tarvitsevat laskutaitoa enemmän kuin useat muut työläiset, samoin he, tullaksensa kykeneviksi ammattitehtäviinsä, tarvitsevat alkutietoja kemias-

sa, fysikassa ja mittausopissa, joista monet muut työläiset työnsä tähden eivät tarvitse tietää mitään.

Sellaisella työläisellä, joka työssänsä tarvitsee enemmän tietoja, on siis niin sanottua yleissivistystä enemmän kuin sellaisella työläisellä, jonka työskentely ei vaadi muuta kuin lihasponnisteluja. Ja tämä osallisuus yleissivistyksestä luonnollisesti auttaa paljon ajatuskyvyn kehittymistä ja johtaa arvostelemaan yhteiskunnallisia asioita ja yleensä elämän ilmiöitä toisin kuin arvostelee henkilö, jolta puuttuvat nuo vähäisetkin yleissivistyksen alkeet.

Toiseksi on huomattava eri työalojen vaatima erilainen ponnistelumäärä ja työläisen persoonallisuuden kiinnittäminen tehtävään työhön.

Ne ammatit, jotka vaativat mahdollisimman kovaa ponnistelua, lamauttavat työläisen niin ettei hän jaksa ottaa vastaan ympäristönsä tulevia vaikuttimia eikä arvostella niitä ja tehdä niistä johtopäätöksiä.

Niissä ammateissa, joissa lihasponnistus ei ole niin suuri että se kykenisi työläisen tavallisina työtunteina lamauttamaan vain rehua ja lepoa ikävöiväksi juhdeksi ja joissa on persoonallinen vapaus laajempi, sellaisissa ammateissa työskentelevien työläisten ajatuskyky on huomattavasti suurempi. Erikoisena, voisipa sanoa historiallisena esimerkkinä siitä ovat pikukutuotannon „itsenäiset“ työläiset, jotka vielä ovat lähinnä „sällikauden“ ammattilaista, erittäinkin räätälit ja suutarit. Näille molemmille ammattikunnille ja näistäkin vielä enemmän

räätäleille on ominaista yleinen „filosofeeraus“. Kieltämättä tässä ammattikunnassa ajatuskyky on ihailtavan suuri, vaikkakin tuosta kyvystä suuri osa eräiden tuolle ammatille erikoisten ominaisuuksien vaikutuksesta käytetään tarpeettomaan filosofeeraamiseen. Mutta tarpeettoman harkitsemiseen ja keskusteluun käytetty ajatuskyky ei ole mikään este yhteiskunnasta ja yleensä elämästä „oikeaan tietoon“ tulemiselle, päinvastoin. Tullaksensa lopultakin „oikein tietämään“, täytyy olla ennenkaikkea ajatuskyky ja harrastus harkitsemaan kaikkia asioita. Keltä puuttuu ajatuskyky, tai oikeammin ajatuksien „hedelmöittämiskyky“, hän on parhaimmassakin tapauksessa „kantoveden kaivo“, joka on kuiva heti kuin ympäristö on imenyt hänesä sen jonka toinen hänelle antoi. Ja sellaisessa asemassa tietäminen on ainoastaan kertautuvaa eikä kehittyvää.

Ajatuskykyä puuttuu enimmänsä niiltä työläisiltä, joille heidän työskentelyvälineensä eivät mitään opeta ja joiden työ on kovinta ponnisteluja ja orjamielisyyttä vaativinta.

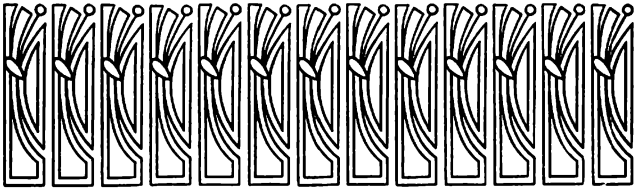
Tämä suhde tietysti tasaantuu sitä mukaa kuin työläisten asema yhteiskunnallisessa tuotannossa yhtäläistyy: kun koneet tulevat yhä useammille aloille ja siten tasottavat eri aloilla vallitsevaa lihasponnistelua, ja kun suurteollisuus hävittää pikkuteollisuuden ja siten yhtäläistyttää työläisten personallisen vapauden — tai orjuuden — työssä.

Erilaisten työnteko-koneiden ja työaseiden ja erilaisten työnteko-ehtojen erilaisessa opetuk-

nessa, on siis perussy siihen usealle vaikeasti tajuttavaan yleiseen ilmiöön, että yksi osa työläisistä tietävät toisin kuin toinen osa. Voimakkaimpana todistuksena siitä on se yleinen ilmiö, että ammattityöläiset ovat aina olleet ja ovat vielä nykyäänkin paremmin järjestyneitä kuin ammatittomat työläiset. Ammattityöläiset ovat aina edustaneet edistysmielisintä joukkoa yhteiskunnassa; he ovat esiintyneet „uusien aatteiden“ esitaistelijoina useassa tapauksessa vuosikymmeniä ennen kuin ammatittomat työläiset ovat noita aatteita tajunneet. Ja syynä heidän edellä kulkemiseensa on ollut se, koska he ovat ennemmin „heränneet“: tulleet toisin tietämään ja toisin vakuutetuiksi kuin ne työläiset, jotka eivät ole työskennelleet sellaisten työntekovälien kanssa kuin he ja sellaisilla työehdoilla kuin he.

Kokonaan harhaan johtavaa on väittää, että „kone ja työase opettavat työläiselle kaikki“, että „suullinen ja kirjallinen opetus työläisen itsetietoiseksi kehittymiselle on toisarvoinen asia“, kuten eräät materialismia tunnustavat mutta idealistisesti ajattelevat uusimmat vallankumoukselliset väittävät. Mutta samoin on harhaan johtavaa luulla puhutun ja kirjoitetun sanan olevan ainoat tekijät jollakin määrättyllä tavalla tietämiseen, kuten taas sanan voimaan „hullaantuneet“ uskovat. Alkuvaikutin, ja materialistisin vaikutin, on työläisen asema yhteiskunnan tuotantokoneistossa, ja koska tuo asema on erilainen, kehittyy heidän tietämisensäkin erilaiseksi.

M. Hahl.

Syksyisessä metsässä.

Kuljeskelin syksyisessä metsässä murha-ase mukanani tarkoituksella lävistää joku kaunis ja viaton metsän-elävä pataan pantavaksi. Olin juuri ravinnut itseni enkä siis tuntenut vähintäkään „veren himoa”, enpä edes lihan, ja koko kuljeskeluni siinä tarkoituksessa tuntui vastenmieliseltä, — nyt, niinkuin se on minusta ainakin tuntunut. Mutta kuljeskelinhan vaan, kun oli „lepopäivä”, ja ajattelin muuta. Asettani ojentamatta saivat pyyt viereltäni pyrähdellä ja jänöt puikkia pakoteille.

Pilvinen, hämärä päivä, ikävä, ellei se olisi ominaista syksyllä. Tuuli tohahteli ja kylvi keltaisia lehtiä, matotti polut ja väritti maan.

Istahdin puron reunalle, joka poristen syöksyi louhikoista uomaansa alas kalliolta ja tapasi

siinä lepolammikon. Ajatukseni olivat väsyneet uutisviljelijän ankaraehtoiisiin tulevaisuuskuviteluihin ja tahtoivat jo syventyä johonkin muuhun. Heristin päätäni ja aioin katsahtaa yli eteeni aukeavan huikean laakson, kun kasvoihini tuikkasi vierelläni olevan vesan kalsea oksa. Aikocssani sen riuhtaista tieltäni pois, kiintyinkin katseeni sen omituiseen, onnettomuudesta kertovaan olemukseen. Ikää sillä näytti jo olevan, kenties kuinka monta vuotta, mutta pikkuinen se oli, lyhistynyt, kyttyräniskainen ja riuhainen, karu, solmuinen ja vaivainen, ja aivan kuin se olisi siinä pelonalaisena armonkerjäläisenä välttämätöntä elämänosaansa anoen kärsinyt ja surrut.

Onneton! johtuu mieleeni, ja silmäini eteen välähtää kuva — toinen — kolmas — loppumaton sarja kuvia ihmiselämästä. Mieroa kiertäviä ihmistaimia, vaivaisvesoja raakatalvisen syn nyinmaamme saloilla, kylien teillä ja kaupunkien kaduilla, hangessa horjumassa, tuiskussa tuivertamassa, nälissään, viluissaan, itkeskellen ja vaikerrellen, hoivaa pyytävinä, arkoina ja alentuvina, nöyrinä ja pilkattuina, hyljättyinä ja häpeävinä ... Ja edelleen täällä, ja muualla, enemmän täällä ja muualla, „suuren maailman” mahtavat tiet ja ihmiskeskuksien lokavietret yhtenä vyöryvänä virtana ryhäisiä ryy-syläisiä, miljoonia samanlaisia vaivaistaimia elämänsä miehuudessa, ja miljoonia samanlaisia elämänsä illassa ... Eikä näy tien päätä, ei joukon ääriä eikä ajan loppua ...

Ken mittaisi ne kärsimykset, ja millä, — ne vanhemmilta jo perityt ja kohtaloon kiinnitetyt, hivuttavat kärsimykset, heidän elämänsä varsinainen perikato, joita he sokeana kantavat ja tuskin tuntevat, ja ne raatelevat, kaikissa ajateltavina olevissa muodoissa kohtaavat kärsimykset joiden armottomissa kourissa he, hekin valitukseen puhkeavat, — ken mittaisi ne! ... Ei nälkä yksin, ei vilu yksin, ei orpous, ei kodittomuus, ei vaiva eikä vaivaisuus, ei pilkka eikä häpeä, ei kurjuus eikä kuolemakaan yksin ole se mitta, se kuva — kärsimyksien mitta ja kurjuuden kuva, — vaan kaikki ne yhdessä kaikkien kanssa toisen puolen maailmasta täyttävänä kokonaisuutena ... Mutta maailmassa nykyisessä on niin paljon suuria ilmeitä, niin paljon kiihkoa ja kiihoitusta, niin paljon iloisia teitä ja „onnellisia” ihmisiä, ettei loassa ryömi-vä ryysyläinen herätä sen suurempaa huomiota kuin matonen joka astujan anturan alle rustuu ...

— Onneton vesa! Mutta miksi *sinä* olet tuommoinen? ... Ahaa, te siinä, te mahtavat, jotka ylpeinä kohotatte päänne korkeuteen, te levitätte sylene ja peitätte tuolta onnettomalta auringon valon, työnnätte tuhathaaraiset imurinne kauas kaikkiin suuntiin ja imette sillekin kuuluvan ravintomehun. Te ... aivan niin te muutamat, harvat, jotka omaatte mahtavuutenne hirveisiin röykkiöihin kerääntyneissä markeissa ja dollareissa, levitätte sylene auringon valon eteen ja työnnätte tuhathaaraiset imurinne kauas kaikkiin suuntiin, imette ravintome-

hun sadoilta ja tuhansilta, ja sadoilta tuhansilta, kylissä ja kaupungeissa, maakunnissa ja — koko maailmassa, niin ettei enää ole kämmenen leveyttä alaa luonnollisen elämän valinnalle, kehitykselle ja vapaudelle . . .

Väkevämmän oikeus; heikompi sortukoon! — Niinkö; olisiko tämä esimerkki luonnosta tuki sille väitteelle jota ei ihmisille elämänohjeeksi julkisesti opeteta, mutta joka salaisesti tunnustetaan ja toteutetaan käytännössä. — Heikompi sortukoon! — Susi voi syödä lampaan ja repo jäniksen kun niillä on nälkä eivätkä syö sukuansa silloinkaan, mutta ihminen raatelee toisen ilman vähintäkään nälän pakkoa, vieläpä silloinkin, ja juuri silloin, kun sillä olisi varattuna vaikka kymmenkertaisen ravinnon varmuus tuhanneksi vuodeksi eteenpäin. . . . Jalo ihminen, ylevä ihminen, ja juuri tuo jolle ovat olleet avoinna kaikki „valon lähteet” ja jonka siis pitäisi seistä ihmisyyden korkeammalla tasolla, lähempänä „jumalallista alkupe-räänsä” . . .

— Väkevämmän oikeus! — Niinpä vangitsen minä sinut puro, katkaisen juoksusi, äänesi vaisunnan! . . .

Ja minä alan viskelemään kaatuneita puun runkoja, oksia ja kaikenlaista ryönää puron uomaan, kasaan niitä korkeaksi röykkiöksi, tuen ja tilkitsen ettei pisarankaan pitäisi päästä siitä livistämään. Ja vesi tottelee ja pysähtyy; padon alapuolella jää uoma kuivaksi, yläpuolelle kasaantuu vesi, kohoaa ja vaikkenee vaikkencemistaan. Ja minä luulen sen jo voittaneeni.

Väkevämmän oikeus! ...

Mutta samassa jo kuulen kuinka se alkaa porisemaan ja kohisemaan. Vesi on kohonnut yli padon ja ryntää sieltä alas ja eteenpäin, vieden heikommat tukkeet mukanaan. Väännän lisää puita ja roskaa ja ladon sen korkeammaksi, tuen ja tilkitsen. Ja jään taas hetkeksi katselemaan ajattelen: nyt kuitenkin olen voittanut!

Mutta mitä ollakaan. Nyt puikeltaa jo veden etuvartiojoukot padon kahta puolta, vasemmalta ja oikealta, etsien tietä, uurtaen uomaan; valtavimmat joukot hyökkäävät perässä ja pian ne kohisten syöksyvät oikeaan uomaansa padon alapuolella.

— Ahaa, te keksitte sen! Mutta se oli erehdys. — Ja taas minä ryhdyn työhön, patoan kahtapuolta, vielä korotan, tuen ja tilkitsen. Ja jään katselemaan.

— Entäs nyt?! ...

Nyt näytän voittaneen. Hiljallensa valuvat vesijoukkiot pysähtyvät siihen äänettöminä ja masentuneina. Tuskin huomaan enää mitään kohoamista tai liikettä.

Noin vangitaan teidätkin, teidän rientonne ja pyrkimyksenne väkevämmän oikeudella, te heikot ja vähäväkiset, te mierolaiset ja pilttuuseen sidotut työjuhdat! Noin tekin sulkujen eteen masentuneena pysähdytte, vaivutte ja vaikenette ...

Lähden astelemaan pois päin, mutta tuskin kymmentä askelta olen ottanut kun kuulen laitelmaani jotakin outoa liikettä, heikkoa koihi-

naa ja puitten rásahtelua, ja samassa rusahtaa koko pato hajalle ja kasaantunut vesipaljous syöksyy niitten kanssa alas kohisten ja ryskæen — ikäänkuin uhmaten minulle vastaan: väkevemmän oikeus! . . .

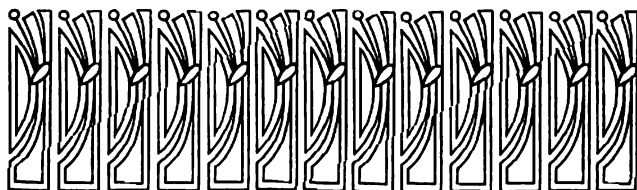
Minä en ollut sitä odottanut enkä uskonut ja katselin siis ällistyneenä tuota mahtavaksi paisunutta kääpiötä. Kun tuokin, mitätön puro, joka alkunsa saa tuolta vähän etäämpätä mäen kupeessa olevasta pieneen pienestä lähteestä, joka tuskin silmin nähtävänä valuu ensin sameata liejukkoa pitkin rotkoon, saa siihen lisäksi muutamia toisia samanlaisia lähteitä ja muutamia miljoonia sadepisaroiita, kun tuokin noin mahtavia voimia synnyttää niin, mitä sitten virta, oikein mahtava virta, johon on karttunut vielä enemmän yhdistyneitä pieniä voimia, pisaroita, vaan pisaroita . . .

Mitä? . . . Entäpä nuo miljoonat ihmispisarot, joiden kohtalo nyt näyttää niin toivottomalta, jotka yksilöinä ovat kokonaan voimattomia ja jotka masentuneina jäävät liejuunsa lepäämään tai hyökkäilevät hujan hajan toisiansa vastaan, entäpä ne oivaltaisivat yhteenliittymisen mahtavan merkityksen ja yhtyen ja yhtyen samaan rientoon rynnistäisivät sulut tieltään ja omistaisivat itsellensä vapauden . . . Niin, ehkäpä — ehkäpä se tuleekin tapahtumaan. Ja tuleehan se, varmasti! Mutta vasta sitte kun ei ole niinkuin nyt, että kun kaksi on rohkeata, on kolmas pelkuri, kun kolme on uskollista, on neljäs petturi ja kun neljä on yhteenliittynyttä, niin viides on niiden hajottaja. Vasta

sitte, kun jo valveutuneet saavat enemmistön valistetuksi, kun tietoisuus tuo rohkeutta ja mielen uljuutta, niin että jokahinen sorrettu uskaltaa kohottaa äänensä oikeuden vaatimukseen pienistä etupyyteistä tai alhaisen koston pelosta välittämättä. Vasta sitte, kun sorrettujen enemmistö ei ole enää raukkoja. Sitten vasta, ja silloin varmasti! . . .

Länsi oli selennyt ja ilta-auringon punertavat säteet hohtasivat kukkuloiden kylkiä. Tuuli oli saanut voimakkaammat siivet, puitten latvat taipuivat ja metsä rysähteli. Kiipesin lähellä olevan kukkulan laelle ja hetkisen katselin eteeni aukeavia huikeita näköaloja, josta uhkui voimaa. Miel'alani oli muuttunut. En mitenkään olisi enää hennonnut ampua arkaa jänistä, vaan karhun kanssa olisin ollut valmis painia lyömään.

Aku Päiviö.

Canadan teollisuus, trustit, rautatiet ja expressiyhtiöt.

Seuraavat numerot Canadan sensuksessa osottavat teollisuuslaitosten ja pääomien keskittymistä tässä maassa:

	Vuosi	
	1891	1906
Jauhomyllyjä	2,550	832
Teurastamoja ja lihan pakkauslaitoksia	528	68
Lääketehtaita	135	33
Kalan säilytyslaitoksia	5,017	465
Kärky- ja vaunutehtaita	3,336	368
Maanviljelyskonetehtaita	221	88
Villatavaratehtaita	377	129
Huonekalutehtaita	1,286	181
Mattotehtaita	557	5

Vuosien 1891 ja 1906 välisellä ajalla otaksutaan Canadassa tapahtuneen suuren teollisen kehityksen. Mutta mikäli sensusnumerot osottavat, se aika ei ollut edistyksen aika pikkutehtailijoille. Parannetut koneet epäilyksettä lisäsivät tuotantoa monella alalla, mutta huomion arvoinen on se seikka, että vaikka väkiluku onkin lisääntynyt, niin kumminkin työläisten luku monissa tärkeissä teollisuuksissa on pienentynyt. Sensusviraston julkaisussa on seuraavat tiedonannot:

	Vuosi	
	1891	1906
Teollisuuslaitokset	Työläisiä	Työläisiä
Kenkätehtaissa	18,041	12,033
Kärky- ja vaunutehtaissa . . .	9,056	4,751
Kannutuslaitoksissa	4,289	3,274
Villateollisuuden alalla	7,156	4,252
Gummitteollisuuden alalla . .	1,388	612

Tällä ajalla näihin teollisuuslaitoksiin sijoitettu pääoma lisääntyi kuitenkin lähes puolella. Esitämme tässä viralliset numerot siitä, jotka epäilyksettä ovat totuuden mukaiset:

	Vuosi	
	1891	1906
Pääoma	\$446,916,487	\$846,585,023

Canadian trustit.

Financial Postin mukaan vuosien 1909, 1910 ja 1911 ajalla Canadassa muodostettiin osakeyhtiöitä yhteensä \$384,097,490 pääomalla. Seuraavassa taulussa on yhtiön nimi ja pääoma:

Amalgamated Asbestos	\$25,000,000
Asepto Soap, Ltd.	150,000
Black Lake Asbestos	5,500,000
Canada Bolt & Nut	3,500,000
Can. Car & Foundry Co.	20,000,000
Canada Cement	38,000,000
Canada N. Pac. Fisheries	4,446,640
Can. Cereal and Milling	5,000,000
Can. Consolidated Felts	2,500,000
Carriage Factories, Ltd.	5,000,000
Can. Machinery Cor., Ltd.	4,000,000
Consolidated Ine. Co. Ltd.	—
Dom. Box & Package	700,000
Dom. Steel Cor. Ltd.	35,924,500
Dom. Cannery Ltd.	12,500,000
Inland Lines Ltd.	4,395,000
Maple Leaf Milling Co.	5,000,000
Maritime Fish Corporation	1,250,000
Murray-Kay Ltd.	3,000,000
National Breweries Ltd.	12,500,000
Ont. & Que. Navigation	1,000,000
Pacific Burt	1,350,000
Price Bros. Ltd	11,000,000
Port Arthur Wagon Co.	750,000
Quebec Ry. L. H. & P.	20,000,000
Siemon Company Ltd.	1,000,000
Steel Company of Canada	35,000,000

Canadian rautatiet.

Viskaalivuoden lopussa kesäkuun 30 päivä 1911, Canadassa oli 25,400 mailia rautatietä käy-

tännössä, jakautuen eri maakuntien kesken seuraavasti: Ontariossa 8,322 mailia; Quebecissa 3,882; Manitobassa 3,466; Saskatchewanissa 3,121; Albertassa 1,494; British Columbiassa 1,842; Nova Scotiassa 1,354; New Brunswickissa 1,549; Prince Edwardin saarella 266, ja Yukon territorissa 101 mailia.

Edellisen lisäksi oli vielä 1,600 mailia todellisuudessa käytännössä, mutta jonka virallisesti katsottiin olevan vielä rakennuksen alla. Senlisäksi oli 1,233 mailia rautatietä valmistumaisiltaan ja ratapengertä oli tehty 6,222 mailia. Yhteensä valmista ja rakennuksen alla olevaa rautatietä oli Canadassa kaikkiaan 34,455 mailia.

Canadan rautateiden yhteenlaskettu pääoma oli: osakkeissa \$749,207,687; bondeissa \$779,481,514; yhteensä \$1,528,689,201. Pääoma mailia kohti oli \$60,184.

Yleisenä uskona on ollut, että Yhdysvaltain rautateitä vastaan on julaistu enemmän osakkeita ja taattuja osakkeita (bondeja) kuin mitä niiden todellinen arvo on. Kuitenkaan pääoma mailia kohti Yhdysvaltain rautateillä ei nouse kuin 58,316 dollariin. Jos Yhdysvaltain rautateillä on harjotettu petosta, niin minkälaisia petoksen pesiä Canadan rautatiet sitten ovatkaan?

Huijaukset ja petokset Canadan hallituksen rautateillä ovat kaikkiaan pahinta laatua. Intercolonial rautatie, 1,447 mailia pitkä, maksoi \$88,006,989, eli \$60,820 maili. Hallituksen omistama osa Grand Trunk Pacificin—eli n. s. Transcontinental-rautatiestä — Monctonin, N. B. ja

Winnipegin, Man. välillä, entisen rautatieministerin Frank Cochranen parlamentin alahuoneessa helmikuussa 1912 tekemän lausunnon mukaan maksoi \$143,000 maili.

Hallituksen omistamat Prinssi Edwardin saaren rautatiet, yhteensä 269 mailia, maksoivat \$7,707,259 eli \$28,651 maili. Tämä tie on kuitenkin ainoastaan kapearaiteinen.

23,251 mailin yksityisesti omistetun rautatien rakentamiseen on liittomaakunta- ja kunnallishallinnot antaneet lahjarahoja seuraavasti: Dominion hallitus \$148,217,072; maakuntahallitukset \$35,919,360, ja kunnallishallitukset \$18,042,824, yhteensä \$202,179,256.

Näiden rahalahjojen ohella on Dominion hallitus ja maakunta hallitukset taanneet rautateiden arvopapereita seuraavasti: Dominion hallitus 52,439,865 dollarilla; Alberta \$25,743,000; British Columbia \$23,196,832; Manitoba \$20,899,660; Saskatchewan \$11,999,000; Ontario \$7,860,000; Nova Scotia \$5,022,000; New Brunswick \$700,000; Quebec \$476,000; yhteensä \$148,336,357.

Rahalahjojen ja arvopapereiden takaamisen lisäksi ovat eri hallitukset antaneet maalahoja rautatieyhtiöille seuraavasti: Dominion hallitus 32,004,486 eekkeriä; Quebecin hallitus 13,324,950 eekkeriä; British Columbia 8,119,221 eekkeriä; New Brunswick 1,647,772 eekkeriä, ja Nova Scotia 160,000 eekkeriä, eli yhteensä 55,256,429 eekkeriä.

Canadian Pacific rautatieyhtiö yksistään on

saanut 25,000,000 eekkeriä maata ilmaiseksi, joi-
ta maita se on sitte myynyt \$63,760,788.44 arvosta.
Edellämainitusta summasta on vähennetty
pois ne rahat mitkä yhtiö on kuluttanut kastelu-
laitosten rakentamiseen y. m., joten se on puh-
dasta voittoa, jota vastaan yhtiö ei ole pannut
mitään. Yhtiöllä on vielä hallussaan 8,437,594
eekkeriä maata aavikkomaakunnissa ja 4,503,-
505 eekkeriä British Columbiassa.

Nämä suunnattomat lahjat, joita „kansan-
edustajat” ovat antaneet yksityisille rautatieyh-
tiöille valtion rahastosta ja valtion maista, osoit-
tavat ettei se ole ollut rautatieloordien suuri ym-
märrys ja ahkeruus, jonka avulla he ovat saa-
vuttaneet suuren rikkautensa.

Vuoden 1911 ajalla Canadian rautatiet kulet-
tivat 37,097,718 matkustajaa ja 79,884,282 tonnia
rahtitavaraa.

Matkustajien keskiarvoinen matkan pituus
oli 70 mailia ja keskiarvoinen piletin hinta oli
\$1.36. Keskiarvoiset tulot matkustajaa kohti
maililta olivat 1.944 senttiä. Keskimääräinen
matkustajain luku junaa päälle oli 60.

Rautateillä kulutettiin 6,800,648 tonnia kivi-
hiiltä. Rautateiden kokonaistulot olivat \$188,-
733,494. Käyttökustannukset nousivat \$131,-
033,785, puhdas voitto \$57,698,709. Palkkoihin
kulutettiin \$74,613,738. Puhdas voitto oli niin-
muodoin 77 prosenttia siitä summasta, joka
palkkoina maksettiin.

Rautateillä työskenteli 141,224 työläistä. Keskiarvoinen työläisen palkka oli \$528.04 vuodessa, eli \$1.76 päivässä.

Sähkörautatiet Canadassa.

Canadassa on 1,587 mailia sähkörautatietä. Sähkörautateiden yhteen laskettu pääoma on \$111,532,347, eli \$70,278 mailia kohti. Niiden kokonaistulot viime vuonna olivat \$22,040,288; menot \$12,096,134. Puhdas voitto oli \$9,944,154.

Sähkörautateiden palveluksessa oli 13,671 työläistä, joiden yhteenlasketut palkat tekivät \$8,559,814. Keskiarvoinen työläisten palkka oli \$623.00; puhdas voitto työläistä kohti oli \$727.

Vuoden 1911 ajalla sähkörautateilla kuoli 102 henkilöä ja 2,670 loukkautui.

Expressiyhtiöt Canadassa.

Viskaalivuoden lopussa kesäkuun 30 päivä 1911, Canadassa oli kolme puhtaasti kotimaista expressiyhtiötä, nimittäin: Canadian Express Company, Canadian Northern Express Company ja Dominion Express Company. Kaikki Canadian expressiyhtiön osakkeet omistaa Grand Trunk rautatieyhtiö ja kaikki sen ansiot menevät sille. Dominion expressiyhtiön osakkeet omistaa Canadian Pacific rautatieyhtiö ja Canadian Northern expressiyhtiön osakkeet omistaa

Mackenzie & Mann yhtiö ja se harjottaa liikennettä Canadian Northern rautatielinjalla. Tästä käypi selville, että kolme canadaista expressiyhtiötä ovat vain kolmen canadalaisen suurimman rautatieyhtiön sivuomaisuuksia, jotka avustavat sanottuja yhtiöitä kansan riistämisesä. Jokainen expressiyhtiö harjottaa liikettä sillä rautatiellä, joka omistaa sen osakkeet.

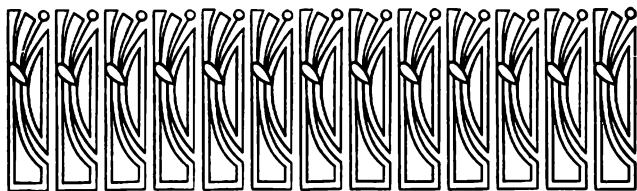
Näiden kolmen expressiyhtiön pääomat ovat: Canadian expressiyhtiön \$1,705,200; Dominion expressiyhtiön \$2,000,000 ja Canadian Northern expressiyhtiön \$300,000. Expressiyhtiöiden osakkeet kuuluvat niin tarkoin rautatieyhtiöille että „syrjäiset” omistavat niitä ainoastaan kolmenkymmenen tuhannen dollarin arvosta.

Expressiyhtiöiden kokonaistulot vuotena 1911 olivat yhteensä \$9,913,018, josta summasta pois laskettuna \$4,553,816, jonka ne maksavat expressioikeudesta, tuloiksi jää \$5,359,157. Menot olivat \$4,151,228 ja puhdas voitto \$1,207,929.

Se neljä ja puoli miljoonaa, joka on maksettu „expressioikeudesta” on pääasiallisesti se minkä expressiyhtiöt maksavat rautatieyhtiöille siitä, että saavat harjottaa liikennettä rautateillä. Kun expressioikeudesta saatu summa lisätään puhtaaseen voittoon, niin silloin osapuulleen saadaan selville, mitä rautatiet ansaitsevat omistamallaan expressiyhtiöillä.

Dominion rautatiekomitea tutki vuotena 1911 expressiyhtiöiden kokoonpanoa ja niiden liikemetoodeja ja tuomari Mabee, komitean pu-

heenjohtaja, sai selville ,että Dominion expressi-
yhtiön kahden miljoonan pääomasta on ainoas-
taan \$25,000 maksettu ja että se on kahdeksan
vuoden ajalla tuottanut omistajilleen Canadian
Pacific rautatieyhtiölle 13,409,240 dollaria; Ca-
nadian expressiyhtiön pääomasta oli maksettu
ainoastaan \$27,000 ja se kuitenkin tuotti Grand
Trunk rautatieyhtiölle \$923,909 vuosittain; Ca-
nadian Northern expressiyhtiön pääomasta oli
maksettu \$5,000 ja kuitenkin se oli tuottanut Ca-
nadian Northern rautatieyhtiölle viimesten kuu-
den vuoden ajalla \$353,126 puhdasta voittoa.

Panaman kanava.

Piakkoin valmistuu liikenteelle yksi mailman jättiläistöistä, Panaman kanava. Kun tämä Keski-Amerikan kohdalta — Limon lahdesta Atlannin puolella La Bacoon Tyynen meren puolella — Atlannin ja Tyynen meren yhdistävä vesitie tulee liikenteelle avattua vaikuttamaan arvaamattomasti koko mailman ja erittäinkin Yhdysvaltain ja Canadian taloudelliseen elämään, teemme tässä lyhyesti selkoa siitä.

Panaman kanava tulee maksamaan kaikkiaan neljäsataa miljoonaa dollaria. Se on koko sievonen summa! Jos työläinen saa palkkaa \$2 päivältä, niin saisi hän, ansaitakseen tämän summan, tehdä 200,000,000 työpäivää eli yli 600,000 vuotta.

Jos ajattelemme, että koko tämä summa olisi hopearahoissa, niin mikä kasa ja paino siitä muodostuisikaan! Tuhannen dollarin rahaa painaa viisikymmentä-viisi paunaa ja koko summa painaisi siis pyöreissä luvuissa kaksikymmentäkaksi miljoonaa paunaa eli yksitoista tuhatta tonnia.

Luokaamme nyt lyhyt katsaus, mihinkä tämä summa kuluu.

Ensinnäkin meni maan lunastamiseen \$50,000,000. Ranskalainen yhtiö sai \$40,000,000 oikeudestaan ja tekemästään työstä, ja Panama sai \$10,000,000 kanava-piiristä ynnä muista oikeuksista. Senjälkeen alkoi kanavan puhdistaminen, töitten järjestäminen ja kaivaminen. Vuonna 1904, jolloin Yhdysvallat ostivat kanavan käytettiin \$1,000,000. Seuraavana vuonna meni noin \$5,000,000, 1906 \$11,000,000, 1907 \$21,000,000 ja siitä lähtien on menot lisääntyneet, nous-ten nykyään miljoonaan dollariin kuukaudessa.

Kun kanavan ensimmäinen omistaja, ranskalainen komppania, vuonna 1879 alotti työt, niin seuraavina kymmenenä vuotena se kulutti \$260,000,000 ja kaivautti noin 66,000,000 kuutiojaardia maata ja kalliota, joten kuutiojaardia kohden meni noin \$4.00. Yhdysvalloille sitä vastoin on kanavan teko tullut maksamaan vain \$1.00 kuutiojaardilta. Ja kuitenkin on ollut kaivettava suuret määrät kovaa kallio-maata.

Ohimennen sanottuna Suez'in kanava maksoi \$100,000,000 ja maata kaivettiin 80,000,000 kuutiojaardia. Menot tekivät siis \$1.25 jaardia

kohden ja kuitenkin siellä oli pehmoisempi maaperä ja kaivamista suorittivat myös tuhannet fellah'ilaiset päällikköjensä määräyksistä melkein ilmaiseksi.

Työläiset saavat Panaman kanavalla palkkaa 25—50 senttiä tunti, vapaan asunnon, polttoaineet ja lääkärinavun. Mutta työläisten täytyykin siellä tehdä työtä kuin koneet. Siellä on erityisiä salapoliiseja, jotka käyvät ympäri työmaata katsomassa, tekevätkö miehet vinhasti työtä. Varjele sitä työläistä, jonka he tapaavat „laiskottelemassa”.

Kaikki sellainen työ, mihin suinkin voidaan soveluttaa höyryä tahi sähköä, tehdään koneitten avulla, ja siitä johtuukin alhaiset kaivamiskustannukset Suezin kaivamiskustannuksiin verraten.

Kirjanpidon sanotaan olevan äärettömän tarkkaa. Kirjoista voidaan esimerkiksi nähdä, minkä summan edestä siinä ja siinäkin paikassa on sementtiä, minkä santaa j.n.e. Ettei mitään „kassavaillinkeja” tulisi, on sitäkin tarkoitusta varten useita salapoliiseja liikkeellä. — Mutta mikään ei tietenkään voi estää suurhuijarien petkutuksia, joita Panamallakin kyllä on harjoitettu ja on niistä ollut silloin tällöin paljastuksia sanomalehdissä.

Panama-kanavan aikaisempi historia on lyhyesti seuraava:

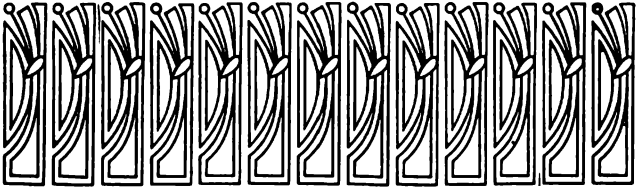
Ranskalaiset ovat osaltaan enimmin vaikuttaneet Panamakanavan syntyyn, mutta harvat tiennevät, että itse aate siihen on espanjalaisten.

Kysymyksestä on äskettäin ollut keskustelua Espanjan lehdissä crään kirjeen johdosta, jonka Kolumbian entinen presidentti, kenraali Reves on kirjoittanut Times-lehdelle. Kanavan ajatus syntyi jo heti sen jälkeen, kun eteläinen meri eli Tyyni meri oli „keksitty”. Jo 1515, Ferdinand Katoolilaisen viimeisinä hallitusvuosina julkaistiin kunink. asetus siitä, että S. Maria del Darienin ja San Miguelin lahdelman välisen liikenteen avuksi on „lyhimmälle ja soveliaimmalle reitille” perustettava asemia (majataloja). Laivat ankkuroivat tavallisesti Portohelossa, mistä tavarat sitten maitse kuljetettiin Panamaan, taikka pyrittiin Panamaan Crucesta käsin Rio Chagresin kautta, joka tie on jotenkin sama kuin Panaman nykyinen rautatielinja Colon—Panama. Tavarain kuljetus osoittautui kuitenkin niin vaivalloiseksi, että kanava-aate syntyi väkipakosta jo Kaarle V:n aikana, kuten useista alkuperäisistä siakirjoista voidaan nähdä. Panaman kanavan ohella puhuttiin myöskin toisesta kanavasta, joka menisi Hondurasin halki ja kolmannesta ehdotuksesta, joka tarkoitti Nicaraguasta Rio de Varacuziin rakennettavaa kanavaa. Jälkimaailmalle on säilynyt Kaarle V:n aikuinen ehdotus suunnitelmapiirustuksinensa ja kustannusarvioinensa 20 p. helmikuuta 1534. Mutta hänen jälkeläisiensä tämä ajatus ei näy innostaneen. Kronikoitsija Ant. de Herrero, joka kirjoitti länsi-Intian historian Filip II:n tilauksesta, ei edes mainitse tätä hanketta eikä paljo myöskään Juan de Sodorzano (Filip III:n ja Fi-

lip IV:n aikoina kirjoittamassansa) teoksessa „De Indiarum Jure et Gubernatore” (1682), missä sentään luemme lyhimmittäin että kuningas on tällaisen aatteen puolesta. Itse teossa ei hankkeen hyväksi Espanjan puolelta mitään tehty. Vasta vuosisatojen kuluttua otti Bolivarin hallitus asian uudelleen puheeksi, mutta tositoimiin ryhdyttiin oikeastaan vasta „puoli espanjalaisen” Lessepsin johdolla.

Toukokuussa 1879 kokoontui Pariisissa kansainvälinen kongressi, mainitun Lessepsin johdolla, pohtimaan kanavan rakentamista. Kongressissa oli osanottajia useista eri maista—Englannista, Yhdysvalloista ja Saksasta, mutta enemmistö oli Ranskasta. Kanava päätettiin rakennuttaa ja jonkun ajan perästä muodostettiin Panaman kanavayhtiö, Ranskan hallituksen alaisena ja Ferdinand de Lesseps johtajana.

Tämä yhtiö toimikin vuoteen 1894 saakka, jolloin muodostettiin toinen Panama-yhtiö. Tämäkään yhtiö ei saanut kanavaa rakennetuksi, vaan monien selkkauksien ja vastuksien perästä joutui kanavan rakennuttaminen vihdoin Yhdysvaltain hallituksen huostaan.

Totuus.

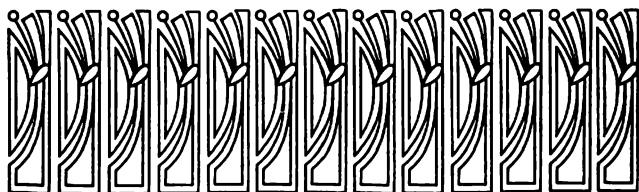
*Totuus roikkumahan ristinpuuhun
elämän Golgatalle naulitaan;
niin rippeet totuudesta pienimmätkin
tukahduttaa tuiki tahdotaan.*

*Kaikki mikä elämässä' ois jaloa
saa osaksensa kuolon tuomion;
rahasta alhaisesta Juudas, konna
valmis myymähän sen vielä on.*

*Täällä totuus kulkee vainottuna,
ei jalansijaa löydä mistäkään;
vaikk' kansat hukkuu valheen humalahan,
niin totuutta vain harvoin kysytään.*

*On valhe kunniahan nostettuna,
se valta-asemassa elämöi;
sen huostahan on kaikki uskottuna,
ja totuuden se eestään maahan löi.*

Mikael Rutanen.

Työmies.

*Ken on tuo kurja, ryysyinen,
jonka katse synkkä on?
On kumarassa hartiat
ja kasvot kuolon kalpeat
— ken on tuo? Se työmies on,
on onnen luoja elohon.*

*Vaikk' onkin kädet känsäiset
ja mieli levoton,
vaikk' on sen kasvot kalpeat
ja kumarassa hartiat —
kautta puutteen, raadannan
ne siksi tulleet on.*

*Miks rikas häntä inhoat
kuin saastainen hän ois?
Sä miksi häntä halveksit
ja miksi serrat, poljeksit;
sä miks' et ihmisarvoa
hänelle suoda vois?*

*Sä puet itses silkkihin —
hän kantaa repaleet —
raadannallaan elelet,
ansioillaan mässäilet —
ja keltä kaiken hyvän saat
sen jätät puutteeseen*

*Työmiestä ällös inhoa,,
vaikk' repaleissa on;
hän luoja on sun onnesi,
hän kokooja on kultasi;
siks muista että työmies ain'
on onnen luoja elohon!*

Mikael Rutanen.

Lukijani, tuleeko sinulle TYÖKANSAA?

TYÖKANSAA on ainoa suomalainen päivälehti Canadassa.

TYÖKANSAA on kuusisivuinen.

TYÖKANSAA on Canadian suomalaisen työväen oma sanomalehti.

TYÖKANSAA valvoo työväenluokan etuja.

TYÖKANSAA kertoo lukijoilleen tuoreimpana päivän tapahtumat.

TYÖKANSAA sanoo totuuden työn ja pääoman välisistä riidoista.

TYÖKANSAA on siis sinulle edullisin sanomalehti tilata.

TYÖKANSAN tilaushinta on:

Canadaan ja Yhdysvaltoihin:

Vuosi	\$3.50
Puoli vuotta	1.75
Kolme kuukautta	1.00

Suomeen ja muualle ulkomaille:

Vuosi	\$4.50
Puoli vuotta	2.25
Kolme kuukautta	1.50

TYÖKANSAA tilataan osoitteella:

Box 516. Port Arthur, Ont., Can.

Joudu tilauksesi kanssa ja näytä toverillesi myös TYÖKANSAA.

Miksi ihmiset tilaavat

VÄKÄLEUKAA?

Puolueeton vastaus :

Ihmiset tilaavat Väkäleukaa

1) siitä syystä, koska ihmiset ainoastaan Väkäleukaa lukemalla ja sen kutkuttavia kuvia tarkastelemalla voivat saada selkiän käsityksen kapitalistien kujeista ja sosialismin voittokulusta ja Härmän heimon leipätaistelusta Amerikan mantereella ja

2) siitä syystä, koska Väkäleuka on Amerikan suomalaisten roletaarien pää-äänenkannattaja ja

3) siitä syystä, koska tilaaminen on varmin ja käytännöllisin kaikista niistä keinoista, joiden avulla Väkäleukan voi saada pysyväiseksi asetoverikseen taistelussa nytkijäluokkaa vastaan.

Väkäleuka ilmestyy kunkin kuukauden 1 ja 15 p. Tilaushinta Yhdysvalloissa ja Canadassa \$1.25 vuodelta, ½ vuosik. 75 senttiä ja kolme kuukautta 50 senttiä; Savoan ja muualle ulkovaltakuntiin \$1.50.

— Atressi —

VÄKÄLEUKA,

Box 516, Port Arthur, Ont., Can.